

سُورَةُ الْبَقَرَّةِ (مَدَنِيَّة)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

آلٰت ١ چهند پیتیک له سهره‌تای ههندی له سوره‌ته کانی قورئاندا هاتوون ژماره‌یان (۱۴) پیته، نیوه‌ی کوی پیته کانی زمانی عه‌ره‌بین، بُو سه‌ملاندنی (اعجاز) و مه‌زني و گرنگی قورئان که له تواني هیچ که‌سدا نیه بهو پیتانه کتیبیکی ئاوا بى وینه دابنیت، بهراده‌یه‌ک ههتا ئه‌گهر هه‌موو گروی ئاده‌میزاد و په‌ری کوبن‌هه‌وه بُو ئه و مه‌به‌سته یی‌گومان ناتوانن، هه‌روه‌ها چهنده‌ها نهینی تریشی تیدایه، زانا‌کان له ههندیکی دواون، ههندیکیشیان و تورویانه: هه‌ر خوا خوی زانایه به نهینی ئه و پیتانه. **ذَلِكَ الْكِتَبُ لَا رَيْبٌ فِيهِ هُدَى لِلْمُتَّقِينَ** ٢ ئه و قورئانه کتیبیکه هیچ گومانیکی تیدا نیه، (که له لا‌یه‌ن خوای په‌روه‌ردگاره‌وه ره‌وانه کراوه به جبره‌ئیلدا بُو پیغه‌مبهر (علی‌الله‌ی) که ما‌یه‌ی رېننووی و سه‌رچاوه‌ی هیدایه‌ته بُو خواناسان و پاریزکاران (که ئه‌وانه فه‌رزه‌کان جئیه‌جی ده‌کهن و له حه‌رام خویان ده‌پاریز، له رُووی بی‌روباوه‌رو کردارو گوفتاره‌وه). **الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِالْغَيْبِ وَيُقِيمُونَ**

الصَّلَاةَ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنفِقُونَ ٣ ئه‌وانه باوه‌ر به نهینراوه‌کان ده‌هینن (وه‌ک خوا و فریشته و ئه‌وانه‌ی خوا باسی کردوون و ئیمه نایانبینین)، هه‌روه‌ها نویزه‌کانیان به‌چاکی ئه‌نجام ده‌دهن و له و رِزق و رُوزیه (حه‌لله‌ی) پیمان به‌خشیوون، ده‌به‌خشش. **وَالَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِمَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ وَمَا أُنْزِلَ مِنْ قَبْلِكَ وَبِالْآخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ** ٤ له هه‌مان کاتدا (ئه‌وانه باوه‌ر ده‌هینن بهو (په‌یامه‌ی) که بُو تو (ئه‌ی محمد (علی‌الله‌ی) دابه‌زینراوه و بهو په‌یامانه‌ش که بُو (پیغه‌مبهرانی) سه‌لامی خوایان لى بیت) پیش تو دابه‌زینراوه، دل‌نیاش ده‌بن که رُوزی دوایی پیش دیت و قیامه‌ت هه‌ر به‌رپا ده‌بیت. **أُولَئِكَ عَلَى هُدَى مِنْ رَبِّهِمْ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ** ٥ ئه‌وانه له سه‌ر شا ریگه‌ی هیدایه‌تی په‌روه‌ردگاریان و هه‌ر ئه‌وانیش سه‌رفراز و سه‌رکه‌وتوو (ئه‌مانه بنه‌ما سه‌ره‌که‌کانی ئیمان و ئیسلامن **إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا سَوَاءٌ عَلَيْهِمْ إِنَّدَرْتَهُمْ أَمْ لَمْ تُنِذِرْهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ** ٦ به‌پاستی ئه‌وانه‌ی که بى باوه‌ر بیون ئاکاداریان بکه‌یت یان ئاکاداریان نه‌که‌یت یه‌کسانه بُویان، باوه‌ر و ئیمان ناهین... **خَتَمَ اللَّهُ عَلَى قُلُوبِهِمْ وَعَلَى سَمْعِهِمْ وَعَلَى أَبْصَرِهِمْ غِشَوَةٌ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ** ٧ چونکه خوا موری ناوه به‌سه‌ر دل و گوییاندا و په‌رده‌ی به‌سه‌ر چاویاندا هیناوه، (نه بیرده‌که‌نه‌وه، نه ئاما‌دهن حه‌ق بی‌یستان

و راستييه کان نابين)، هر بويه سزايه کي سهخت چاوهرييانه (ئەمانهش دهسته يەکن له بى باوهريان که هر خوا

خوى دهيانناسيت). **وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَقُولُ إِيمَانًا بِاللَّهِ وَبِالْيَوْمِ الْآخِرِ وَمَا هُمْ بِمُؤْمِنِينَ** ٨ له ناو

خەلکيدا کەساتىك هەن کە دەلىن: ئيان و باوهريان به خوا و به رۆزى قيامەت ھينماوه (لەراستيدا ئەوانە درو

دەكەن ئەوانە ھەميشه باوهريدار نين). **يُخَلِّدُ عَوْنَ اللَّهَ وَالَّذِينَ عَاهَنُوا وَمَا يَخْلَدُ عَوْنَ إِلَّا أَنفُسَهُمْ وَمَا**

يَشْعُرُونَ ٩ ئەوانە (به خەيالى خويان وا دەزانن) خوا و ئەو كەسانە دەخەلەتىن که باوهريدارى راستەقينەن !!

کەچى جىڭىز لە خويان كەسيان بى ناخەلەتىنرى، بەلام ھەست ناكەن و تىنڭەن و بىرناكەنەوە. **فِي قُلُوبِهِمْ**

مَرْضٌ فَرَادَهُمُ اللَّهُ مَرَضًا وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ بِمَا كَانُوا يَكْذِبُونَ ١٠ ئەوانە لە دل و دەروونياندا نەخوشى

بى باوهري و حەسۋىدى و كىنه ھەيە، خوايش دەردىان گران و كارىگەر دەكتات و سزايه کي سەختىش (لە دينا

و قيامەتدا) چاوهرييانه بە هوى درۆكىدن و (دژايەتىيان بۇ ئىسلام). **وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ لَا تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ**

قَالُوا إِنَّمَا تَحْنُ مُصْلِحُونَ ١١ ئەوانە كاتىك پىيان دەوترىت تۆۋى گوناھو تاوان و خراپەكارى مەچىن لە

زەویدا، دەلىن: بەراستى ئىمە تەنها چاكسازى دەكەين !! **أَلَا إِنَّهُمْ هُمُ الْمُفْسِدُونَ وَلَكِنْ لَا يَشْعُرُونَ** ١٢

ئاكادار بن، کە راستى ھەر ئەوانە تۆۋى خراپە دەچىن، بەلام (بەھۆى لۇوت بەرزى و دەردداريانەوە

ھەستى بى ناكەن و (خويانلى گىل دەكەن). **وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ ءَامِنُوا كَمَا ءَامَنَ النَّاسُ قَالُوا أَنُؤْمِنُ كَمَا**

ءَامَنَ السُّفَهَاءُ أَلَا إِنَّهُمْ هُمُ السُّفَهَاءُ وَلَكِنْ لَا يَعْلَمُونَ ١٣ كاتىك پىيان دەوترىت ئيان و باوهري بېتىن

وەكۆ ئەوھەموو خەلکە (بى فىل و راستىگۈيانه) کە باوهريان ھينماوه، دەلىن: چۆن ئىمە وەكۆ ئەو خەلکە عەقل

و گىلانە باوهري دەھىن، (خەلکىنە) چاک بىزانن و ئاكادارىن کە ھەر ئەوانە خويان كەم عەقل و گىل و نەفامن،

بەلام بۇ خويان نازانن. **وَإِذَا لَقُوا الَّذِينَ ءَامَنُوا قَالُوا إِنَّمَا وَإِذَا حَلَوْا إِلَى شَيَاطِينِهِمْ قَالُوا إِنَّا مَعَكُمْ إِنَّمَا**

نَحْنُ مُسْتَهْزِءُونَ ١٤ كاتىكىش (دوورۇوهكان) دەكەن بەوانەي باوهريان ھينماوه دەلىن: ئىمە ئياندارىن و

باوهريان ھينماوه !!، كەچى كاتىك بە تەنها دەمىننەوە لە لاي شەيتانه گورە و فيلىبازەكانيان دەلىن: بەراستى ئىمە

لەكەل ئىوهىن، بىگومان ئىمە تەنها گالتەيان بىدەكەين و پىيان را دەبويىرەن !! **الَّهُ يَسْتَهِزُ بِهِمْ وَيَمْدُهُمْ فِي**

طُعَيْنِهِمْ يَعْمَهُونَ ١٥ بەلام خەيالىان خاوه چونكە خوا سزاى گالتەجارييەكەيان لىدەستىنىت و دەيانكاتە

پهندو گالته جار، ئهوه جارى بهره‌لای کردون تا کویرانه مل بنین و دریزه به گومراي خویان بدهن. **أُولَئِكَ**

الَّذِينَ أَشْتَرُوا الْضَّلَالَةَ بِالْهُدَى فَمَا رَبَحَتْ تِجَارَتُهُمْ وَمَا كَانُوا مُهْتَدِينَ ١٦ ئوهانه گومرايان کري به پنهانوي و هيدايهت، بازرگانيه کهيان قازانجي نه کرد، سه رمايه که شيان که هيدايهته له دهستيانداو ما يه پوچ بعون و وهرگري ريازى هيدايهت نه بعون... **مَثَلُهُمْ كَمَثَلُ الَّذِي أَسْتَوْقَدَ نَارًا فَلَمَّا أَضَاءَتْ مَا حَوْلَهُ**

ذَهَبَ اللَّهُ بِنُورِهِمْ وَتَرَكُهُمْ فِي ظُلْمَتٍ لَا يُبَصِّرُونَ ١٧ نمونه و وينهه ئوهانه وهك که سئيك وايه: ئاگر يك دابگيرسيينيت (بو سودى خوی و هاورىکانى) کەچى کاتىك هەلگىرساوا دهورو بېرى خوی رووناك کردهوه، خوا رووناكىه کهيانلى بکۈزىنېتىه و له چەندەها تاريکىدا جىيان بېتلىكت و هېچ تروسكايىهك نايىنин و رى دەرناكەن. **صُمُّ بُكَّمْ عُمُّى فَهُمْ لَا يَرْجِعُونَ** ١٨ ئوهانه کەرو لال و کويىن (له ئاستى حەق و راستيداوا)، ناشكەرېنه و (بو سەر هيدايهت). **أَوْ كَصَّبَ مِنَ السَّمَاءِ فِيهِ ظُلْمَتٌ وَرَعْدٌ وَبَرْقٌ يَجْعَلُونَ أَصَبِعَهُمْ**

فِي ئَادَنِهِمْ مِنَ الصَّوَاعِقِ حَذَرَ الْمَوْتٌ وَاللَّهُ مُحِيطٌ بِالْكَفِرِينَ ١٩ ياخود وينهيان وهك کەسانىك وايه به دەست باراتىكى ليزمەوه گىريان خواردىت، كە پەلەھەورى تارىك و هەورە تريشقا و بروسکەي ھەيىت، له تاو دەنگى بروسکە كە پەنجەيان دەئاخنۇن بەگوچىكەياندا له ترسى مردن، خوايش گەمارۋى كافرانى داوه (بارانه کە قورئانه و بروسکە كان، ترساندى دوورۇوه کانه کە حەز بېيىتنى ناكەن). **يَكَادُ الْبَرْقُ يَخْطُفُ أَبْصَرَهُمْ كُلَّمَا أَضَاءَ لَهُمْ مَسْوًا فِيهِ وَإِذَا أَظْلَمَ عَلَيْهِمْ قَامُوا وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَذَهَبَ إِسْمَاعِيلُمْ وَأَبْصَرَهُمْ**

إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ٢٠ خەرپەك تىشكى بروسکە كە بىنابى چاويان بەرىت، هەر کاتىك بەر پېيان رۇشى دەكتەوه، دەرۇن، هەر كە تىشكە كە نەماو تارىك بۇولىيان، دەسلەمېنەوه و ھەلوىستە دەكەن، خوئە كەر خوا بىويستايىه بىستان و بىنېنىانى لەناو دەبرد، بەراستى خوا دەسەلاتى بەسەر ھەمو شىتكىدا ھەيە.

يَأَيُّهَا النَّاسُ اَعْبُدُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ٢١ ئەي خەلکىنە پەروردگارى خوتان بېرسىن، ئهو زاتەى كە ئىيە و پىشىنەنى ئىيەشى بەدى هيئاوه، بو ئوهەي ريازى خواناسى و تەقوا و پارىزكارى بىگرنە بەر. **الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ فِرَاشًا وَالسَّمَاءَ بَنَاءً وَأَنْزَلَ مِنَ**

السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجَ بِهِ مِنَ الْثَّمَرَاتِ رِزْقًا لَكُمْ فَلَا تَجْعَلُوا لِلَّهِ أَنْدَادًا وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ ٢٢ هەر ئەوزاتە زەوي کردووه به فەرش و جىڭكاي نىشتەجى بعون و زيان بۆتان، ئاسمانى وەك سەققىك بەسەرتانەوه

رِأْگیر کدووھ، له ئاسمانه وھ ئاوی بُو باراندوون، جا بھھویھ وھ جوڑھا بھرھمی (درهخت و گڑوگیاى) بھدھرھیناوه تا بیئته رِزق و رِوزی بُوتان، كھواته شھریک و هاوھا بُو خوا بپیار مدهن، كھ خوشتان دهزان پھرسنراو دھبیت بھدھینه بیت. **وَإِنْ كُنْتُمْ فِي رَيْبٍ مِّمَّا نَزَّلْنَا عَلَىٰ عَبْدِنَا فَأَتُوا بِسُورَةٍ مِّنْ مِّثْلِهِ**

وَادْعُوا شَهَدَاءَكُمْ مِّنْ دُونِ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ صَدِيقِينَ ٤٣ جا ئەگھر ئیوه له دوو دلیدان و گومانتان لەم قورئانه پیرۆزه ھەيە كە دامابنە زاندووھ بُو بەندھى خۆمان محمد ﷺ ئەگھر بُوتان دەكھیت ئیوهش ھەول بەدن سووره تیکی وھك ئەھو بھینن، ھاوپیھان و ھاواکارە كایشتن جىڭھ لە خوا (بُو ئەھو مەبەستە) باڭگ بکەن ئەگھر ئیوه راست دەكەن. **فَإِنْ لَمْ تَفْعَلُوا وَلَنْ تَفْعَلُوا فَاتَّقُوا الْنَّارَ الَّتِي وَقُودُھَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ أُعِدَّتُ**

لِلْكَفِرِينَ ٤٤ خۆ ئەگھر نەتانتوانى و ھەركىز نايىشتوانى (كھواته باوھرھینن و) خوتان بپارىزىن لهو ئاگرهى: سووته مەنيھ كەھى خلکى و بەرده، كە بُى باوھر و خوانھناسان ئاماھدە كراوه. **وَبَشِّرِ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّلِحَاتِ أَنَّ لَهُمْ جَنَّتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَرُ كُلَّمَا رُزِقُوا مِنْهَا مِنْ ثَمَرَةٍ رِزْقًا قَالُوا هَذَا الَّذِي رُزِقْنَا مِنْ قَبْلٍ وَأَتُوا بِهِ مُتَشَبِّهًًا وَلَهُمْ فِيهَا أَزْوَاجٌ مُظَاهِرَةٌ وَهُمْ فِيهَا حَلِيلُونَ** ٤٥ ئەھى پېغەمبەر ﷺ مژدھ بده بھوانھى كە باوھریان هیناوه و كارو كردھوھ چاكە كانيان ئەنجامداوه بھوهى باخەكانى بھەشت كە چەندھا روبار بھزىردرەخت و بەناو باخەكانىدا دەرۋات، بھراستى بۇيان ئاماھدەيە، ھەركاتىك لە مىوهو بھرھمېيکى ئەھو باخانھيان بُو دھینن، دەلىن: ئىستا لەھوتان هینا، تاۋىك لەمەو پىش خواردمان، ھەر دھینن و لەيەكتريش دەچن، (لە رەنگ و رپالەتدا، بەلام لەتام و بۇندا زۆر جياوازن)، ھەروھا لەھويىدا ھاوسمەرانى پاك

و بىن گەردىان بُو ئاماھدە كراوه (ئەھو بھختھە وھرانە) ٿيانى ھەميشهي و نەبراؤھ لهو بھەشتەدا دەبەنه سەر. **إِنَّ**

الَّهُ لَا يَسْتَحِي أَنْ يَضْرِبَ مَثَلًا مَا بَعْوَضَةً فَمَا فَوْقَهَا فَأَمَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا فَيَعْلَمُونَ أَنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّهِمْ وَأَمَّا الَّذِينَ كَفَرُوا فَيَقُولُونَ مَاذَا أَرَادَ اللَّهُ بِهَذَا مَثَلًا يُضْلِلُ بِهِ كَثِيرًا وَيَهْدِي بِهِ كَثِيرًا وَمَا يُضْلِلُ بِهِ إِلَّا الْفَسِيقِينَ ٤٦ بھراستى خوا باكى نيهو نەنگ نيه بھلايەوھ ھەر نۇونەيەك بھينىتەوھ بھ مېشولەيەك، لەویش بچووکتر بىت يان گەورەتر، جا ئەوانھى ئىمان و باوھریان هیناوه، ئەھو چاك دهزان ئەم نۇونەيە راستە و لە لايەن پەروردگاريانەوھيە، ئەوانھىش كافرو بى باوھرن دەلىن: خوا مەبەستى چى بۇو لەم نۇونەيەدا؟ (خواي گەورەش دەفرمۇيت) زۆرىيکى پىن گومپا دەكات و زۆرىيکى تىريشى پىن هيادىت و رېنۈوی دەكات، بەلام ديارە جىڭھ لە لارو وېرۇ ياخى و تاوانباران كەسى تر گومپا ناكات... **الَّذِينَ يَنْقُضُونَ**

عَهْدُ اللَّهِ مِنْ بَعْدِ مِيشَاقِهِ وَيَقْطَعُونَ مَا أَمَرَ اللَّهُ بِهِ أَنْ يُوصَلَ وَيُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ أُولَئِكَ هُمُ الْخَسِيرُونَ ٢٧

ئهوانهی پهمانی خوا که له رووی فیتهت و سروشت و پهیامه کانی خواوه) ههیانه، (که دهیت خواناس بن) ههلهده و شیننه و پهیرهوی ناکن له دوای بههیزو پتهو بونی، ئه و پهیوندیانه ش دهپسین که خوا فهرمانی گهیاندنی داوه، لهزه و یشدا تاوان و خراپه ده چین، ئا ئهوانه خویان زهرمه ند و خهسارمه ندن. **كَيْفَ تَكُفُّرُونَ بِاللَّهِ وَكُنْتُمْ أَمْوَاتًا فَأَحْيَيْنَاهُمْ ثُمَّ يُمِيتُنَاهُمْ ثُمَّ يُحْيِيْنَاهُمْ ثُمَّ إِلَيْهِمْ تُرْجَعُونَ** ٢٨

خهلهکینه، چون بى برووا دهبن به خوا له کاتیکدا ئیوه بى گیان بون (له تویی خاکدا) خوا دروستی کدوون و گیان بېبردا کدن، پاشان ده تانیریت و دوای زیند ووتان ده کاته و، ئهوسا هه ربو لای ئه ویش ده بینه و. **هُوَ الَّذِي خَلَقَ لَكُمْ مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا ثُمَّ أَسْتَوَى إِلَى السَّمَاءِ فَسَوَّهُنَّ سَبَعَ سَمَوَاتٍ وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ** ٢٩

هه رهوزاته هه موو شتیکی له زهودا بۆ ئیوه دروست کدووه، پاشان ویستی ئاسمان دروست بکات، بۆیه به حهوت چین بەدی هیناوا ریکی خستن، هه خویشی به هه موو شتیک زاناو ئاگاداره. **وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَائِكَةِ إِنِّي جَاعِلٌ فِي الْأَرْضِ خَلِيفَةً قَالُوا أَتَجْعَلُ فِيهَا مَنْ يُفْسِدُ فِيهَا وَيَسْفِكُ الْدِمَاءَ وَنَخْنُ نُسَيْحُ بِحَمْدِكَ وَنُقَدِّسُ لَكَ قَالَ إِنِّي أَعْلَمُ مَا لَا تَعْلَمُونَ** ٣٠

ئهی محمد (صلی الله علیہ وسلم) باسی ئهوه بکه له دیزین زهمندا (پهروه رددگارت به فریشته کانی وت: به راستی من دهمه ویت له زهودا جینشینیک دابنیم (بۆ ئاوه دانی و دینداری)، فریشته کان وتيان: ئایا که سینکی تیادا ده که یته جینشین که خراپه تاوانی تیادا پچینیت و خویزیزی تیدا ئهنجام بدادت؟! له کاتیکدا ئیمه ته سبیحات و سوپاس و ستایشت ده کهین و قهدرو ریزی تو چاک ده زانین و به دوورت ده گرین له و شستانه شایسته تو نین، (له وه لامیاندا) خوا فه رمووی: ییکومان ئهوهی ئیوه نایزانن من ده بیزانم. **وَعَلَمَ إِدَمَ الْأَسْمَاءَ كُلَّهَا ثُمَّ عَرَضَهُمْ عَلَى الْمَلَائِكَةِ**

فَقَالَ أَنْبُوْنِي بِالْأَسْمَاءِ هَؤُلَاءِ إِنْ كُنْتُمْ صَدِيقِينَ ٣١

ئینجا ئاده می درووست کرد، ویستی توانایی و لیهاتووی بۆ فریشته کان روون بکاته و (ناوی هه رچی پیویستی دهور و بهر هه یه فیری کرد، له وه دووا به فریشته کان را ناند و پیی فه رموون: ئادهی ئیوه ناوی ئه و شستانه بی بلین ئه گمر راست ده کن و اکتوانای ئاوه دانکردن و هی زهويتان هه یه؟ **قَالُوا سُبْحَنَكَ لَا عِلْمُ لَنَا إِلَّا مَا عَلَمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ** ٣٢

فریشته کان وتيان: پاکی و ییگه ردی و ستایش هه شایسته توییه، ئیمه هیچ زانستیکان نیه، ته نهار ئهوه

دهزانین که تو فیرت کدووين، به راستي تو پهروه دگاريکي زاناو دانایت. قالَ يَأَدَمُ أَنِّيْهُمْ بِأَسْمَاءِهِمْ فَلَمَّا أَنْبَاهُمْ بِأَسْمَاءِهِمْ قَالَ أَلَمْ أَقُلْ لَكُمْ إِنِّيْ أَعْلَمُ غَيْبَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَأَعْلَمُ مَا تُبَدُّونَ وَمَا

كُنْثُمْ تَكُثُّمُونَ ٣٢ ئهوسا خوا فهروموي ئهی نادهم ئادھى تو ئاگاداريان بکه به ناوهکانيان، جا كايتیك نادھى هه والى ناوهکاني پيدان.. خوا فهروموي: ئهی پیم نهوتن به راستي من خوم ئاگادارم به نهيني ئاسماھے کان و زھوي، ده شزانم ئیوه چي دهرده خهن و چي ده شارنهوه؟! وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَكِ أَسْجُدُوا لِلَّادَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ

أَبِي وَأَسْتَكْبَرَ وَكَانَ مِنَ الْكُفَّارِينَ ٣٤ كايتیکيش به فريشته کامان وٽ: سوزدھ بهرن بو نادھى رېزو به فه رمانى خوا، وەکو رووگەيەك) سوزدھيان برد، جگه ئېليس نېيٽ كە سەرپىچى كدو خۆي بە گەورەزانى و خۆي خسته رېزى كافره کانهوه.. وَقُلْنَا يَأَدَمُ أَسْكُنْ أَنَّتَ وَرَوْجُلَكَ الْجَنَّةَ وَكُلَا مِنْهَا رَغْدًا

حَيْثُ شِئْتُمَا وَلَا تَقْرَبَا هَنْدِهِ الْشَّجَرَةِ فَتَكُونَا مِنَ الظَّالِمِينَ ٣٥ ئينجا وتمان: ئهی نادھى خوت و هاو سەرت لەم بەھەشتەدا ژيان بەرنە سەرە رو نىشتە جى بن لەھەر كۆي حەزدە كەن بخۇن و بخۇنە وە بەتىرۇ تەسەلى، بەلام نزىكى ئەم درەختە مەکەون (درەختىكى ديارى كراو بو تاق كەنە وە لييان قەدەغە كا) ئەگىنا دەچنە رېزى سەتكارانە وە. فَأَرَلَهُمَا الشَّيْطَانُ عَنْهَا فَأَخْرَجَهُمَا مِمَّا كَانَا فِيهِ وَقُلْنَا أَهِبُّطُوا بَعْضَكُمْ

لِيَعْضِ عَدُوٌّ وَلَكُمْ فِي الْأَرْضِ مُسْتَقْرٌ وَمَتَاعٌ إِلَى حِينِ ٣٦ شەيتان (فرسەتى لىيھىنان) و لە خشتە بىردن (واى ليكىردن لە بەرۇ بۈومى درەختە قەدەغە كراوهە كە بخۇن) و لەو شوينە (خوش و پېر لە نازو نىعمەتە) بەدەركەنلى دان، ئهوسا پىمان وتن: (مادەم سەرپىچىتان كەن ئىتر لىرە جىيتان نابىنە وە)، دەبىت دابەزى خوارەوە بو سەر زھوي، جا (لەۋى) هەتىدكتان دوزمنى هەندىكتان (شەيتان دوزمنى ئیوه يە و بەرەۋام ھەول دەدات دوزمىنايەتى لە تیوانىندا بەرپا بىكەت)، تاماوه يەكى ديارى كراو نىشتە جى دەبن لە زەۋيداول لە نازو نىعمەتە کان سوود وەرده گرن و بەھەوەر دەبن. فَتَلَقَّى إَدَمُ مِنْ رَبِّهِ كَلِمَتٍ فَتَابَ عَلَيْهِ إِنَّهُ وَهُوَ التَّوَابُ الْرَّحِيمُ

٣٧ پاشان نادھى لەلايەن پهروه دگاريە وە چەند وشە و نزايدە كى وەرگرت (بەدل و بەكۈل پارايە وە خواي مېھرە بانىش) نزاکەت وەرگرت و لېي خوش بۇو، چونكە بە راستى تەنها ئەو، زاتىكى ئىچىكار مېھرەبان و توبە وەرگرە. (نزاکەش لە ئايەتى ٢٣ يى سوورەتى ئەعراف دا ھاتووھ). قُلْنَا أَهِبُّطُوا مِنْهَا جَمِيعًا فَإِمَّا يَأْتِيَنَّكُمْ

مِنْيٰ هُدَىٰ فَمَنْ تَبَعَ هُدَىٰ فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَمُونَ ٣٨ ئنجا وتمان: هەمووتان دەن دابەزى

(بُو سهْر زهْوی) جا ئەگەر هەركاتىك لە لايەن منهوه رېنۇماپىتان بۆھات، هەركەس شوين رېنۇوماپى من بکەھەۋىت، ئەوه نە ترس و بىميان لەسەر دەپىت، نە غەمگىن و دلتەنگ دەبن. **وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِيَأْيِتِنَا**

أُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَلِيلُونَ ﴿٢٩﴾ ئهوانهش بى باوهەر بۇون و باوهەريان بە ئايىتەكانى ئىيمە نەبوو، ئهوانه نىشته جىي دۆزەخن و بۇ ھەتا ھەتايى تىايىدا دەمىننەوە. يېبىنى إسْرَائِيلَ اذْكُرُوا نِعْمَتِي الَّتِي أَنْعَمْتُ

غَلِيْكُمْ وَأَوْفُوا بِعَهْدِكُمْ وَإِيَّى فَارَّهُبُونِ ﴿٢﴾ ئەی نەوهى ئىسرائىل نەوهى حەزرتى يەعقوب (سەلامى خواى لەسەر بىت) يادى نازو نىعمەتى من بىكەنەوە كە بەسەرتاندا رېزاندومەو بەوهفاو بەئەمەك بن و پەيانەكەم جىيەجى بىكەن (كە ئىان و كىدەوەي چاڭ و باوهەركىدەن بەھەمەو پىنگەمبەران بەيى جىاوازى) ئەوسا منىش پەيمانى خۆم بەجى دەھىئم (كە جىىنىشىن كەنۋاتانە لە دىنلادۇ، بەھەشتى بەرىنە لە قىامەتدا) باترس و بېكتان تەنها لە من بەپىت تا ئاسوودەي رەھاتان پىي بەخىشم.. وَعَامِنُوا بِمَا أَنْزَلْتُ

مُصَدِّقاً لِمَا مَعَكُمْ وَلَا تَكُونُوا أَوَّلَ كَافِرٍ بِهِ وَلَا تَشْتَرُوا بِئَائِيَّتِي ثُمَّنَا قَلِيلًا وَإِيَّيْيِ فَاتَّقُونِ

ههروههها ئىمان بېيىن بەو قورئانە كە ناردومهتە خوارە كە پالپىشتى پەيامەكەى لاي ئىوه يە (تهورات و ئىنجىلى دەستكارى نەكراو) مەبنە يە كەم بى بپوا پىي (لە جىاتى يە كەم باوھەدار) و ئايەتەكانم بە نرخىكى كەم مەگۇرۇنە وە (لە پىنناوى بەدەستەتىنانى ھەندى مەرامى كەم نرخى دىنادا)، تەنها لە من بىرسن و خۆتان لە خەشمى من

بپاریزن. وَلَا تَلِسُوا الْحَقَّ بِالْبَطِلِ وَتَكُنُمُوا الْحَقَّ وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٤١﴾ نه کهن راستی وبهتال، حق و

ناحهق به یه لهو بئالین و حهق مهشارنهوه، درو دامه پوشن به راست له کاتيیدا خوشتان حهق و راستي ده زان
کامه يه. **وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَءَاتُوا الْزَكَوةَ وَأَرْكَعُوا مَعَ الْرَّكِعَيْنَ** نوييده کانتان به چاكى ئەنجام بدهن به

دروشمەکانیەوە زەکاتیش بدهن، لەگەل کرپنووش بەراندا کرپنووش ببەن (بۇ پەروەردگارتا). ☺ آتائامۇرونَ

النَّاسُ بِالْلِّرِ وَتَنَسَوْنَ أَنفُسَكُمْ وَأَنْتُمْ تَتَلُونَ الْكِتَابَ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿٢٤﴾ كهی ئهوه راسته فهرمانی

چاکه به خملکی بدهن و خوتان فهراموش بکهن؟! له کاتیکدا خوئیوه کتیبی خوا - تهورات - دهخویننهوه، دهزانن

سزای گوفتاری بی رهفتار چونه جا نایا زیریتان رینان لیناگریت له و هله لویسته ناشربنه ؟ **وَأَسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ**

وَالصَّلَاةُ وَإِنَّهَا لَكَبِيرَةٌ إِلَّا عَلَى الْخَشِعِينَ ﴿٤٥﴾ يُؤْهِه هُولٌ بِدَهْنٍ پشت بِهِسْتَنْ بهَئَارَامَگْرَتَنْ وَنوَيْزَكْرَدنْ (بُوْ گَهِيَشْتَنْ بهِئَامَانِجْ) بهِرَاسْتَيْ نوَيْزَرْ تَهْرَكِيَكِيْ گَهُورَهُوْ گَراَنه، مَهْكَمَرْ لَهْسَهَرْ تَهُوْ كَهْسَانَهِيْ كَهْ بهْ خَوْشَهُويَسْتَيْ

و سۆزه و خواپه رستی ئەنجام دەدەن و (باوه‌رى دامەزراويان هەيە)... **الَّذِينَ يَظْنُونَ أَنَّهُمْ مُلَاقُوا رَبِّهِمْ وَأَنَّهُمْ إِلَيْهِ رَاجِعُونَ** ٤١

ئەوانەى دەزانن بىگومان بە ديدارى پەروەردگاريان شاد دەبن و باوه‌رى پتەويان
ھەيە و كە بۇ لاي ئەو دەگەرینەوە. **يَبَنِي إِسْرَائِيلَ اذْكُرُوا نِعْمَتَ اللِّيْلَةِ أَنْعَمْتُ عَلَيْكُمْ وَأَنِّي فَضَلَّتُكُمْ عَلَى الْعَلَمِينَ** ٤٢

ئەى نەوهى ئىسرائىل: يادى نازو نىعمەتكەنەوە كە رىشتومە بەسەرتاندا
بىگومان من گرنگى زۆرم پىداون و نازونىعمەتى زۆرم پىيەخشىوون (لەخواردن و خواردنەوە لە موجىزەى
جۇراوجۇر، لەچارەسەركىدىنى كىشەكانىان،... هەتد) من زىادە رېزى ئىوھم داوه بەسەر ھەموو خەلکىدا (ئەلبەتە
لەسەردەمى خۆياندا و ئەوانەى كە پابەندى ئايى خوا بۇون، بە تايىھەتى پىنگەمبەران و پياوچاكان)... **وَاتَّقُوا يَوْمًا**

لَا تَحْزِي نَفْسٍ عَنْ نَفْسٍ شَيْئًا وَلَا يُقْبِلُ مِنْهَا شَفَعَةً وَلَا يُؤْخَذُ مِنْهَا عَدْلٌ وَلَا هُمْ يُنَصَّرُونَ ٤٣

خۆتان بپارىزىن لە رۈزىك كە كەس فريایى كەس ناكەۋىت و كەس هيچى لەدەست نايەت و تىكارى
كەسىش وەرناڭىرىت و بارمەت و گۇرانكارى تىادا ئەنجام نادىرىت و ئەو كەسانەى خوانەناسىن يارمەتى نادرىن و
سەرناخىن. **وَإِذْ نَجَّيْنَاكُمْ مِنْ ءالِ فِرْعَوْنَ يَسُومُونَكُمْ سُوءَ الْعَذَابِ يُذَحِّلُونَ أَبْنَاءَكُمْ**

وَيَسْتَحْيُونَ نِسَاءَكُمْ وَفِي ذَلِكُمْ بَلَاءٌ مِنْ رَبِّكُمْ عَظِيمٌ ٤٤ بىرى نىعمەتى رېزگاربۇنىشتن بکەنەوە
كاتىك رېزگارمان كەن و لەدەست دارو دەستەى فيرۇھون كە خراپتىن سزاو ئازاريان دەدان، كورەكتانىيان
سەرددەپىن و ئافرەتكاتانىيان دەھىشىتەوە بۇ كارەكەرى و خزمەت ئەوهش بۇ ئىۋە توشهات و تاقىكىرىدەنەوە كە
گەورە بۇو بۇتان لەلايەن پەروەردگارتانەوە (تا پىشت بەو زاتە بېھستان و بېۋاى تەواتان پىلى ھەپىت). **وَإِذْ**

فَرَقَنَا بِكُمُ الْبَحْرَ فَأَنْجَيْنَاكُمْ وَأَغْرَقْنَا ءالَ فِرْعَوْنَ وَأَنْتُمْ تَنْظُرُونَ ٤٥ يادى ئەو نىعمەتە بکەنەوە كە
لەبەر خاترى ئىۋە دەر ياكەمان لەت كەن، ئىنجا رېزگارمان كەن، دارو دەستەى فيرۇھۇمان نغۇرۇ كەن، لەكتىكدا
ئىۋە بەچاوى خۆتان بىنیتان و تەماشاتان دەكەن. **وَإِذْ وَعَدْنَا مُوسَى أَرْبَعِينَ لَيْلَةً ثُمَّ أَتَخَذْتُمُ الْعِجْلَ مِنْ**

بَعْدِهِ وَأَنْتُمْ ظَلِيلُونَ ٤٦ يادى ئەو (نىعمەتە) بکەنەوە كاتىك چل شەو وادەمان دانا بۇ موسا (بۇ پارانەوە و
نزا) پاشان گوېرە كەكتان كەن خواتان، بىگومان ئىۋە سەتمەكار بۇون. **ثُمَّ عَفَوْنَا عَنْكُمْ مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ**

لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ٤٧ پاشان (لەو ھەموو ھەلانەتان) خۆشبووين بۇ ئەوهى سوپاسگوزاري بکەن. **وَإِذْ**

ءَاتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ وَالْفُرْقَانَ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ٥٤ يادی ئەو نیعمەتە بکەنەوە کاتیک کتىيى (تهورات) و جياڭەرەوە (ارەواو، نارەوانان) بەخشى بە موسا بۇ ئەوەي رېيازى هيدايەت بىگرنەبەر (له گومراپى رىزكارتان بىيىت). **وَإِذْ قَالَ مُوسَى لِقَوْمِهِ يَقُولُمْ إِنَّكُمْ ظَلَمْتُمْ أَنفُسَكُمْ بِأَنْخَذْتُمُ الْعِجْلَ فَتُوبُوا إِلَيَّ** **بَارِئِكُمْ فَاقْتُلُوا أَنفُسَكُمْ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ عِنْدَ بَارِئِكُمْ فَتَابَ عَلَيْكُمْ إِنَّهُ هُوَ الْتَّرَابُ**

الرَّحِيمُ ٥٥ يادی ئەو نیعمەتە بکەنەوە کاتیک موسا بە قەوم و ھۆزى خۆى و تەئەي قەوم و ھۆزە كەم بەپاستى ئىوه بەو گۈيىرە كە پەرسىتى يە سىتمەتان لە خۆتان كردووھ، دەھى بگەرىنەوە بۇ لاي بەدىيەنەرتان و تەوبە بکەن و ئىنجا خۆتان بىكۈزۈن (بى تاوان تاوانبار بىكۈزىت)، ئەوە باشتە بۆتان (چونكە تاوانەكەتان زۆر گەورەيە) پاشان ئەويش (واتە خوا دواي لەناوبردىنەندىك لە تاوانباران) تۆبەي وەرگرت (لەوانەي مابۇن)، لە راستىدا تەنھا ئەو زاتە هيچگار تەوبە وەرگرو بە رەحم و دلۋقانە. **وَإِذْ قُلْتُمْ يَمُوسَى لَنْ نُؤْمِنَ لَكَ حَتَّى**

تَرَى اللَّهَ جَهَرَةً فَأَخَذَتُكُمُ الصَّعْقَةَ وَأَنْتُمْ تَنْظُرُونَ ٥٦ يادی ئەو نیعمەتە بکەنەوە كە وتنان: ئەي موسا ھەرگىز باوھەرت پىناھىينىن تاوهەكۆ بە ئاشكراو بە چاوى خۆمان خوا نەبىيىن، ئىتر يەكسەر ھەورەبروسكە كە لىيى دان، لە کاتىكدا كە تەماشاتان دەكەد و بەدەورو بەرى خۆتاندا دەتاپۇرانى (بەسەرسامىيەوە بېرتان دەكەدەوە). **ثُمَّ**

بَعَثَنَاكُمْ مِّنْ بَعْدِ مَوْتِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ٥٧ پاشان زىندۇومنا كەنەوە ۋە زىانمان پىيەخشىنەوە لەدواي ئەو مەركەتان بۇ ئەوەي سوپاسگۈزارىي بکەن. **وَظَلَّلَنَا عَلَيْكُمُ الْغَمَامَ وَأَنْزَلَنَا عَلَيْكُمُ الْمَنَّ**

وَالْسَّلَوَىٰ كُلُّوْ مِنْ طَبِيبَتِ مَا رَزَقْنَكُمْ وَمَا ظَلَمْنَا وَلَكِنْ كَانُوا أَنفَسَهُمْ يَظْلِمُونَ ٥٨ هەرەھە لە نازو نیعمەتە كانى خوا بۆتان ئەوەيە: ئىيمە ھەورمان بۇ كەن بە سىيەر و گەزۆمان بۇ باراندىن و پەلەوەرە شەلاقەمان بۇ ناردىن، دە بخۇن لەو رېزق و رېزىيە چاكانەي كە پىيام بەخشىيۇن (بەلام لەبەر بى دينى و سىتمەميان تۆلەمان لىيىسەندىن)، جا وەنەبىيەت ئەوانە سىتمەميان لە ئىيمە كەد بىيىت بەلكو ھەر سىتمەميان لە خۆيان دەكەد. **وَإِذْ قُلْنَا أَدْخُلُوا هَذِهِ الْقَرِيَةَ فَكُلُّوْ مِنْهَا حَيْثُ شِئْتُمْ رَغَدًا وَأَدْخُلُوا الْبَابَ سُجَّدًا وَقُولُوا حِطَّةً**

نَفِرْ لَكُمْ خَطَابَيْكُمْ وَسَرَّيْدُ الْمُحْسِنِينَ ٥٩ يادی ئەو نیعمەتە بکەنەوە کاتىك وتمان: پىچە ئەم شارەوە (كە قودسە)، جا ھەرجى حەزى لىدەكەن لەوئى لە ھەر جىيىيەكى بەفراوانى و خۆشى بىخۇن، لە دەروازە شارە كە بەریزو كېنۇوشى (پىزانىيەوە) بچەنە ژۇرەوە و بلىن: خوايە لە تاوانەكەنان ببۇرە، ئەو كاتە ئىيمەش لە

هله و توانه کاتنان دهبورین، ئىمە پاداشتى چاکە کاران له ئايىندهدا زۆر به زياده و دهده ينه وه. **فَبَدَلَ الَّذِينَ**
ظَلَمُواْ قَوْلًا غَيْرَ الَّذِى قِيلَ لَهُمْ فَأَنْزَلْنَا عَلَى الَّذِينَ ظَلَمُواْ رِجْزًا مِنَ السَّمَاءِ إِمَّا كَانُواْ يَفْسُقُونَ ٥٩
 كەچى ئەوانەي سته ميان كىدبوو يەكسەر گوفتارە كەيان گۈرى بەشىتكە يېجگە لەوهى پىيان و ترا بولو (واتە بە لىوت بەرزىيە و چۈونە ژۇورە وھ)، جا ئىمەش لە ئاسما نە و سزا يە كمان دابەزاندە سەر ئەوانەي سته ميان كىد بەھۆى ئەوهى لە فەرمانى خوا دەردەچۈون. **وَإِذْ أَسْتَسْقَى مُوسَى لِقَوْمِهِ فَقُلْنَا أَضْرِبِ بِعَصَاكَ الْحَجَرَ طَافَنَفَجَرَتْ مِنْهُ أَثْنَتَا عَشْرَةَ عَيْنًا قَدْ عَلِمَ كُلُّ أَنَّاسٍ مَشْرَبَهُمْ كُلُّوْ وَأَشْرَبُواْ مِنْ رِزْقِ اللَّهِ وَلَا**
تَعَشَّوْا فِي الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ ٦٠ يادى ئەو نىعمەتە بکەنەوە كاتىك موسا بۆ قەوم و گەلهە كەى خۆى داواى بارىنى بارانى كىد، ئىمەش پىيان وت: بە گۈچانە كەت بىدە بە (تاشە) بەردە كەدا (جا هەر ئەو كارەي ئەنجامدا) بەردە كە دوانزە كانى لى هەلقولا، يېگومان هەر ھۆزىيەك چاڭگە خۆى ناسى (ئىنجا پىيان وتن) دە بخۇن و بخۇنەوە لە رېزق و رۆزى و بەخشى خواو تاوان و خراپە مەكەن لەسەر زەۋىدا لە كاتىكدا كە بەچاندى تۇۋى خراپەوە خەپىكەن. **وَإِذْ قُلْتُمْ يَمُوسَى لَنَّ نَصِيرَ عَلَى طَعَامٍ وَاحِدٍ فَادْعُ لَنَا رَبَّكَ يُخْرِجْ لَنَا مِمَّا تُنْتِ**
الْأَرْضُ مِنْ بَقْلِهَا وَقَثَائِهَا وَفُؤْمَهَا وَعَدَسِهَا وَبَصَلِهَا قَالَ أَتَسْتَبِدُلُونَ الَّذِي هُوَ أَدْنَى بِالَّذِي هُوَ خَيْرٌ
أَهِبِطُوا مِصْرًا فَإِنَّ لَكُمْ مَا سَأَلْتُمْ وَصُرِبَتْ عَلَيْهِمُ الْدِلْلَةُ وَالْمَسْكَنَةُ وَبَاءُوْ بِغَضَبٍ مِنَ اللَّهِ ذَلِكَ
إِنَّهُمْ كَانُواْ يَكُفُرُونَ إِنَّا يَأْتِيَنَا اللَّهُ وَيَقْتُلُونَ الْتَّبِيَّنَ بِغَيْرِ الْحُقْقِ ذَلِكَ إِمَّا عَصَوا وَكَانُواْ يَعْتَدُونَ ٦١
 يادى ئەو نىعمەتە بکەنەوە كاتىك بە موساتان وت: ئىمە هەرگىز لەسەر يەك جۆر خۆراك ئوقە ناگىرين و بەتەنە جۆرلىك خواردەمەنی رازى نىن، لە بەرئەوە داوا لە پەروەردگارت بکە لە رېزق و رۆزى و بەرو بۇومى زەۋىمان بۆ بەرھەم بېئىنت لە رۆھە كى پاقلىي و خەيارو سىرو نىسىك و پىاز، موسا پىيى وتن: باشە چۈن ئىۋە شتى كەم و ئايىخ و ناتەواو وەردەگەن لەجياتى شتى لەو چاكتۇ باشتى؟ دە دابەزن بۆ شارىك (بىبابانى سينا، بەجييەيلن) ئىنجا بەراسىتى ئەوهى داواى دەستتانا دەكەويت. جا بەھۆى ئەو بىرۇبا وەرۇ بىانۇو گىرن و لاسارىيە يانەوە سوکىي و رېسوايى و لاتى و زەبۈونى درا بەسەرياندا و شايابانى خەشم و قىنى خوايش بۇون، چونكە ئەوان بەراسىتى باوەرپىان نەدەكەد بە ئايىتە كانى خواو، پىيغەمبەرە كانىان بەناھەق دەكۆشت، ئەوهەش بەھۆى پۇچۇونىانەوە لە ياخى بۇون و نافەرمانىدا، هەمېشە دەستدرېزىيان دەكەد ئىستەش بەردەوامن لەسەر بەرnamەي باوو باپىرانى خوانەناسىان. **إِنَّ الَّذِينَ ءامَنُوا وَالَّذِينَ هَادُوا وَالنَّصَرَى وَالصَّابِرِينَ مَنْ ءامَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ**

الْآخِرِ وَعَمَلَ صَلِحًا فَلَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ٦٤ بیکومان ئەوانھى

باوھریان ھیناوه (له ئومھى مۇھىم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)، ئەوانھىش كە بۇونە جوولەكە (شوينكەوتەي راستەقىنهى موسان)، گاورەكانيش (كە شوينكەوتەي راستەقىنهى عيسان)، (سابئانە)ش كە شوينكەوتەي راستەقىنهى داودن، ئەوانھى ھەر دەستەيەكىان باوھری دامەزراوى ھینا بىت به خواو رۇژى دوايى و کارو كىدھوھى چاكەي ئەنجام دايىت، جا ئەوانھى پاداشتىيان لاي پەروەردگاريانە، نە ترس و بېيان دەبىت، نە غەم و پەزارەش روويان تىدەكت. **وَإِذْ أَخَذْنَا مِيثَقَكُمْ وَرَفَعْنَا فَوْقَكُمُ الْطُّورَ خُذُوا مَا ءَاتَيْنَاكُمْ بِقُوَّةٍ وَأَذْكُرُوا مَا فِيهِ**

لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ٦٥ يادى ئەو نىعمەتەش بىكەنەوھە كاتىك پەيمانان لىيورگىتن (كە پەيرھوی تەورات بىكەن) و كىوي طورمان بەراسەرتانەوھە راگرت و پىمان وتن: ئەو بەرناમەيەي پىمانداون بە توندى يىگىن (ئەكىنا ئەم چيايە دەدەين بەسەرتاندا)، ھەمىشەش با لە بىرتان بىت چى تىدايەو چىتان لىندەخوازىت، بۇ ئەوهى لە خوا ترس و پارىزكارىن. **ثُمَّ تَوَلَّتُم مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ قَلُولًا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ وَلَكُنْتُم مِنَ الْخَسِيرِينَ**

٦٦ كەچى پاش ئەوانھى ھەمووى رووتان وەرچەرخاند لە رېيازى خوا، پەيمانەكەтан شكاند، ئەوكاتە ئەگەر بەزەپ و يارمەتى و فەزلى خوا نەبوايە لە سەرتان، ئەوە دەچوونە پىزى خەسارەتىندانەوھە. **وَلَقَدْ عَلِمْتُمُ الَّذِينَ**

أَعْتَدَوْا مِنْكُمْ فِي السَّبِّتِ فَقُلْنَا لَهُمْ كُوْنُوا قِرَدَةً خَسِيرِينَ ٦٧ سوينىد بە خوا بیکومان زانيووتانە و ئاكادارن چيان بەسەر ئەوانەتانا دەستدرىزىيان دەكىدو لە سنور دەردهچوون، (لەبەر ئەوهە بېيارمانداو) وتمان: بىنە مەيمۇنى دوورخراوە لە رەحمەتى خوا بېيار بۇو جوولەكە كافى شارەكەي قەراغ دەريا - ئىلييە - رۇزانى شەمە تەرخان بىكەن بۇ خواپەرسىتى و راوهماسى تىادانەكەن، دىارە ماسىيەكانيش ھەستيان بەوە كەردووھە، بۇيە لەو رۇزەدا خۆيان نواندووھە، جولەكەش بەسروشت زۆر بەتەماعن، بىريان كىدھوھە لە تەگىريو فيلىك، ئەۋىش بەوهى كە لە رۇزى ھەينىدا داواو توپىان بۇ بىنېنەوھە تا لە شەمەدا تىيى بکەون، رۇزى يەك شەمە چى كە وتۇتە داواو توپەكەنەوھە دەرىي ھېيىن لە تەفسىرى ئايەتى ١٦٣ تا ١٦٦، لە سوورەتى - الأعراف -

دا ئەم رووداوه باسکراوه. **فَجَعَلْنَاهَا نَكَالًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهَا وَمَا خَلْفَهَا وَمَوْعِظَةً لِلْمُتَّقِينَ ٦٨** ئىنجا ئەو بە مەيمۇن كەدەمان كىپا بە پەندو عىبرەت بۇ ئەوانھى كە: ھاوجەرخى رووداوهكە بۇون و بۇ ئەوانھىش لە دواي ئەوان دىن، ھەروھەا كەدمانه ئامۇزگارى بۇ خواناس و پارىزكاران. **وَإِذْ قَالَ مُوسَى لِقَوْمِهِ إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تَذْبَحُوا بَقَرَةً قَالُوا أَتَتَّخِذُنَا هُرُواً قَالَ أَغُوذُ بِاللَّهِ أَنْ أَكُونَ مِنَ الْجَاهِلِينَ ٦٩** يادى ئەو

نیعمہ تھے بکھنہ وہ کاتیک موسا بھ قہو مہ کھی ووت: بیکومان خوا فہرمان تن پیدہ دات کہ مانگایہ ک سہر بپن کاتیک یہ کیکیان لئی کوڑا بو، بکوڑہ کھش لائی زوریہ یا نادیا ریوو، هانا و ہاواریاں برد بوموسا) و تیان: ئایا دھمان کھیتھے گالتھ جاری خوت؟ موسا وتنی: پهنا دھگرم بخوا پچھمہ ریزی نہ فامانہ وہ گالتھ بھ خلکی بکھم۔

قَالُواْ اَدْعُ لَنَا رَبَّكَ يُبَيِّن لَنَا مَا هِيَ قَالَ إِنَّهُ يَقُولُ إِنَّهَا بَقَرَةٌ لَا فَارِضٌ وَلَا بِكُرُّ عَوَانٌ بَيْنَ ذَلِكَ فَاعْلُوْمَا تُؤْمِرُونَ ٦٨

ئینجا و تیان: (جا کھوا یہ) لہ پھروہر دگارت داوا بکھ بومان روون بکاتھ وہ ئہ و مانگایہ کامہ یہ؟ موسا وتنی: بھ راستی خوا دھ فہرمویت: ئہ و مانگایہ نہ پیرہو نہ پارینہ بھ لکو میانہ سالہ، (ئیتر ئہ وہندہ قووی مہ کھنہ وہو لہ سہری مہ رون) چ فہرمانیکتان پیدراوہ جی بھ جی بکھن۔ **قَالُواْ اَدْعُ لَنَا رَبَّكَ يُبَيِّن لَنَا مَا لَوْنُهَا قَالَ إِنَّهُ يَقُولُ إِنَّهَا بَقَرَةٌ صَفَرَاءُ فَاقِعٌ لَوْنُهَا تَسْرُ الْنَّاظِرِينَ** ٦٩

کھچی و تیان: لہ پھروہر دگارت داوا بکھ بزانین رہنگی چونہ؟ موسا وتنی: بیکومان خوا دھ فہرمویت: ئہ و مانگایہ مانگایہ کی رہنگ زہر دی تو خہ تھ ما شا کارانی دلخوش دھکات۔ **قَالُواْ اَدْعُ لَنَا رَبَّكَ يُبَيِّن لَنَا مَا هِيَ إِنَّ الْبَقَرَ تَشَبَّهَ عَلَيْنَا وَإِنَّا إِنْ شَاءَ اللَّهُ**

لَمْهَتُدُونَ ٧٠ کھچی هر و تیان: لہ پھروہر دگارت داوا بکھ تا بھ تھ واوی بومان روون بکاتھ وہ بزانین کامہ یہ؟! چونکہ بھ راستی ئہم گا گھلہ سہری لئی تیک داوین و رہنگی زوریہ یا ن لہ یہ ک دھ چیت، ئہ و مانگایہ مان بو نادو زیر یتھو، بھ راستی ئیمہ - ئہ گھر خوا ویستی لہ سہر بیت - رینفووی وہر دگرین۔ **قَالَ إِنَّهُ يَقُولُ إِنَّهَا بَقَرَةٌ لَا ذُلُولٌ تُثِيرُ الْأَرْضَ وَلَا تَسْقِي الْحَرَثَ مُسَلَّمَةً لَا شَيْةَ فِيهَا قَالُواْ أَكَرَ حِثَتِ بِالْحَقِّ فَذَجَحُوهَا**

وَمَا كَادُواْ يَفْعَلُونَ ٧١ موسا وتنی: بھ راستی خوا دھ فہرمویت: ئہ وہ مانگایہ کھ ہیشتا رانہ ہینزاوہ زھوی بکیلیت و جووت بکات، ئاودیری کشتوكالیش ناکات، بی عہیہ و یہ ک رہنگہو ہیچ پہلے یہ کی تیدانی یہ، ئہ و سا و تیان: ئا ئیسٹہ ئیتر ہے والی راستہ قینہت پیدا یں (ئیتر دوای ہھوں و کو ششیکی زور بھ دھستیان ہینا) و سہریاں بری، ہھرچنہ دھ خھریک بو و ئہ و کارہش نہ کھن۔ **وَإِذْ قَتَلْتُمْ نَفْسًا فَأَدَّرَتُمْ فِيهَا وَاللَّهُ مُخْرِجٌ مَا**

كُنْتُمْ تَكُتُمُونَ ٧٢ یادی نیعمہ تی ئاشکرا بوونی بکوڑہ کھ بکھنہ وہ چون کاتیک کھ سیکتان کوشت و یہ کسہر ئازاواہ لہ نیوان تاندا بھر پابوو، خوا یش ئمودی دھ تان شار دھو دھریخست و ئاشکرای کرد (کہ بکوڑ کیتھیہ)۔

فَقُلْنَا أَضْرِبُوهُ بِعَصِّهَا كَذَلِكَ يُحْيِي اللَّهُ الْمَوْتَىٰ وَرُبِّيْكُمْ إِعْلَيْهِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ٧٣

ئینجا و تمان: بھ پارچھے یہ ک لہو مانگا سہر براؤہ بدهن بھ لاشہی کوڑراوہ کھدا (دیارہ بھ ویستی خوا وہ ک موجیز یہ ک کوڑراوہ کھ

زیندوو بوتھو راستی بکوژه کەی خۆی وتووه)، جا ئا بھو شیوه يھو به ئاسانی، خوا مردوان زیندوو دەکاتھو و دەسەلاتی خوپitan نیشان دەدات بۇ ئەھى تېگەن و زیر بن. **ثُمَّ قَسْتَ قُلُوبُكُمْ مِّنْ بَعْدِ ذَلِكَ فَهِيَ الْحَجَارَةُ أَوْ أَشَدُ قَسْوَةً وَإِنَّ مِنَ الْحَجَارَةِ لَمَا يَتَفَجَّرُ مِنْهُ الْأَنْهَرُ وَإِنَّ مِنْهَا لَمَا يَشَقَّقُ فَيَخْرُجُ مِنْهُ الْمَاءُ وَإِنَّ مِنْهَا لَمَا يَهْبِطُ مِنْ حَشْيَةِ اللَّهِ وَمَا اللَّهُ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ** ٧٤ پاشان له وھودوا دلە كانتان رەق بۇو، (ئەی جولەکە كان) هەر وەك بەرد، بە لکو رەقتريش (چونكە) بە راستى بەرد ھەيە رووبارى لىنى ھەلدە قولىت، ھەشيانە لهت دەبىت و ئاوى لىنى دىتىھ دەرەوە، ھەشيانە له ترسى خوا له لوتكەی شاخەكان بەر دەبىتھو، خوايش بىئاكا نىھە كارو كردهوانە ئەنجامى دەدەن. **وَأَفَتَظْمَعُونَ أَنْ يُؤْمِنُوا لَكُمْ وَقَدْ**

گانَ فَرِيقٌ مِّنْهُمْ يَسْمَعُونَ كَلَمَ اللَّهِ ثُمَّ يُحَرِّفُونَهُ وَمِنْ بَعْدِ مَا عَقَلُوهُ وَهُمْ يَعْلَمُونَ ٧٥ ئایا ئیوھ (ئەی گروی ئىمانداران) بە تەمان و ئومىدەوارن كە جولەکە ئىمان و باوھر بېتىن بە ئايىنە كەی ئیوھ، لە كاتىكدا بىگومان دەستەيەك لە شارەزا كانيان گوفتارى خوايان دەبىست لە (تهورات)دا، له وھودوا دەستكاريان دەکەد دوايى ئەھەيى كە تىئى كەيىشتبۇون و دەيازنان راستىيە كەيى كامەيە. **وَإِذَا لَقُوا الَّذِينَ ءَامَنُوا قَالُوا إِنَّا وَإِذَا خَلَأْ بَعْضُهُمْ إِلَى بَعْضٍ قَالُوا أَتُحَدِّثُنَّهُمْ بِمَا فَتَحَ اللَّهُ عَلَيْكُمْ لِيَحَاجُوكُمْ بِهِ عِنْدَ رَبِّكُمْ أَفَلَا تَعْقِلُونَ**

٧٦ لە مەدىنهدا جووه كان هەر كاتىك تۈوشى ئىمانداران دەھاتن دەيانت: ئىمەش ئىمان ئىناوهو (موسولمان بۇوين)، بەلام كاتىك پىتكەوە كۆ دەبۇنەوە لەگەل (بەناو زاناو دلرەقەكانيان) بە يەكتريان دەوت: ئەھە بۇ ئیوھ ئەو شستانەيان بۇ باس دەكەن كە خوا بۇ ئیوھى لە (تهورات)دا باسکردووھ دەربارەي پىغەمبەر ايەتى محمد (صلی الله علیہ وسلم) تاوهە كۆ يىكەن بەلگە بەسەرتانەوە لای پەروەردگارتان!! ئایا ئیوھ عەقلتان بەو شستانە ناشىكتىت و زېرىتان ناخەنەكار؟!. **أَوْ لَا يَعْلَمُونَ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا يُسْرُونَ وَمَا يُعْلِنُونَ** ٧٧ ئایا ئەوانە نازان كە بە راستى خوا دەزانىت چى پەنھان دەكەن و چىش ئاشكرا دەكەن؟ (لە گوفتارو كردارو نېھتىان). **وَمِنْهُمْ أُمَّيُونَ لَا يَعْلَمُونَ الْكِتَابَ إِلَّا أَمَانِيَ وَإِنْ هُمْ إِلَّا يَظُنُونَ** ٧٨ ھەندى لە جولەكانە نەشارەزا و نەخويىندهوارن، وادەزانن كىيىتى (تهورات) بېجىگە لە چەند ئاوات و هيوايەك هيچى تر نىھە، ئەوانە هەر گومانيان كەدوتە پىشەي خويان (وا دەزانن بەھەشتىان بۇ خويان مسوگەر كەدووھ). **فَوَيْلٌ لِّلَّذِينَ يَكْتُبُونَ الْكِتَابَ بِأَيْدِيهِمْ ثُمَّ يَقُولُونَ هَذَا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ لِيَشْتَرُوا بِهِ ثَمَنًا قَلِيلًا فَوَيْلٌ لَّهُمْ مِّمَّا كَتَبْتُ أَيْدِيهِمْ وَرَوَيْلٌ لَّهُمْ مِّمَّا يَكْسِبُونَ**

سَا وَاهِيلًا بُوْئَهُ وَكَهْسَانَهِي كَتِيبَ دَهْنُوسَنَ بَهْدَهَسَتِي خَوْيَانَ وَپَاشَانَ دَهْلَيْنَ: ئَأَنَّهُمْ لَهُلَاهِنَ خَوَاهِهِ، تَا
كَهْمِيكَ لَهُ مَالَى دَنِيَا بَهْدَهَسَتِ بَهْيَنَ، جَاهِيلَ بُوْئَهُ وَدَهَسَتِ وَ(قَهْلَهَسَانَهِي) كَهْشَتِي وَدَهْنُوسَنَ وَهَيلَ بُوْئَهُ
وَكَهْسَانَهِي كَهْسَابَهَتِي ئَأَوا ئَهْنَجَامَ دَهَدَهَنَ. وَقَالُوا لَنَ تَمَسَّنَا الْنَّارُ إِلَّا أَيَّامًا مَعْدُودَةً قُلْ أَتَحَذَّتُمْ عَنْهَ
الْلَّهِ عَهْدَهَا فَلَنْ يُخْلِفَ الْلَّهُ عَهْدَهُ وَأَمْ تَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ٨٧ جَوَولَهَ كَهْكَانَ دَهْلَيْنَ: (چَهَندَهَ
گُونَاهَبَارِينَ) تَهْنَهَا چَهَندَهَ رَوْزَهَيَّكَيَ كَهْمَ كَمَ لَهُ دَوْزَهَخَدا دَهْمِينَهَهَوَه!! پَيَّانَ بَلَى: باَشَهَ، ئَيْوهَ پَهْيَانَتَانَ لَهُ خَوَا
وَهَرَگَرَتَوَهَ، تَا هَرَگَيزَ خَوَايَ كَهْورَهَ پَهْيَانَ شَكَيْنَيَ نَهَكَاتِ؟! يَانَ هَهَرَ دَهَتَانَهَوَيَّتَ شَتَيْكَ بَلَىَنَ بَهْدَهَ خَوَاوَهَ كَهْ
هَيَّجَ بَنَاغَهَيَّهَ كَيَ نَيَهَوَهَهَرَ نَازَانَ (چَيَ دَهْلَيْنَ)!! بَلَىَّ مَنَ كَسَبَ سَيِّئَةً وَأَحَاطَتْ بِهِ خَطِيْعَتُهُ وَفَأُولَئِكَ
أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَلِيلُونَ ٨٨ نَهَخِيرَ وَانِيهَ، ئَهَوَ كَهْسَهَيَ گُونَاهَوَ تَاَوانَ ئَهْنَجَامَ بَدَاتَ وَتَاوَانَهَ كَانَيَ
هَهَمُوَلَاهِهَ كَيَ دَابَّكَرِيتَ (ئَاشَكَراَوَ نَادِيَارِيَ) ئَهَوَ جَوَرَهَ كَهْسَانَهَ نَيَشَتَهَجَيَيَ ئَأَكَرَى دَوْزَهَخَنَ وَبُوْهَهَمِيشَهَيَيَ
تَيَايدَا دَهْمِينَهَهَوَهَ (لَهَهَرَ نَهَهَوَهَهَوَهَ تَيَرَهَوَ تَايَهَهَيَّهَكَ بَنَ). وَالَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّلِحَاتِ أُولَئِكَ
أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمْ فِيهَا خَلِيلُونَ ٨٩ ئَهَوَ كَهْسَانَهَشَ باَوَهَرِيَانَ هَيَّنَاهَوَهَ كَهْدَهَوَهَ چَاكَهَ كَانَ ئَهْنَجَامَ دَهَدَهَنَ، هَهَرَ
ئَهَوَانَ نَيَشَتَهَجَيَيَ بَهَهَشَتَنَ وَتَيَايدَا زَيَانَيَ هَهَتَايَ دَهَبَهَنَهَ سَهَرَ (لَهَهَرَ چَيَنَ وَتَويَّزَوَ رَهَهَزِيَّكَ بَنَ). وَإِذَا
أَخَذْنَا مِيشَنَقَ بَنَى إِسْرَاعِيلَ لَا تَعْبُدُونَ إِلَّا اللَّهُ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا وَذِي الْقُرْبَى وَالْيَتَمَى وَالْمَسَكِينَ
وَقُولُوا لِلنَّاسِ حُسْنَا وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَءَاتُوا الْرَّكْوَةَ ثُمَّ تَوَلَّيْتُمْ إِلَّا قَلِيلًا مِنْكُمْ وَأَنْتُمْ مُعَرِّضُونَ ٩٠
يَادِي ئَهَوَ نَيَعْمَهَتَهَ بَكَهَنَهَوَهَ كَاتِيَكَ پَهْيَانَ وَهَرَگَرَتَ لَهَنَهَوَهَيَ ئِيسَرَائِيلَ كَجَكَهَ لَهَخَوَا كَهْسَيَ تَرَنَهَ پَهْرَسَتَنَ وَ
لَهَكَهَلَ دَايِكَ وَباَوكَدا چَاكَهَ كَارَ بَنَ، هَهَرَوَهَهَا لَهَكَهَلَ خَزَمانَ وَهَهَتَيَانَ وَهَهَزَارَانِيَشَداَوَ گَوفَتَارِيَ چَاكَ وَجَوانَ
رَوَوَ بَهَ خَلَكَى بَلَىَنَ، هَهَرَوَهَهَا نَوِيَّزَهَ كَانتَانَ بَهَچَاكَى ئَهْنَجَامَ بَدَهَنَ وَزَهَكَاتِيَشَ بَدَهَنَ، پَاشَانَ ئَيْوهَ (لَهَجِيَاتِيَ
گَوِيَّرَايَهَلِيَ) پَشَتَانَ تَيَّكَرَدَ، جَكَهَ لَهَكَهَمِيَكَتَانَ نَهَيَّتَ، لَهَكَاتِيَكَدا زَوَرَيَهَتَانَ (لَهَوَهَمُوَهَ ئَامَوْزَگَارِيَهَ بَهَسَوَدَانَهَ)
رَوَوَ وَهَرَدَهَ چَهَرَخِيَنَ وَپَشَتِيَ تَيَّدَهَهَكَهَنَ. وَإِذَا أَخَذْنَا مِيشَنَقَكُمْ لَا تَسْفِكُونَ دِمَاءَكُمْ وَلَا تُخْرِجُونَ
أَنْفَسَكُمْ مِنْ دِيَرِكُمْ ثُمَّ أَقْرَرْتُمْ وَأَنْتُمْ تَشَهَّدُونَ ٩١ يَادِيَهَوَ نَيَعْمَهَتَهَ بَكَهَنَهَوَهَ كَاتِيَكَ پَهْيَانَ لَهَ ئَيْوهَ
وَهَرَگَرَتَ كَهَ ئَيَّتَ خَوَيَّنِي يَهَكَرَ (بَهَ نَاحَهَقَ) نَهَرِيَّنَ وَيَهَكَرَ لَهَ مَالَ وَحَالَى خَوَتَانَ دَهَرَبَهَدَهَرَ نَهَكَهَنَ، پَاشَانَ
بَرِيَارِيَشَتَانَ لَهَسَهَرَ ئَهَوَهَدَاوَ لَهَكَاتِيَكَدا خَوَيَشَتَانَ شَايَهَتِي لَهَسَهَرَ ئَهَمَهَ دَهَدَهَنَ. ثُمَّ أَنْتُمْ هَتَوْلَاءَ تَقْتَلُونَ
أَنْفَسَكُمْ وَتُخْرِجُونَ فَرِيقًا مِنْكُمْ مِنْ دِيَرِهِمْ تَظَاهَرُونَ عَلَيْهِمْ بِالْإِثْمِ وَالْعُدُوانِ وَإِنْ يَأْتُوكُمْ أَسْرَى

تُفْلِدُوهُمْ وَهُوَ مُحَرَّمٌ عَلَيْكُمْ إِخْرَاجُهُمْ أَفْتُؤْمِنُونَ بِعَيْنِ الْكِتَابِ وَتَكُفُّرُونَ بِبَعْضٍ فَمَا جَزاءُ مَنْ يَفْعُلُ ذَلِكَ مِنْكُمْ إِلَّا خَرْجٌ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ يُرَدُّونَ إِلَى أَشَدِ الْعَذَابِ وَمَا اللَّهُ بِغَافِلٍ

عَمَّا تَعْمَلُونَ ٤٥ له وہدوا ئیوه همر ئهوانهن (ئاماژه یه بُو جووله کە کانی سەردەمی پېغەمبەر ﷺ) خەریکی يە کە ترکوشتن، دەستە يەك لە (خزمانی) خوتان لە مال و حالى خۆيان دەرىھەدر دەکەن پاشتى يە كەن دەگەن دەز بە دەستە يەكتان بە تاوان و دوزمنايەتى، كەچى ئەگەر بەدىلى دەستى دوزمن بکە و تنايە ئهوا ئیوه فيديەتان بُو دەدان و ئازادتاتن دەگەن، لە حايلىكدا دەربەدەركەنە كەيان لە سەرتان حەرامە، كەوابوو چۈن دەبىت باوھەرتان بە بەشىكى (تهورات) ھەبىت و بەشىكى ترى باوھەرتان نەبىت؟ ئايا پاداشتى ئهۋەتەن كە ئەوكارە دەكات جەڭ لە سەھر شۇرۇپى و سووکى نەبىت لە زيانى دنيادا هيچى تر ھەيە؟ لە رۆزى قيامەتىشدا دەگەر ئېرىئەوه بُو ناو سەختىرين سزا، خواپىش بى ئاكانيه لەو كارانەي كە ئیوه ئەنجامى دەدەن. **أُولَئِكَ الَّذِينَ أَشْتَرُوا الْحَيَاةَ الدُّنْيَا**

إِلَّا لِآخِرَةٍ فَلَا يُخَفَّفُ عَنْهُمُ الْعَذَابُ وَلَا هُمْ يُنَصَّرُونَ ٤٦ ئهوانە، ئهوانەن كە زيانى دنيايان كېرى و گۈر يويانەتەوه بە زيانى (بەھەشت) و دوارۋۇز، لە بەر ئەوه سزايان لە سەر كەم ناكىتەوهو ئهوانە ھەرگىز يارمەتى نادىرىن و سەرناخرىن. **وَلَقَدْ ءاتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ وَقَفَّيْنَا مِنْ بَعْدِهِ بِالرُّسُلِ وَءَاتَيْنَا عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ الْبَيِّنَاتِ وَأَيَّدَنَا بِرُوحِ الْقُدُسِ أَفَكُلَّمَا جَاءَكُمْ رَسُولٌ بِمَا لَا تَهْوَى أَنْفُسُكُمْ أَسْتَكْبَرُتُمْ فَفَرِيقَا**

كَذَّبْتُمْ وَفَرِيقًا تَقْتُلُونَ ٤٧ سويند بىت بىگومان ئىمە تەوراتمان بە خشى بە موساو بەردەوام دواى ئەۋىش پېغەمبەر ئەمان رەوانە كەدو بە عىسىي كورى مەرييم بەلگە و نىشانە و موجىزە جۇراو جۇرمان بە خشى ھەروھا پىشتىگەر ئەمان كەد بە فريشته (جېرىئىل)، ئايا چۈن دەبىت ھەر كاتىك پېغەمبەر يېكمان رەوانە كەدىت، بەلام لە كەم ئارەزووھەكانى ئیوهدا نەگونجا بىت، خوتان بەزلى زانىوهو لووتاتان بەرز كەدوتەوهو برواتان نەھىنلاوه، ئەۋسا دەستە يەكتان (بەر نامەي خواتان) بە درۇ زانىووهو ھەندىيەكتان پېغەمبەر ئەنلا دەكەشت. **وَقَالُوا قُلُوبُنَا**

غُلُّفٌ بَلْ لَعْنَهُمُ اللَّهُ بِكُفْرِهِمْ فَقَلِيلًا مَا يُؤْمِنُونَ ٤٨ ھەروھا (جوولە كە کانی سەردەمی پېغەمبەر ﷺ) و تيان: دلە كامان داخراوه (لە گوفتارى تو، تىناكەين) نە خىر وانى يە، ئەوانە خوا نېرىنى لېكىر دوون بەھۆى كوفرو خوانەناسىانوھ، كەوابوو بە كەم شت بىرۇ دەكەن. **وَلَمَّا جَاءَهُمْ كِتَابٌ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ مُصَدِّقٌ لِّمَا مَعَهُمْ وَكَانُوا مِنْ قَبْلٍ يَسْتَفْتِحُونَ عَلَى الَّذِينَ كَفَرُوا فَلَمَّا جَاءَهُمْ مَا عَرَفُوا كَفَرُوا بِهِ فَلَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى الْكَفَرِينَ** ٤٩ كاتىك لە لا يەن خواوه كەتىبىك (قولئان) هات بُويان، كە: ئەو كەتىبانەي ئەوانىش پەسەند دەكات و بەراستى دەزانىت، ئەوان پېشتر داواى سەركەوتىن و زال بونيان بە سەر ئەوانەي بى باوھەر بۇون لە

خوا ده کرد به هۆی شوینکه و تینان بۆ پیغەمبەر (صلی الله علیه و آله و سلم)، کەچى کاتىك ئە و پیغەمبەرە يان بۆ هات کە دەيانناسى، بروايان پى نەکرد، كەواتە با نەفرين و لە عنەتى خوا لە سەر كافران بىت. **يَسْمَأْ أَشْرَوْ بِهِنَّ أَنفُسَهُمْ أَن يَكُفُرُوا بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ بَعْدَ مِنْ يَسَاءَ مِنْ عِبَادِهِ فَبَأْءُو بِغَضَبِهِ** **غَضَبِ وَلِلْكَفِرِينَ عَذَابٌ مُّهِينٌ** ٦٠ (ئەو جوولەكانه) خۆيان بەشتىكى ناپەسەند فروشت (ھەلویستىكى نادروستيان نواند) كاتىك كافر بۇون بەو قورئانەي خوا ناردووېتى، (له حەسەنەدەپەن) و سەركەشىدا (رەخنەيان گرت و وتيان): بۆچى خواي گەورە دەركاي فەزلى و لاي رەحىمەت دەكتەوه له ھەركەسيك بىهەويت له بەندەكانى!! ئەوسا ئىتز دووچارى يەك له دواى يەكى رق و خەشمى خوا بۇون (چونكە وەنەبىت تەنەما كافر بۇون بن بە محمد (صلی الله علیه و آله و سلم) و بە قورئان، بەلكو كافريون بە موساو تەوراتىش كە داواى شوينكە و تىنە مەديان لىدەكت) و بۆ كافرو خوانەناسان سزا يەكى رېسواکەر ئامادەيە. **وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ إِيمَنُوا بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ قَالُوا نُؤْمِنُ بِمَا أَنْزَلَ عَلَيْنَا وَيَكُفُرُونَ بِمَا وَرَأَءُوا وَهُوَ الْحَقُّ مُصَدِّقاً لِمَا مَعَهُمْ قُلْ فَلِمَ تَقْتُلُونَ أَئِيَّاءَ اللَّهِ مِنْ قَبْلِ إِنْ كُنْتُمْ مُّؤْمِنِينَ** ٦١ كاتىك پىيان دەوتريت باوھر بېيىن بەوهى كە له لا يەن خواوه رەوانەكراوه، دەلىن: ئىمە تەنەما باوھرمان بەوهە يە كە بۆ ئىمە رەوانەكراوه و باوھر ناھىين بە ھەموو ئەوانەي كە دواى (تەورات) ھاتووه و كە (ئىنجىل و قورئان) لە كاتىكدا كە ھەر ئەو قورئانە حەق و راستى يەو بەراست دانەرى (تەورات) ئەوانىشە، پىيان بلى: ئەى كەواتە بۆچى پىشتر پىغەمبەرە كانى خواتان دەكوشت ئەگەر ئىۋە ئىماندارن بە تەورات؟!

وَلَقَدْ جَاءَكُمْ مُّوسَى بِالْبَيِّنَاتِ ثُمَّ أَتَخَذُتُمُ الْعِجْلَ مِنْ بَعْدِهِ وَأَنْتُمْ ظَلِمُونَ ٦٢ سويند بە خوا بەراستى موسا نىشانەي فرەو موجىزە بۆ ھىيان، كەچى (كاقى كەچوو بۆ نزاي پەروەردگار، لە كىيى طور ئىۋە گوئىرە كە كەتان پەرسىت، بەراستى ئىۋە سەتكارن. **وَإِذْ أَخَذْنَا مِيقَاتَكُمْ وَرَفَعْنَا فَوْقَكُمُ الظُّرُورَ خُدُوا مَا ءاتَيْنَاكُمْ بِقُوَّةٍ وَأَسْمَعْنَا قَالُوا سَمِعْنَا وَعَصَيْنَا وَأَشْرِبُوا فِي قُلُوبِهِمُ الْعِجْلَ بِكُفْرِهِمْ قُلْ يَسْمَأْ يَأْمُرُكُمْ بِهِنَّ إِيمَنُكُمْ إِنْ كُنْتُمْ مُّؤْمِنِينَ** ٦٣ (يادىيان بىنەرەوە ئەو سەرەدەمەي) كە پەيمانان لى توڭىن و كىيى طورمان بەسەردا بەرزىرىدەن و (فەرمانمان پىدان) ئەوهى پىمان بەخشىيون (له تەورات) بە ياخى بۇون و گوئىرە كە پەرسىتى لە دل و دەرۈونىاندا رواپۇو بە هۆى بى باوھرپىيانەوە، پىيان بلى: ئىمانە كەتان شتى نارەواتان پى دەكات ئەگەر ئىۋە ئىماندارن؟! (باوو باپىراتان گوئىرە كە پەرسىت و پىغەمبەر كۆز، ئىۋەش سەرسەخت و بى باوھر). **قُلْ إِنْ گَانَتْ لَكُمُ الْدَّارُ الْآخِرَةُ عِنَّ اللَّهِ خَالِصَةً مِنْ دُونِ النَّاسِ فَتَمَنَّوْا**

الْمَوْتَ إِنْ كُنْتُمْ صَدِقِينَ ﴿٩٥﴾ (ئەی محمد ﷺ پییان) بلى: ئەگەر راست دەکەن و باوه‌رتان وايە کە مائى ئەو دنيا (بەھەشت) لاي خوا تاييەتەندە به ئىيەو نەك خەلکى تر، دە ئاواتى مردن بخوازن ئەگەر راست دەکەن (تا زو و پچنه ناو بەھەشت)!! **وَلَنْ يَتَمَنَّوْهُ أَبَدًا إِمَا قَدَّمْتُ أَيْدِيهِمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِالظَّالِمِينَ** ﴿٩٦﴾ (بەلام ئەوانە) هەركىز بەھۆى رەفتارى نادروست و دەست پېشخەرى ناپەسەندىانەوە ئاواتى مەرگ ناخوازن، خوايش چاك ئاگادارە له حائى سته مكاران. **وَلَتَجِدَنَّهُمْ أَحْرَصَ النَّاسِ عَلَى حَيَاةٍ وَمَنْ أَلَّذِينَ أَشْرَكُوا يَوْمًًا أَحَدُهُمْ لَوْ يُعْمَرُ أَلْفَ سَنَةً وَمَا هُوَ مُزَاحِرٌ** مِنَ الْعَذَابِ أَنْ يُعْمَرَ وَاللَّهُ بَصِيرٌ بِمَا يَعْمَلُونَ ﴿٩٧﴾ سويند بىت ئەو جوولەكانه دەيىنەت کە له هەموو خەلک بە پەروشتىن له سەر دنيا و ژيانى دنيا بەھەر جۆرييڭ بىت، هەتا بىرە لە ھاوه‌لپەرسىت و موشرىكە كانىش، ھەرييڭ لەوانە ئاوات دەخوازىت کە: ھەزار سال تەمەنى بىت، ھەر چەندە وەنەبىت تەمەنى درىزىيان لە سزا رىزگاريان بکات، خوايش زۆر بىنایە بەو كردهوانەي کە ئەنجامى دەدەن.

فُلْ مَنْ كَانَ عَدُوًّا لِّجِبْرِيلَ فَإِنَّهُ نَزَّلَهُ عَلَى قَلْبِكَ بِإِذْنِ اللَّهِ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ وَهُدًى وَبُشْرَى لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿٩٨﴾ (ئەی محمد ﷺ پییان) بلى: ھەر كەسيك دوزمنى جوبرەئىل، (با بزانىت) کە ھەر ئەو جوبرەئىل بە فەرمانى خوا ئەو قورئانەي دابەزاندۇتە سەر دلت کە كىtie پېشۈوهكان بەراست دادەنەت و رېنۇوي (بۇ چاكە) دەكات و مىدە بەخشىشە بە ئىمانداران. **مَنْ كَانَ عَدُوًّا لِّلَّهِ وَمَلَكِتِهِ وَرَسُلِهِ وَجِبْرِيلَ وَمِيكَلَ فَإِنَّ اللَّهَ عَدُوُّ لِلْكَفَرِينَ** ﴿٩٩﴾ ئەو كەسەي دوزمن بىت بە خواو فريشته كانى و پىغەمبەرەكانى، بەتا يەت جوبرەئىل و ميكائيل، ئەوه با بزانىت و دلىنا بىت کە خوايى كەورە دوزمنى كافرو بىياوه‌رانە. **وَلَقَدْ أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ ءَايَاتٍ بَيِّنَاتٍ وَمَا يَكُفُرُ بِهَا إِلَّا الْفَسِقُونَ** ﴿١٠٠﴾ سويند بىت بە خوا ئىمە شىگومان نىشانەو ئايەتى رۇونان بۇ تو ناردووه (ئەی محمد ﷺ) كەس باوه‌رى پىيى لەق نابىت، جىڭ لە دەرۈون نەخۆش و ياخى بۇوهكان. **أَوْ كُلُّمَا عَاهُدُوا عَهْدًا نَّبَدَهُ فَرِيقٌ مِنْهُمْ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ** ﴿١٠١﴾ ئەوه بۇ ھەر جارىيک پەيماتىكىيان بەستىتىت (لە كەل خواو پىغەمبەر و موسولىناندا) خىرا دەستەيە كەيان شىكандۇوه، بەلكو زۆرىيە زۆريان باوه‌ر ناھىين (پىزو قەدرى پەيمان و ئىمان ناگىن). **وَلَمَّا جَاءَهُمْ رَسُولٌ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ مُصَدِّقٌ لِمَا مَعَهُمْ نَبَدَ فَرِيقٌ مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ كَتَبَ اللَّهُ وَرَأَهُ ظُهُورِهِمْ كَانُوكُمْ لَا يَعْلَمُونَ** ﴿١٠٢﴾ كاتىكىش کە پىغەمبەر يەكىان لە لا يەن خواوه بۇ هات (مەبەست حەزرەتى محمد ﷺ) لە كەل ئەوهشدا کە پشتىگىرى لە راستى تەورات دەكات، دەستەيەك لە خاوهن كىtie كان (جووهكان) كىtie خوايان

پشتگوی خست و خویان لی گیل کرد، هروهک ههوالی وا نهزانن و (نهیان بیستبیت). **وَاتَّبَعُوا مَا تَتَلَّوْا**
الشَّيَاطِينُ عَلَى مُلْكِ سُلَيْمَنَ وَمَا كَفَرَ سُلَيْمَنُ وَلَكِنَّ الشَّيَاطِينَ كَفَرُوا يُعَلِّمُونَ النَّاسَ السِّحْرَ
وَمَا أُنْزِلَ عَلَى الْمَلَكِينَ بِبَأْلِ هَرُوتَ وَمَرُوتَ وَمَا يُعَلِّمَانِ مِنْ أَحَدٍ حَتَّى يَقُولَا إِنَّمَا نَحْنُ فِتْنَةٌ فَلَا
تَكُفُّرُ فَيَتَعَلَّمُونَ مِنْهُمَا مَا يُفَرِّقُونَ بِهِ بَيْنَ الْمَرْءَ وَزَوْجِهِ وَمَا هُمْ بِضَارَّينَ بِهِ مِنْ أَحَدٍ إِلَّا بِإِذْنِ
اللَّهِ وَيَتَعَلَّمُونَ مَا يَصْرُّهُمْ وَلَا يَنْفَعُهُمْ وَلَقَدْ عَلِمُوا لَمَنِ اسْتَرَنَهُ مَا لَهُ وَفِي الْآخِرَةِ مِنْ خَلْقٍ وَلَبِئْسَ
مَا شَرَوْا بِهِ أَنْفُسَهُمْ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ^{١٦٣} جا جووهکان (وازیان له کتیبی خوا - تهورات - هیناو) شوینی
 ئه و که وتن، که شهیتانه کان دهیان خوینده و دهرباره ده سه لات و حکومه قی سولهیمان، (ئاشکرا یه که) هه رگیز
 سولهیمان کافر نه بوده، بدلکو شهیتانه کان کافربوون و خله کیان فیری سیحرو جادو و ده کرد، هه رو ها
 مه ردمیان فیری ئه و ده کرد که بؤ هاروت و ماروت دابه زی بوو (که دوو فریشته بعون) له با بل
 (مه به ستيشيان تيگه ياندنی خله لکی بوو له سیحرو جادو). ئه وانیش که سیان فیری هیچ شتیک نه ده کرد تا
 پییان نه تو تایه: ئه م کارهی ئیمه بؤ تاق کردن و یه و خوت کافر مه که (که چی ههندیک هه رکلیان نه دا) له و
 فریشته و شتی و افیر ده بون که ژن و میردی پی له یه ک جوودا بکهن، (هه ر چهنده) ئه و جادو و گه رانه
 ناتوان هیچ زیانیک به که س بگه یه نن، مه گهر ویستی خوای له سه ر بیت، ئه و خله که سه ر گه ردانه هه میشه
 فیری شتیک ده بن که زیانیان لیده داو سو و دی نیه بؤیان، بیکومان ده شزانن ئه و هی کلای وای کری بیت و
 شتی و افیر بیت له و دو نیا هیچ به هر یه کی ده ست نا که ویت، (به راستی) ئه و شتهی ئه وان خویان پی
 فروشتو و که و تونه ته داویه و شتیکی زور نا په سه نه ده ئه گهر بزان و تیگه ن (چونکه سیحرو جادو و
 چه وا شه کاریکی نادر و سته). **وَلَوْ أَنَّهُمْ ءامَنُوا وَاتَّقُوا لَمُثُوبَةً مِنْ عِنْدِ اللَّهِ خَيْرٌ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ**

خو ئه گهر به راستی ئه و جوله کانه ئیمان و با وه ریان بھینایه و خویان بپاراستایه و جوانکار بعونایه (که
 بیکومان ئه مهش نایته دی) ئه و پاداشتیکیان له لایه ن خوای گه و ره که چاکترو به فهتر بوو ده ست
 ده که وت، ئه گهر بیان زانیایه (بیرو هوشیان به کار بھینایه). **يَأَيُّهَا الَّذِينَ ءامَنُوا لَا تَقُولُوا رَعَنَا وَقُولُوا أَنْظَرْنَا**
وَاسْمَعُوا وَلِلْكَافِرِينَ عَذَابُ الْآيِمُ ^{١٦٤} ئهی ئه وانهی با وه ریان هینا و مه لین (راعنا) (چونکه له زمانی عیبریدا
 و اتا کهی ناشرینه بؤ توانج و پلار به کار دیت، بدلکو) بلىن: (انظرنا) چا وه ری و سهیرمان بکه و به چاکی ئه و
 فه رمانه له گوی بگرن، (چونکه) بؤ کافرو بیبا و هران سزا یه کی به ئیشمان ئاما ده کدو و (به تایهت ئه وانهی گالتنه
 به دین و ئیمان و موقعه دده سات ده کهن). **مَا يَوَدُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَبِ وَلَا الْمُشْرِكِينَ أَنْ يُنَزَّلَ**

عَلَيْكُم مِنْ خَيْرٍ مِنْ رَبِّكُمْ وَاللَّهُ يَخْتَصُ بِرَحْمَتِهِ مَن يَشَاءُ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ ١٥ چ نه وانه که کافرن له خاوهن کتیبه ئاسمانيه کان، چ موشریک و هاوہلگه ران حهز ناکن له لایهن په روهر دگارتانه و هیچ خیرو بهره که تیک داباریت بوتان و روتن تیکات، له گهله ئوه شدا خوا ره حمه تی خوی تایه ت ده کات به هدر که سیک (بیه ویت و شایسته بیت) هر خواش خاوهن فهزل و به خششی گهوره یه. **مَا نَسَخَ مِنْ إِعْيَةٍ أَوْ نُسِّهَا نَأْتِ بِخَيْرٍ مِنْهَا أَوْ مِثْلِهَا أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ** ١٦ هر ئایه تیک بسپینه و، یان بیخه ینه بارودوخی فه راموشیه و و پشتگوئی بخهین، چاکتر له و، یان وینهی ئه و ده خه ینه روو، مه گهر نه ترانیوه که خوا ده سه لاتی به سه ر هه ممو شتیکدا هه یه؟ **أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ لَهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا لَكُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ** ١٧ ئایا نه ترانیوه (ئهی محمد ﷺ، ئهی ئیاندار) که به راستی هر خوا خاوهن هه ممو ئاسمانه کان و زهوبیه، جگه له و خواهه هیچ پشتیوان و یاریده ده ریکنان نیه؟ **أَمْ تُرِيدُونَ أَنْ تَسْأَلُوا رَسُولَكُمْ كَمَا سُئِلَ مُوسَى مِنْ قَبْلٍ وَمَنْ يَتَبَدَّلْ الْكُفَّرَ بِالْإِيمَنِ فَقَدْ ضَلَّ سَوَاءَ السَّبِيلِ** ١٨ (ئهی هاوہلان) ئاخو ئیوهش ده تانه ویت داخوازی (گهوره ناقولا) له پیغمه بره که تان (محمد ﷺ) بکن، هر وک کاتی خوی داخوازی له موسا کرا، جا هر که سیک ئیان و باوه ر بگوریته و به کفر، ئه وه بیگومان ریازی راست و دروستی ون کدووه. **وَدَّ كَثِيرٌ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ لَوْ يَرِدُونَكُمْ مِنْ بَعْدِ إِيمَنِكُمْ كُفَّارًا حَسَدًا مِنْ عِنْدِ أَنفُسِهِمْ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمُ الْحُقْقُ فَأَعْفُوا وَاصْفَحُوا حَتَّى يَأْتِي اللَّهُ بِأَمْرِهِ إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ** ١٩ زوریک له خاوهن کتیبه کان ئاوه اه خوازن له بهر حه سودی و ناپاکی خویان ئه گهر بؤیان بکریت بتانگیرنه وه پیزی بی باوه ران ئهمه ش دوای ئه وهی که حق و راستیان به ته و اوی بو روون بوته وه، بهلام ئیوه هر لیيان ببورن و لیيان مه گرن و چاپوشیان لی بکن، تا خوا کاری خوی ئه نجام ده دات و ویستی خوی جیهه جی ده کات، بیگومان خوا ده سه لاتی به سه ر هه ممو شتیکدا هه یه. **وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَءَاتُوا الْزَكُوَةَ وَمَا تُقْدِمُوا لِأَنفُسِكُمْ مِنْ خَيْرٍ تَجِدُوهُ عِنْدَ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ** ٢٠ (که واته ئهی ئیانداران) نویزه کانتان به چاکی ئه نجام بدنه و زه کاتیش بدنه (به خاوهن مافه کان) و دلینیا بن که هر کاریکی چاکه بو خوتانی ده کن، لای خوا بزر نایت و دهستان ده که ویته و چونکه به راستی خوا بیناو به ئاگایه به و کارو کرد وانه که ئه نجامی ددهن. **وَقَالُوا لَنْ يَدْخُلَ الْجَنَّةَ إِلَّا مَنْ كَانَ هُودًا أَوْ نَصَارَى تِلْكَ أَمَانِيهِمْ قُلْ هَاتُوا بُرْهَنَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ** ٢١ (جووله که و گاوره کان) ده لین: هه رگیز

کەس ناجيئتە بەھەشتە وە بىچگە لە جوولەكە يان گاور، جا ئەوه ئاوات و خەيالى خۆيانە (تۆش ئەيى محمد ﷺ)، يان ئەيى ئىماندار) پېيان بلى: ئەگەر راستكۈن، بەلگەتان لە سەر ئەم قىسىمە مەيدانە وە (ئەگەر ئىۋوھ بەھەشتى بن، ئەوا موسولىمانىش بەھەشتىي چونكە باوھرىان بە موسا و عيسا ھەيە). **بَلَىٰ مَنْ أَسْلَمَ وَجْهَهُ وَ**

إِلَهٌ وَهُوَ مُحْسِنٌ فَلَهُ أَجْرٌ وَعِنْدَ رَبِّهِ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ١١٣ نەخىر وانى يە، ھەركەس بە راستى خۆى بىداتە دەست خواو لەھەمان كاتدا چاكەكارو موسولىمان بىت، ئەوه پاداشتى خۆى لاي پەروھەردگارى دەست دەكەويت و نەترسيان دەبىت و نەغمەم و پەزارە دايىن دەگرىت. **وَقَالَتِ الْيَهُودُ لَيْسَتِ**

النَّصَرَى عَلَىٰ شَيْءٍ وَقَالَتِ النَّصَرَى لَيْسَتِ الْيَهُودُ عَلَىٰ شَيْءٍ وَهُمْ يَتَلَوَنَ الْكِتَابَ كَذَلِكَ قَالَ الَّذِينَ

لَا يَعْلَمُونَ مِثْلَ قَوْلِهِمْ فَإِنَّ اللَّهَ يَحْكُمُ بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ١١٤ جوولەكە دەلىن:

گاورەكان لە سەر ھېچ بىنەماو راستىيەك نىن، گاورەكانيش دەلىن جوولەكە لە سەر ھېچ بىنەماو راستىيەك نىن، لە كاتىكدا ئەوانە كىتىي (تەورات و ئىنجىلىش دەخويىنە وە) ھەروھە ئەوانەش كە ھېچ نازانن (لە بىپەرسىتەنى عەرەب) ھەروا دەلىن (بىرايان بە ئائىينى ئىسلام و ئەوانەش نىيە) خوايش لە رۇزى قىامەتدا دادگايى نىوانىان دەكەت لەھەيى كە ناكۇن تىايدا. **وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ مَنَعَ مَسَاجِدَ اللَّهِ أَنْ يُذْكَرَ فِيهَا أَسْمُهُ وَسَعَىٰ فِي حَرَابِهَا**

أُولَئِكَ مَا كَانَ لَهُمْ أَنْ يَدْخُلُوهَا إِلَّا خَابِفِينَ لَهُمْ فِي الدُّنْيَا حِزْرٌ وَلَهُمْ فِي الْآخِرَةِ عَذَابٌ عَظِيمٌ ١١٥

جا كى لەھە تاوانبارترو ستە مكارترە مزگەوتە كانى خوا قەدەغە دەكەت لەھەي ناوى پىرۇزى ئەھى تىادا بىرىت باسى ئائىنى ئەھى تىادا بىكىرىت و ھەول بىدات بۇ وېيان كەدىنەن، ئەوانە بۇيان نىيە بچىنە مزگەوتە كانە وە مەگەر ترسى خوايان لە دىلدا بىت، ئەوانە تەنھا سوکى و رىسىوای بەشىانە لە دىناداو لە قىامەتىشدا سزاى گەورەيان بۇ

ھەيە. **وَلَلَّهِ الْمَشْرُقُ وَالْمَغْرِبُ فَأَيْنَمَا تُولُوا قَشْمَ وَجْهَهُ إِنَّ اللَّهَ وَاسِعٌ عَلِيِّمٌ** ١١٦ رۇزھەلات و رۇزئاواو

(ھەموولايەك) ھەر خوا خاوهنىيەتى، جا رۇو بىكەنە ھەر لايەك خوا لەھە جى يە ئاكىلىتىانە، بە راستى خوا فراوانگىرو زانايە. **وَقَالُوا اتَّخَذَ اللَّهُ وَلَدًا سُبْحَانَهُ وَبَلَّهُ وَمَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ كُلُّهُ وَقَنِيتُونَ** ١١٧

(جوولەكەو گاورو بىت پەرسىتەن) دەلىن: خوا مندالى بۇ خۆى دانا وە فەراھەمى ھىنداوھ (لە كاتىكدا خوا

پىيوىستى بە كەس نىيە) نەخىر وانى يە، بىنگومان ھەرچى لە ئاسماھە كان و زەویدا ھەيە ھەر خۆى خاوهنىيەتى و

ھەر ھەمووشيان ملکەچ و فەرمانبەردارى ئە وزاتەن. **بَدِيعُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَإِذَا قَضَى أَمْرًا فَإِنَّمَا يَقُولُ**

لَهُو كُنْ فَيَكُونُ ١١٨ (ھەر ئەھى زانە) بە دېيىنەرى ئاسماھە كان و زەویيە بە جوانترىن شىوە، جا ھەر كاتىك بىريارى ھەر شتىك بىدات، تەنھا ئەھەندە بەسە كە فەرمانى بۇون يان پىشەھاتنى بىدات، ئىتە خىرا ئەو شتە،

یا نئو کارہ، دھبیت و نہجام دھدریت۔ **وَقَالَ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ لَوْلَا يُكَلِّمُنَا اللَّهُ أَوْ تَأْتِينَا إِيمَانًا كَذَلِكَ**
قَالَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ مِثْلَ قَوْلِهِمْ تَشَبَّهُتْ قُلُوبُهُمْ قَدْ بَيَّنَا الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يُوقَنُونَ ۖ ۱۱۸ جائے وانہی نہ فام و
 نہ زان دھیانگوت: بُو خوا له گھل تیمہ گفتگو ناکات؟! یا ن مو عجزیو نیشانه یہ کمان بُو نایہت؟!! (شايانی باسہ)
 کھسانی تریش پیش ئہ مان همان شتیان دھوت، ئہ مان دلہ کانیان چوونیہ کھو لہیک دھچیت (شیوازی
 دھربینیان جیوازہ)، ییگومان تیمہ چہندہ ہا بھلکھو نیشانہ ناشکراو روونمان دیاری کردووہ بُو نئو کھسانہی
 کہ راستی خوازن و بہ شوین حه قیقه تدا دھگھرین۔ **إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ بِالْحُقْقِ بَشِيرًا وَنَذِيرًا وَلَا تُسْأَلُ عَنْ أَصْحَابِ الْجَحِيمِ** ۱۱۹
 بہ راستی (ئہی محمد ﷺ) تیمہ تو مان ہاوری لہ گھل حق و راستہ قینہ کاندا رہوانہ
 کردووہ تا مژده دھر بیت بہ ئیانداران و ترسیلہر بیت بُو بی باوہران، ییگومان تو ہرگیز بہ پرسیار نیت لہ
 نیشته جیکانی دوزخ. **وَلَنْ تُرْضَى عَنْكَ الْيَهُودُ وَلَا التَّصَرَّرَى حَتَّى تَتَّبَعَ مِلَّتَهُمْ قُلْ إِنَّ هُدَى اللَّهِ هُوَ الْهُدَىٰ وَلَئِنْ أَتَّبَعْتَ أَهْوَاءَهُمْ بَعْدَ الَّذِي جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ مَا لَكَ مِنَ اللَّهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ** ۱۲۰
 ہرگیز جولہ کھ و گاورہ کان لہ تو (ئہی محمد ﷺ، ئہی ئیاندار) رازی نابن، ہہتا بہ تھواوی شوین ئاين و
 بہ نامہ یا ن نہ کھویت، پیشان بلی: بہ راستی ہھر بہ نامہ خوا (ئاینی تیسلام، شایستہ یہ نہ وہ یہ کہ
 ہھمو ولا یہ کمان شویتی بکھوین) ہیدا یہ تی راست و دروست ہھر لای نئو، خو نئہ گھر شوین ئارمزووہ کانی
 نئو ان بکھویت پاش نئو ہی زانیاری و زانستیت پیٹکھی یشتتووہ، نئو بزانہ کہ لہ لایہن خواوہ ھیچ
 سہر پہ رشتیاری و یارمہ تیہ کت دھست ناکھویت۔ **الَّذِينَ ءَاتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَتَلَوُنَهُ وَ حَقٌّ تِلَاقُتُهُ أُولَئِكَ يُؤْمِنُونَ بِهِ وَ مَنْ يَكُفُرْ بِهِ فَأُولَئِكَ هُمُ الْخَسِرُونَ** ۱۲۱ دھستہ یہ ک لہ وانہی کتیمان پیٹھشیون
 (قرئان) بہ چاکی و بہ وردی دھری دھ کھنہ وہ، نئو ان باوہریان پیٹی ہھیو باوہری بی دھھین بہ لام نئو ہی
 بپوای پیٹی نہ بیت، ئا نئو جوڑہ کھسانہ لہ خمسارہ تھندو زهرہ رمہ ندہ کان. **يَبْنَى إِسْرَائِيلَ أَذْكُرُوا نِعْمَتَ اللَّهِي أَنْعَمْتُ عَلَيْكُمْ وَأَنِّي فَضَّلْتُكُمْ عَلَى الْعَالَمِينَ** ۱۲۲ نئو نھو ہی ئیسرائیل یادی نئو نازو نیعمہ تانہ بکھن
 کہ بہ سہرتاندا رژاندووہ و من کاتی خوی ریزی ئیوہم دابوو بہ سہر ہھمو دانیشتوانی ئم جیہانہ دا۔ **وَاتَّقُوا يَوْمًا لَا تَجْزِي نَفْسٌ عَنْ نَفْسٍ شَيْئًا وَلَا يُقْبَلُ مِنْهَا عَدْلٌ وَلَا تَنْفَعُهَا شَفَعَةٌ وَلَا هُمْ يُنَصَرُونَ** ۱۲۳
 خو تان پیاریز ن لہ رپڑیک کہ کھس لہ جیاتی کھس تولہ و پاداشت نادا تھو، بہ ھیچ شیو یہ ک کھس فریای
 کھس ناکھویت، کھس بارمته لیوہرنا گیریت و، تکاو پارا نو ہی کھس بُو کھسانی تر سوو دی نایت (یاخی و
 ستمہ مکاریں) سہر کھو توونا بن و سہر ناخرین... **وَإِذْ أُبَيَّأَ إِبْرَاهِيمَ رَبَّهُ وَبِكَلِمَتٍ فَأَتَمَّهُنَّ** قآل اینی

جَاعِلُكَ لِلنَّاسِ إِمَامًا قَالَ وَمِنْ دُرِّيَّتِي قَالَ لَا يَنَالُ عَهْدِي الظَّالِمِينَ ۱۶۴ (یادی ئه و بکنه وہ په روهردگاری ئیبراہیم، ئیبراہیمی تاقیکردوه به چهند فرمان و بریاریک، ئه ویش زور به جوانی ئهنجامیدان، دوایی (که له هه موو تاقیکردن وہ کاندا سه رکھوت) خوا فه رمووی: من بریار مداوه بتکه مه پیشہ وای خلکی، ئیبراہیم وقی: حهز ده کم نه وہ کانیشم له وکاره پیروزه بی به هره نه بن، خوا فه رمووی: پهیام و پهیانی من بو سنته مکاران نایت (با نه وہی تو ش بن) **وَإِذْ جَعَلْنَا الْبَيْتَ مَثَابَةً لِلنَّاسِ وَأَمْنًا وَأَنْجَدْنَا مِنْ مَقَامِ إِبْرَاهِيمَ مُصَلَّى وَعَهْدَنَا إِلَى إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ أَنْ طَهِرَا بَيْتِي لِلطَّاهِيفِينَ وَالْعَكِيفِينَ وَأَلْرَكَعَ السُّجُودَ** ۱۶۵ (یادی ئه وہش بکنه وہ) چون ئه ماله مان (که عبه) کرده جیگای کوبونه وہی خلکی، که بھوپری هیمنی و ئاسایش و ئاسووده دیه وہ له وی بکھن (ده ئیوهش، خلکینه) مه قامی ئیبراہیم که شویتی تاییه تی خوا په رستی ئه و بیو، بیکنه جیگای خوا په رستی و نویز، ئینجا فه رماناندا به ئیبراہیم و ئیسماعیل که ئه و ماله م خاوین بکنه وہ (له چه په لی ماددی و مه عنہ وی) بو ئه وانهی به دوریدا ده سورینه وہ (طواف) ده کهن و تیايدا ده میننه وہ (اعتكاف) ده کهن هه روہا بو کرنو و شبہ ران و سو ورڈه بھران. **وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ رَبِّ اجْعَلْ هَذَا بَلَدًا ءَامِنًا وَأَرْزُقْ أَهْلَهُ وَمِنَ الشَّمَرَاتِ مَنْ ءَامَنَ مِنْهُمْ بِاللَّهِ وَالْيَوْمَ الْآخِرِ قَالَ وَمَنْ كَفَرَ فَأُمَّتِعُهُ وَقَلِيلًا ثُمَّ أَضْطَرَهُ إِلَى عَذَابِ النَّارِ وَبِئْسَ الْمَصِيرُ** ۱۶۶ (یادی ئه وہ بکنه وہ) کاتیک ئیبراہیم دوعای کردو وقی: په روهردگارا ده ور بھری ئه ماله ت بگیره بھشاریکی پر له ئاسایش و رزق و روزی هه مه جور بیه خشہ به دانیشت وانی، (بھتا یت) به وانهی با ور بیان به خواو روزی دوایی هینا وہ. (خوای گهوره و لامی دایه وہ که دویات گیرایه و) فه رمووی: به لام ئه وہش کافره بی بھشی ناکهم له بھر هم و نازو نیع مه تی کهم تھمه نی ئه دنیا یه، به لام لھ وہ دوا به ناچاری توشی سزای ئاگری ده کم که سه رئه نجام و چاره نو و سیکی خرا په. **وَإِذْ يَرْفَعُ إِبْرَاهِيمُ الْقَوَاعِدَ مِنَ الْبَيْتِ وَإِسْمَاعِيلُ رَبَّنَا تَقَبَّلْ مِنَّا إِنَّكَ أَنَّتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ** ۱۶۷ (بے یاد بھینن ئه وہ کاتھی ئیبراہیم پایه کانی که عبهی بھر ز ده کردوه له گھل ئیسماعیلدا و (دھیانوت): په روهردگارا ئه م کاره مان لئی و هر بگرہو له ریزی چاکه کاناندا تو ماری بکه، چونکه بھر استی تو خوا یه کی زور بیسہ رو زانایت. **رَبَّنَا وَاجْعَلْنَا مُسْلِمِينَ لَكَ وَمِنْ ذُرِّيَّتَنَا أُمَّةً مُسْلِمَةً لَكَ وَأَرِنَا مَنَاسِكَنَا وَتُبْ عَلَيْنَا إِنَّكَ أَنَّتَ التَّوَابُ الرَّحِيمُ** ۱۶۸ په روهردگارا، هه روکمان والی بکه تھنها فه رمان بھردارو ملکه چی توبین و له نه وہ کانیشمان ئومه تیکی موسولمان و فه رمان بھردار بو خوت فه را هم بھینه و چونیتی ریازی بھندای یتیان فیڑکه و نیشانان بدھو تھو بھ و په شیانیان لئی و هر بگرہ، بیگومان تو خوا یه کی زور تھو بھ و هر گرو میه رہ بان و دلو قانیت. **رَبَّنَا وَأَبْعَثْ فِيهِمْ رَسُولاً مِنْهُمْ**

يَتَلْوُا عَلَيْهِمْ ءَايَاتِكَ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَيُزَكِّيهِمْ إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ^{١٢٩} پهروه دگارا، بوئه و خله کهی که له ئایندهدا دین پیغەمبەریک له خۆیان رهوانه بکه، تا ئایه تەکانی تویان بە سەردا جنۇنیتە وە و فىرىي كىتىبە پىرۋەزە كەى تو (واتە قورئان) و دانا ييان بکات، تا دل و دەر و و نيان له ژەنگ و كەدە وە يان له رەوشى تى ناپەسەند پاك بکاتە وە، بە راستى هەر تو خوايەكى بالادەست و دانايىت. وَمَنْ يَرْغَبُ عَنِ مِلَّةِ إِبْرَاهِيمَ إِلَّا مَنْ سَفَهَ نَفْسَهُ وَلَقَدِ اصْطَفَيْنَاهُ فِي الدُّنْيَا وَإِنَّهُ وِفِي الْآخِرَةِ لَمِنَ الصَّالِحِينَ ^{١٣٠} ئايى كى لە ئايى ئىبراھىم پشت هەل دەكەت، جىڭ لەو كەسەئى كەخۆي گىل و نەفام بکات، سويندىت يېكۈمان ئىمە ئىبراھىمان لەم دنيا يەدا هەلبىزاردەوە (كەدوو مانە بە پىشەوا) بە راستى لهو دنياش له رېزى پىاو چاكاندا يە. إِذْ قَالَ لَهُ وَرَبُّهُ وَأَسْلِمَ قَالَ أَسْلَمْتُ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ ^{١٣١} كاتىك پهروه دگارى پىى وە: ملکەچ و فەرمانبەر دار بە، (ئەو يش خىرا) وە: تە سلىي پهروه دگارى هەموو جىهان بۇوم (باوهرى پەتھوم پىنى ھە يە). وَرَضَى بِهَا إِبْرَاهِيمُ بَنِيهِ وَيَعْقُوبُ يَبْنَى إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَى لَكُمُ الدِّينَ فَلَا تَمُوتُنَ إِلَّا وَأَنْتُمْ مُسْلِمُونَ ^{١٣٢} جا ئىبراھىم و يەعقوب ئەم وەسىتە يان كەد بۇ كورەكان و نەوهە كانىان، (ھەرىيەك لەوان فەرمۇويەتى): رۇلەكانم؛ بە راستى خوا هەر ئەم ئايىھى بۇ ئىيە بىزاردەوە ھەلى بىزاردەوە، ئىتىر ئىيەش ھەول بەدەن بە موسولمانى نەبىت مەمنى (تا دوا هەناسەتان پەيرەوى بکەن). أَمْ كُنْتُمْ شُهَدَاءَ إِذْ حَضَرَ يَعْقُوبَ الْمَوْتَ إِذْ قَالَ لِبَنِيهِ مَا تَعْبُدُونَ مِنْ بَعْدِى قَالُوا نَعْبُدُ إِلَهَكَ وَإِلَهَكَ أَبَابِيلَكَ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ إِلَهَهَا وَاحِدًا وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ ^{١٣٣} ئايى ئىيە جوولەكە و گاوار ايتىك كە باوهە بە محمد ناكەن و خۆستان بە شوينىكە و تە ئىبراھىم و يەعقوب دەزانىن) ئامادە سەرەمەرگى يەعقوب بۇون؟ ئەو كاتەي بە كورەكانى وە: دواى مردنى من چى دەپەرسەن؟! ھەموو و تىيان: خوايى تو و باوو باپىرانت دەپەرسەتىن، كە ئىبراھىم و ئىسماعيل و ئىسحاقدن، خوايەكى تاك و تەنھايە و ئىمە ھەموو تە سلىيم و فەرمانبەر دارى ئەوين. تِلْكَ أُمَّةٌ قَدْ خَلَتْ لَهَا مَا كَسَبَتْ وَلَكُمْ مَا كَسَبْتُمْ وَلَا تُسْأَلُونَ عَمَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ ^{١٣٤} ئەوانە ئومەتىك بۇون رۇشتن بە خۆيان و كەدە وە چاكىانە وە، ئىيەش ھەرچى دەيىكەن لە چاکە بۇ خوتانە و بەرپىس نابن لە كارو كەدە وە ئەوان. وَقَالُوا كُونُوا هُودًا أَوْ نَصَارَى تَهَتَّدُوا قُلْ بَلْ مِلَّةُ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ^{١٣٥} (كەچى هيىشتا ئەوان بە موسولمانان) دەلىن: وەرن بىنە جولەكە يان گاور تا بکە و نە سەر رېگەي را است!! (ئەي محمد ﷺ) بلى: (نە خىر وانا بىن) بەلكو شوين ئايىن و بەر نامە ئىبراھىم دە كە وين كە پاك و دروستە و ھەرگىز لە رېزى بت پەرسەتان و

هاوه لگه راندا نه بوده. قُلُواْ ءامَنَّا بِاللَّهِ وَمَا أُنْزِلَ إِلَيْنَا وَمَا أُنْزِلَ إِلَى إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَالْأَسْبَاطِ وَمَا أُوتِيَ مُوسَى وَعِيسَى وَمَا أُوتِيَ النَّبِيُّونَ مِنْ رَبِّهِمْ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْهُمْ وَنَحْنُ لَهُوَ

مُسْلِمُونَ (ئەی پەيرەوانى محمد ﷺ ئىيۇ) بلىن: ئىمە باورمان بە خوا هيئناوه بە قورئانەش كە دابەزىوه بۆمان و بەوهش كە دابەزىوه بۆ ئىبراهىم و ئىسماعيل و ئىسحاق و يەعقوب و نەوهكاني يەعقوب، هەروهە بە

پەيامە كە بۆ موساو عيسا ھاتووه و بەو پەيامانە كە بۆ پىغەمبەران بەگشتى رەوانە كراوه لە لاين پەروەردگاريانەوە و ئىمە جياوازى ناكەين لە تىوان ھېچ كام لەو پىغەمبەرانەدا، ئىمە ھەموومان تەنھا تەسلىي فەرمانى پەروەردگارين.

فَإِنْ ءَامَنُوا بِمِثْلِ مَا ءَامَنْتُمْ بِهِ فَقَدْ أَهْتَدَوْا وَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّمَا هُمْ فِي شِقَاقٍ

فَسَيَّكُفِيكُمُ اللَّهُ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ (١٣٧) جا ئەگەر ئەوان (جولەكەو گاورەكان) باورەيان هيئنا، وەك

ئەوهى ئىيۇ باورەتان پىن هيئناوه، ئەوه بەراسىتى ماناي وايە رىيازى هيدايەتىان دۆزىوه، بەلام ئەگەر پىشىيان تىكىرد، ئەوه بىڭومان دەكەونە دژايەتى و دوبەرهكى يەوه (بەلام دلىباھ ئەيى محمد ﷺ، ئەي ئىماندار) خوا تو

دەپارىزىت لە پىلان و تەلەكەيان چونكە ئەو خوايە زۆر بىسەرو زانا يە. **صِبْغَةُ اللَّهِ وَمَنْ أَحْسَنُ مِنْ اللَّهِ**

صِبْغَةُ وَنَحْنُ لَهُ وَعَبِدُونَ (١٣٨) (ئەم ئائىن و بەرنامه يە) ئەو رەنگ و نەخشە يە كە خوا دايپىشتووه، كى ھە يە لە خوا چاكتىر رەنگ و نەخشە جوان بکىشىت و دايپىزىت، لە ھەموو بارو دۆخىكىدا ئىمە ئىماندار ھەر ئەو دەپەرسىتىن.

قُلْ أَتَحَاجُونَا فِي اللَّهِ وَهُوَ رَبُّنَا وَرَبُّكُمْ وَلَنَا أَعْمَلْنَا وَلَكُمْ أَعْمَلْكُمْ وَنَحْنُ لَهُوَ

مُخْلِصُونَ (بەو جولەكانه) بلىن: ئايا رەوايە ئىيۇ دەربارە ئائىنى خوا قەھەر گالەو كىشەمان لەگەل دەكەن

(دەتانەويت پىغەمبەرايەتى ھەر لەناو ئىيۇدا بىت! لەكانتىكدا كە قەدرى خوايش نازان و كورۇ ھاوسەرى بۆ بىيار دەدهن !!)، خۆ خۆتان چاك دەزانى كە ئەو خوايە پەروەردگارى ئىمە و ئىيۇشە، كاروکردهوهى خۆمان بۆ خۆمان و كارو كردهوهى ئىيۇش بۆ خۆتانە (ئىمە لە بۆچۈن و كارو كردهوهەتان بەرين)، ئىمە تەنھا دلسوزو ملکەچى ئەو پەروەردگارىن.

أَمْ تَقُولُونَ إِنَّ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَالْأَسْبَاطَ كَانُوا هُودًا

أَوْ نَصَرَى قُلْ ءاَنْتُمْ أَعْلَمُ أَمْ اللَّهُ وَمَنْ أَظْلَمُ مِنْ كَتَمَ شَهَدَةً عِنْدَهُ وَمِنْ اللَّهِ وَمَا اللَّهُ بِغَافِلٍ عَمَّا

تَعْمَلُونَ (١٣٩) چون دەلىن كە: ئىبراهىم و ئىسماعيل و ئىسحاق و يەعقوب و كورەكاني، جولەكە يان گاور

بوون ؟!! بىيان بلىن: باشه ئايا ئىيۇ دەزانى يان خوا؟ جا كى لەو سەتكارتىرە كە شايەتىيە كى خوايى لەلايت و شاردىتىيە وە، بىڭومان خوا بىن ئاگانىيە لەو كارو كردهوانەي ئەنجامى دەدهن.

وَلَكُم مَا كَسَبْتُمْ وَلَا تُسْأَلُونَ عَمَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٤١﴾ ئهوانه ئومهتيك بعون روشتن به خويان و کردهوهی چاكيانه وه، ئيوهش هرچي ده يکهن له چاکه بو خوتانه و به پرس نابن له کاروکردهوهی ئهوان. ﴿٢﴾ **سَيَقُولُ**

السُّفَهَاءُ مِنَ النَّاسِ مَا وَلَهُمْ عَنِ الْقِبْلَةِ كَانُوا عَلَيْهَا قُلْ لِلَّهِ الْمَشْرِقُ وَالْمَغْرِبُ يَهْدِي مَنْ يشأ إلى صراط مُستقيم ﴿١٤٢﴾ نه فام و ددم به تالله كان له خهلكي (دواي گوريني رووگه له قودسهوه بو که عبه) ده لين: باشه چي واي ليکردن که واز له رووگه پيشوه که بھين؟! که جaran روويان تيده کرد، پييان بلئي: روژهه لات و روژئاوا و (همو ولايدك) خوا خاوهيته، ههر کسيکي بويت ريمووي ده کات بو رېگه و ريازى راست و رهوان. **وَكَذَلِكَ جَعَلْنَاكُمْ أُمَّةً وَسَطًا لِتَكُونُوا شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ وَيَكُونُ الرَّسُولُ**

عَلَيْكُمْ شَهِيدًا وَمَا جَعَلْنَا الْقِبْلَةَ الَّتِي كُنْتَ عَلَيْهَا إِلَّا لِنَعْلَمَ مَنْ يَتَّبِعُ الرَّسُولَ مِمَّنْ يَنْقَلِبُ عَلَى عَقْبَيْهِ وَإِنْ كَانَتْ لَكَبِيرَةً إِلَّا عَلَى الدِّينِ هَدَى اللَّهُ وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُضِيعَ إِيمَنَكُمْ إِنَّ اللَّهَ بِالنَّاسِ

لَرَءُوفُ رَحِيمٌ ﴿١٤٣﴾ بهو شيوه يهش ئيوهمان به گهليکي ميانه ره و گيراه (له هه موو روويه که وه، له رووي عيادهت و خواپه رستيه وه، له رووي دنياو قيامه ته وه، له رووي داخواز يه کانی روچ و نه فسه وه.. هتد) تا بنه شايدهت به سه رخه لکيده (تا بزانن ئهم ئاين و بهر نامه يه هه موو مایه خير سه رب هرز يه بو تاک و کومه ل له هه موو سه رد هميکدا و له هه موو بواره کانی زياندا) و بو ئه وه پيغه مبهريش (له هه موو ئه و بوارانه دا ماموستاو رابه رى ئيوه بىت و له روژى قيامه تدا) شايدهت بادات (بو دلسوزانى ئومه تى له سه ره ئه وه بهئه رکي سه رشاني خويان هه ستاون) و ئه و قيله و رووگه يهش رووت تيکردي بوو (که بيت المقدس بوو) گورانکاريشمان به سه ردا هيينا ته نهها بو ئه وه بوب زانين و دربکه ويت، کي شوينکه وته پيغه مبهر ده بىت و کيش پاشه و پاش هه لده گهريته وه، هه رچه نده (گوريني قibile) بوب به هوئي ناره حه تيه کي گهوره، مه گهه ره سه ره ئه وانه خوا دليلاني دامه زراند بوب و ريمووي کردوون، ييگومان خوا ئيان و باوه رداري و (نویز تان) زايه ناکات، چونکه به راستي خوا بو خهلكي، زور به سوزو به به زه يي يه. **قَدْ نَرَى تَقْلُبَ وَجْهِكَ فِي السَّمَاءِ فَلَنُوَلِّيَنَّكَ قِبْلَةَ تَرَضَهَا فَوَلِ وَجْهَكَ**

شَطَرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامَ وَحَيْثُ مَا كُنْتُمْ فَوَلُوا وُجُوهُكُمْ شَطَرَهُ وَإِنَّ الَّذِينَ أَوْتُوا الْكِتَابَ لَيَعْلَمُونَ آنه الحق من ربهم وما الله يعلف عما يعلمون ﴿١٤٤﴾ (ئهى پيغه مبهر ﴿صلوات الله عليه﴾) به راستي چاوه گيران و هه سوراني رووخساره رهو به ئاسمان ده يين (که به هيواي رووگه يه کي تاييده تيit، ئيمهش ئاکاداري نيازى دلت بووين) سويند به خوا ئيمهش رووت و هرده چه رخين (کي تاييده تيit، ئيمهش ئاکاداري نيازى رووت و هرچه رخين به رهه لاي که عبه (مسجد الحرام) و ئيوهش ئه موسولمانان له هه کوي بعون، به رهه

لای ئەوئی رووتان و هرچه رخینن، به راستی ئەوانەش كىتىيان پى گەيشتووه (له گاورو جوو) چاك دەزانن كە (ئەم كۆرانى رووگەيە) حەقىقت و راستىھ و فەرمانى پەروەردگاريانه (له تەورات و ئىنجىلدا ئامازەي بۇ كراوه) و خوا ھەركىز بى ئاگا نىھ لهو كارو كەدەوانەي كەنچىمىت دەدەن. **وَلِّئِنْ أَتَيْتَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَبَ بِكُلِّ**
ءَايَةٍ مَا تَبْعُدُوا قِبْلَتَكَ وَمَا أَنَّتَ بِتَابِعٍ قِبْلَتَهُمْ وَمَا بَعْضُهُمْ بِتَابِعٍ قِبْلَةَ بَعْضٍ وَلِّئِنْ اتَّبَعْتَ أَهْوَاءَهُمْ مِنْ
بَعْدِ مَا جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ إِنَّكَ إِذَا لَمْنَ الظَّالِمِينَ ١٤٥ سويند بەخوا ئەگەر بچىت بۇ لای ئەوانەي كىتىيان
بۇ ھاتووه، بە ھەر بەلكەيەك بتهويت شويىنى پاستى بکەون و رووبكەن رووگەي تو، رووى تىناكەن و
بەقسەت ناكەن، توش ھەركىز شويىنکەوتهى رووگەي ئەوان نايىت، ئەوانىش ھەندىكىان شويىنکەوتهى رووگەي
زاپارى تەواوت پىراگەيەنرا لەم بارەيەوە، يېڭىمان تۆ دەچىتە پىزى سەتكارانەوە (ئەستەمە تۆ وايت، ئەي
فرستادەي خوا). **الَّذِينَ ءَاتَيْنَاهُمُ الْكِتَبَ يَعْرِفُونَ أَبْنَاءَهُمْ وَإِنَّ فَرِيقًا مِنْهُمْ لَيَكْتُمُونَ**
الْحَقَّ وَهُمْ يَعْلَمُونَ ١٤٦ ئەوانەي كىتىيان پى بەخشىيون پىغەمبەر ﷺ دەناسن ھەروەك چۈن نەوهەكەن
خۆيان دەناسن، يېڭىمان دەستەيەك لەوان ئەو راستىھ دەشارانەوە، لەكتىكدا دەشزانن محمد ﷺ فرستادەي
خوايە. **الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ فَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُمْتَرِينَ** ١٤٧ حق و راستى ھەر ئەوهەي لەلايەن پەروەردگارتەوە
پىت راگەيەنراوه، نەكەي لە پىزى ئەو كەسانەدا بىت گومان و دوودلى (بۇ خەلکى) دروست دەكەن. **وَلِكُلِّ**
وِجْهَهُ هُوَ مُوْلَيْهَا فَأَسْتِقْبُوا أَلْخَيْرَاتِ أَئِنَّ مَا تَكُونُوا يَأْتِ بِكُمُ اللَّهُ جَمِيعًا إِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ
قَدِيرٌ ١٤٨ بۇ ھەر گەل و مىللەتىك روگەو قىيلەيەك ھەيە، خوا روويان وەردەچەرخىنەت بۇ لای، (دە ئىۋەي
موسولىمان) پىشىرىكى بکەن لە چاکەكاندا، روو لە ھەركۈي بن خوا ھەمووتان كۆ دەكتەوە چونكە بەراستى ئەو
خوايە بەتونايىھ بەسەر ھەموو شتىكدا. **وَمِنْ حَيْثُ خَرَجْتَ فَوَلِّ وَجْهَكَ شَطَرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَإِنَّهُ**
لَلْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ وَمَا اللَّهُ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ١٤٩ لە ھەر شويىنکەوە دەرچۈپە دەرەوە (له ھەركۈي بۇويت
لە مال يان سەھەر، لەكتى نويىزەكاندا) روو بکەرە كەعبەي پىرۆز، يېڭىمان ئەو فەرمانە حق و راستىھ و
لەلايەن پەروەردگارتەوەيە، خوا غافل و بى ئاگا نىھ لهو كارو كەدەوانەي كەنچىمىت دەدەن. **وَمِنْ حَيْثُ**
خَرَجْتَ فَوَلِّ وَجْهَكَ شَطَرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَحَيْثُ مَا كُنْتُمْ فَوَلُوا وُجُوهُكُمْ شَطَرُهُ وَلَئَلَّا يَكُونَ
لِلنَّاسِ عَلَيْكُمْ حُجَّةٌ إِلَّا الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْهُمْ فَلَا تَخْشُوْهُمْ وَأَخْشَوْنِي وَلَا تَمَنَّ نِعْمَتِي عَلَيْكُمْ

وَلَعَلَّكُمْ تَهتَدُونَ ^{١٥٠} له ههر لایه که وه رویشته ده ره و له هه رکوی بوویت (له کاتی نویزه کاندا) روو بکمه ره که عبهی پیروز و ئیوهش (ئهی موسولانان) له ههر کوی بوون و ههن رووتان و هرچه رخین به لای ئه ودا، تا خه لکی و میله تانی تر هیچ به لگه يه کیان نه بیت به سه رتنه وه، مه گهر سته مکارانیان (که به هیچ به لگه يه ک قایل نابن و ههر ئاشوب و پیلان ده گیرن)، جا له و تا ونبارو پیلانگیرنانه مه ترسن، به لکو ته نهلا له من بترسن، تا نازو نیعمه تی خومتان به ته واوی به سه ردا بر پیشم (که مانه وه يه له سه ریگه هی راست له دنیادا و به هه شتی به رین و ره زامه ندی خوایه له دواروژدا) بو ئه وهی هه ول بدنه به رده وام ریبازی هیدایه ت بگرن به ر. **كَمَا أَرْسَلْنَا**

فِيْكُمْ رَسُولًا مِنْكُمْ يَتَلَوَّ عَلَيْكُمْ إِيمَانًا وَيُرِيكُمْ وَيَعْلَمُكُمُ الْكِتَبَ وَالْحِكْمَةَ وَيُعَلِّمُكُمْ مَا لَمْ تَكُنُوا تَعْلَمُونَ ^{١٥١} هه وه کو (بو ته او کدنی نازو نیعمه تم) له نیوتاندا پیغمه به ریکم له خوتان بو رهوانه کرد و دهن که ئایه ته کافی منتان به سه ردا ده خوینیتنه وه، دل و ده رون و رواله ت و ئاشکراتان خاوین ده کاته وه، فیرى قورئان و حیکمەت و دانا بیتان ده کات، ئه و شتنه تان فیر ده کات که هه رگیز خوتان نه تانده زانی. **فَإِذْ كُرُونَى أَذْكُرْكُمْ وَأَشْكُرْوَانِي وَلَا تَكُونُوْنَ قُرُونَ** ^{١٥٢} (دهی که واته) ئهی ئیمانداران ئه گهر یادی من بکهن، منیش یادی ئیوه ده کم و سوپاسکوزاری من بن و ناسوپاس گوزار سپلهی به رام به رم مه کهن. **يَأَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا أَسْتَعِنُوْا بِالصَّبَرِ وَالصَّلَاةِ إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ** ^{١٥٣} ئهی ئه وانهی ئیمان و باوه رتان هیناوه دا وای کۆمەك و یارمه تی له خوا بکهن به هوی ئارامگرتن و نویز کدنه وو، دل نیابن که خوا یارو یاوه ری خوگرو ئارامگرانه. **وَلَا تَقُولُوا لِمَنْ يُقْتَلُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَمْوَاتٌ بَلْ أَحْياءً وَلَكِنْ لَا تَشْعُرُونَ**

^{١٥٤} جا هه رگیز به و که سانهی له ریگه خودا ده کوژرین و شه هید ده بن، مه لین: مردوون، نه خیز ئه وانه زیندوون و به لام ئیوه هه ست به زیندوویه تی ئه وان ناکهن. **وَلَتَبْلُوَنَّكُمْ بِشَيْءٍ مِنْ أَخْوَفِ وَأَجْوَعِ وَنَقْصِ مِنَ الْأَمْوَالِ وَالْأَنْفُسِ وَالثَّمَرَاتِ وَبَشِيرِ الْصَّابِرِينَ** ^{١٥٥} سویند به خوا تاقیتان ده که ینه وه به که میک له ترس و بیم و برسیتی و کم بوونی مال و سامان و مردنی کھس و کارو تیاچوونی به رو بوومی کشتوكال، جا مژده بده به و که سانهی خوگرو ئارامگرن... **الَّذِينَ إِذَا أَصَبَتْهُمْ مُصِيبَةٌ قَالُوا إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ** ^{١٥٦} که ئه وانهن هه رکاتیک توشی به لاؤ ناخوشیه ک ده بن ده لین: ئیمه مولکی خواین و هه رچی هه مانه به خششی خوایه، سه رئه نجامیش ته نهلا هه ر بو لای ئه و زاته يه که رانه و همان **أَوْلَئِكَ عَلَيْهِمْ صَلَواتُ مِنْ رَبِّهِمْ وَرَحْمَةُ وَأَوْلَئِكَ هُمُ الْمُهَتَّدونَ** ^{١٥٧} ئا ئه وانه چهنده ها ستایش و ره حمەت و میره بانی هه ر به سه ر ئه واندا ده باریت له لایه ن په رو هر دگار یانه و ئه وانه ئه و که سانهن ریبازی هیدایه تیان و هرگر تووه. **إِنَّ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ**

شَعَابِرُ اللَّهِ فَمَنْ حَجَّ الْبَيْتَ أَوْ أَعْتَمَرَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِ أَنْ يَطَوَّفَ بِهِمَا وَمَنْ تَطَوَّعَ خَيْرًا فَإِنَّ اللَّهَ شَاكِرٌ عَلِيهِمْ ١٥٨ به‌راستی سه‌فا و مهروه (که دوو جیگه‌ن له پال که‌عبه‌دا) له دروشمه‌کانی خواهی په‌روه‌ردگارن، جا ئه‌وهی حه‌جی مالی خوا ده‌کات، یاخود عه‌مره ئه‌نجام دهدات (که له هه‌موو کاتیکی سال‌دا ده‌کریت) ئه‌وهی هیچ گوناهیکی له‌سهر نیه ئه‌گه‌ر هاتوچوو بکات له نیوانیاندا، ئه‌وهش خوبه‌خشی ده‌کات و (عه‌مره و ته‌واف)ی زیاتر ده‌کات با بزاینت که خوا سوپاسکوزارو زانایه. **إِنَّ الَّذِينَ يَكْتُمُونَ مَا أَنْزَلْنَا مِنَ الْبَيْنَتِ وَالْهَدَىٰ مِنْ بَعْدِ مَا بَيَّنَهُ لِلنَّاسِ فِي الْكِتَابِ أُولَئِكَ يَلْعَنُهُمُ اللَّهُ وَيَلْعَنُهُمُ الْلَّعِنُونَ** ١٥٩

به‌راستی ئه‌وانهی که به‌رnamه و ریغوویه‌کانی ناشکرای رهوانه کراوی ئیمه ده‌شارنه‌وه که ناردوو‌مانه، دوای ئه‌وهی بو خله‌لکیان روون کردوت‌وه له کتیبه‌کاندا، ئا ئه‌وانه خوا نه‌فرینیان لیده‌کات و نه‌فرین کارانیش نه‌فره‌تیان

لیده‌که‌ن... **إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا وَأَصْلَحُوا وَبَيَّنُوا فَأُولَئِكَ أَتُوبُ عَلَيْهِمْ وَأَنَا التَّوَابُ الرَّحِيمُ** ١٦٠ ج‌که

له‌وانهی که ته‌وبه‌یان کدووه و چاکسازیان ئه‌نجامداوه و ئه‌و حقیقت و راستیان روون کردوت‌وه که جاران

شاردبوویانه‌وه، ئا ئه‌وانه گه‌رانه‌وه که‌یان لی و هرده‌گرم و ته‌نها منیشم زور ته‌وبه و هرگرو دلوچان و میهربانم. **إِنَّ**

الَّذِينَ كَفَرُوا وَمَا تُؤْمِنُ وَهُمْ كُفَّارٌ أُولَئِكَ عَلَيْهِمْ لَعْنَةُ اللَّهِ وَالْمَلَكِيَّةُ وَالنَّاسُ أَجْمَعِينَ ١٦١ به‌راستی

ئه‌وانهی که بی باوه‌ر بون و به بی باوه‌ر مردوون، ئا ئه‌وانه له‌عننت و نه‌فرینی خواو فریشته‌کان و هه‌موو

خله‌لکیان به‌گشتی به‌سه‌ردا داده‌باریت... **خَلِيلِينَ فِيهَا لَا يُخَفِّفُ عَنْهُمُ الْعَذَابُ وَلَا هُمْ يُنَظَّرُونَ** ١٦٢

ئه‌وانه به‌و نه‌فرینه‌وه له ئاگری دۆزه‌خدا بو هه‌میشه ده‌میننه‌وه و ئه‌و سزا‌یاه‌یان له‌سهر سووک ناکریت و به

چاوی سۆزه‌وه ته‌ماشا ناکرین. **وَإِلَهُكُمْ إِلَهٌ وَاحِدٌ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ** ١٦٣ خوای ئیوه خوای‌کی تاک و ته‌ناحیه، ج‌که له‌و زاته خوای‌کی تر نیه، هر ئه‌و خوای‌یه‌ش به‌خشنده میهربان و به‌زه‌یه.

إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَآخِرِلِفِ الْأَيْلِ وَالنَّهَارِ وَالْفُلْكِ الَّتِي تَجْرِي فِي الْبَحْرِ بِمَا يَنْفَعُ النَّاسَ وَمَا أَنْزَلَ اللَّهُ مِنَ السَّمَاءِ مِنْ مَاءٍ فَأَحْيَا بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتَهَا وَبَثَّ فِيهَا مِنْ كُلِّ دَابَّةٍ وَتَصْرِيفِ

الرِّيَاحِ وَالسَّحَابِ الْمُسَخَّرِ بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ لَآيَتِ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ١٦٤ به‌راستی له دروستکردنی

ئاسمانه‌کان و زه‌وی و ئالو گوپی شه‌وو رۆژدا و له‌و که‌شیانه‌دا که ده‌گه‌رین به ده‌ریادا و به‌هوپیه‌وه سوود به

خله‌لکی ده‌گه‌یه‌ن و له‌و ئاوه‌ی که خوا له ئاسمانه‌وه ده‌بیارینیت و ئینجا به‌هوپیه‌وه زه‌وی پی زیندوو ده‌کاته‌وه دوای و شک بون و مردنی، هه‌روه‌ها جۆره‌ها زینده‌وه و گیانله‌به‌ر و مارو میرووی له‌سهر رپوکاری زه‌ویدا

بلاو کردوت‌وه و گوپاندن و هاتوچو پیکردنی باو شه‌مال و راگیر کدنی هه‌وره‌کان له نیوان ئاسمان و زه‌ویدا،

ئەمانە ھەموو بەلگە و نىشانەي بەھىزىن بۇ ئەوانەي كە عەقل و بىرۇھۇشىان دەخەنەكارو بىر لە دەسەلاتى بىن سىنورى خوا دەكەنەوە. **وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَتَّخِذُ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَنَادَا يُحْبُّونَهُمْ كُجْبِ اللَّهِ وَالَّذِينَ ءامَنُوا أَشَدُ حُبًا لِّلَّهِ وَلَوْ يَرَى الَّذِينَ ظَلَمُوا إِذْ يَرَوْنَ الْعَذَابَ أَنَّ الْفُوَّةَ لِلَّهِ جَمِيعًا وَأَنَّ اللَّهَ شَدِيدُ**

الْعَذَابِ ١٦٩ (لەگەل ئەو ھەموو بەلگە ئاشكراپانەدا) ھەندىيەك كەس ھەيە لەجياتى ئەوهى خواپەرسىت بىت، شىتلىنى تر دادەتاشىت بۇ خۆى و (شويىن رېيغۇرۇيەكاني خوا ناكەۋىت و) خۆشەۋىستى و سۆزى دەدات بەو بت و بەرنامۇلکە توولە پېيگەيانە و خۆشى دەوين، وەك چۈن ئىماداران خوايان خۆش دەۋىت، بەلام ئەوانەي ئىيان و باوھىيان ھىنناوه زۇر زياپىر خوايان خۆش دەۋىت (ھەر بەراورد ناڭرىت) جا ئەوانەي كە سىتمىيان كەدووھ گەر دەيازىزلى لە كاتىكىدا كە بەچاۋى خۆيان رۇوبەرۇوی ئەو سزايمە دەبىنەوە، كە بەراسىتى بۇيان دەردەكەۋىت كە ھىزى تونانو دەسەلات ھەر ھەمووی بە دەست خوايە و دلىنا دەبۈون كە ئەو خوايە سزاکەي زۇر بە ئازارە (بۇ سىتمەكىاران). **إِذْ تَبَرَّأَ الَّذِينَ اتَّبَعُوا مِنَ الَّذِينَ أَتَّبَعُوا وَرَأَوْا الْعَذَابَ وَتَقَطَّعَتْ بِهِمْ**

الْأَسَابِبُ ١٦١ لەو كاتەدا سزاى رۇزى دوايى دەبىن، ئەوانەي كە خەلکى شويىيان كەوتۈون خۆيان بەرىي دەكەن و لە شويىنکەوتەكىيان حاشا دەكەن، بەتاپىت كاتىك ئەو سزا توندو تىزە دەبىن، ھەموو پەيوەندىيەكان دەپچىرىت كە لە نىوانىاندا ھەبوو و ھېچ بەلگە و بىانویەكىان بەدەستەوە نامىننەت كە خۆيانى پىزىگار بکەن.

وَقَالَ الَّذِينَ أَتَّبَعُوا لَوْ أَنَّ لَنَا كَرَّةً فَنَتَبَرَّأُ مِنْهُمْ كَمَا تَبَرَّءُوا مِنَّا كَذَلِكَ يُرِيهِمُ اللَّهُ أَعْمَلَهُمْ حَسَرَاتٍ عَلَيْهِمْ وَمَا هُمْ بِخَرِيجِنَ مِنَ النَّارِ ١٦٢ ئەوانەي كە شويىنکەوتە بۇون دەلىن: خۆزگە تۆرەيەكىان بۇ بلوايە ئىيمەش ئاوا خۆمان بەرى دەكەد لەوان، ھەروەك ئەوان خۆيان بەرى كەد لە ئىيمە، ئا بەو شىۋەيە خوا سەرئەنجامى كارو كەدھوھكىيان نىشان دەدات و بۇيان دەكتە ئاخ و حەسرەت لەسەريان، بەراسىتى ئەوانە ھەرگىز لە دۆزەخ دەرچۈونىان نىيە. **يَتَأَيَّهَا النَّاسُ كُلُّوْ مِمَّا فِي الْأَرْضِ حَلَالًا طَيِّبًا وَلَا تَتَّبِعُوا خُطُوطَ**

الشَّيْطَانِ إِنَّهُ وَلَكُمْ عَدُوٌّ مُّبِينٌ ١٦٣ ئەى خەلکىنە! لە رېزق و رۇزى حەلال و پاكى زەۋى بىخۇن (توخنى قەدەغە كەۋەكەن مەكەن) و شويىن ھەنگاۋەكاني شەيتان مەكەن، چونكە بىيکومان ئەو دوزمىنلىكى ئاشكرااتانە.

إِنَّمَا يَأْمُرُكُمْ بِالسُّوْءِ وَالْفَحْشَاءِ وَأَنْ تَقُولُوا عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ١٦٤ بىيکومان ئەو شەيتانە ھەر فەرمان بە خراپەو گوناھو تاوان دەكت و ھەروەها ھانتان دەدات بۇ وتىن ھەندىيەك شىت يان ھەلبەستنى ھەندىيەك گوفتار بەدم خواوه بىن ئەوهى بىزان (كە سەرئەنجامى ئەو كارەتان چەندە مەترسىدارە). **وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ أَتَّبِعُوا مَا أَنْزَلَ اللَّهُ قَالُوا بَلْ نَتَّبِعُ مَا أَلْفَيْنَا عَلَيْهِ ءَابَاءَنَا أَوْلَوْ كَانَ ءَابَاؤُهُمْ لَا يَعْقِلُونَ شَيْئًا**

وَلَا يَهْتَدُونَ ۚ ﴿١٦٠﴾ ئے گھر بھو خلک نادانہ بو تریت: شوینی ئهو بہر نامہ یہ بکھون کہ لہ لایہن خواوه رہوانہ کراوه، دھلین: نہ خیر، هر شوینی ئهو دکھوین کہ باوو با پیرانمان پیوهی ئالوودہ بوون و لہ سہری راہاتوون، ئایا ئے گھر باوو با پیرانیشیان تی نہ گھیستوو هیچ نہ زان و ناشارہزاو رینوویش وہرنہ گرن (ھر شوینیان دھکھون؟!). **وَمَثُلُ الَّذِينَ كَفَرُوا كَمَثُلَ الَّذِي يَنْعُقُ بِمَا لَا يَسْمَعُ إِلَّا دُعَاءً وَنِدَاءً صُمُّ بُكْمُ عُمُّى**

فَهُمْ لَا يَعْقِلُونَ ۚ ﴿١٦١﴾ نموونہی بی باوہران (لہ گھل پیغہ مبہردا لہوہی کہ سوود وہرنا گرن لہم قورئانہ) وہ کو ئهو شوانہ وایہ: کہ ھاوار دھکات بہ سہر ئازھلہ کھیدا، بہلام تی ناکھن، تنهما ئہو یہ کہ گوئیان لہ ھات و ھاوار یکھ، ئہوانہ کھرو لال و کوئن و زیری و ھوشمندیان لہ دھستداوہ. **يَأَيُّهَا الَّذِينَ ءامَنُوا كُلُّو مِنْ**

طِبَّاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ وَأَشْكُرُوا لِلَّهِ إِنْ كُنْتُمْ إِيمَانًا تَعْبُدُونَ ۚ ﴿١٦٢﴾ ئے گھر ئہوانہ باوہرتان ھیناواہ، بخون لہو رزق و روزیہ چاک و باشانہی کہ پیمان بہ خشیوون و بہ ردهوام سوپاسکوزاری خوا بکھن ئے گھر ئیوہ تنهما ئہو دھپہ رستن. **إِنَّمَا حَرَّمَ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةَ وَالْدَّمَ وَلَحْمَ الْخِنْزِيرِ وَمَا أُهِلَّ بِهِ لِغَيْرِ اللَّهِ فَمَنِ اضْطُرَّ غَيْرَ**

بَاغٍ وَلَا عَادٍ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ۚ ﴿١٦٣﴾ (خوای پھروہ دگار) تنهما مرداروہ بورو و خوین و گوشتی بھراز و ئهو مالا تانہی کہ ناوی غیری خوايان لہ کاتی سہر بریندا لہ سہر ھینزاوہ، حہرامی کردووہ لیتان، جا ئے گھر کھسیک پیویستی ناچاری کرد بھخواردنیان بی زیادہ ہوی و لہ سنور در چوون، ئہو هیچ گوناھیکی لہ سہر نی یہ، بھر اسٹی خوا زور لیخو شبوو بھ بھڑی و دلو قانہ. **إِنَّ الَّذِينَ يَكُثُّمُونَ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ مِنَ الْكِتَابِ وَيَسْتَرُونَ بِهِ ثُمَّا قَلِيلًا أُولَئِكَ مَا يَأْكُلُونَ فِي بُطُونِهِمْ إِلَّا الْثَّارَ وَلَا يُكَلِّمُهُمُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَمَةِ وَلَا يُزَكِّيْهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ** ۚ ﴿١٦٤﴾ بیکومان ئہوانہی نیکائی خوا دھشارنه وہ کہ لہ کتیبہ کانیاندا رہوانہ کردوون (تھورات و تینجیل و قورئان) و بھو شاردنہ وہ یہ نرخیکی کھم بھ دھست دھھین (ئے گھر ھہموو دنیاشیان دھستکھویت لہ بھرامبھریوہ هھر کھم)، ئا ئہوانہ تنهما ئاگر دھخون و سکیانی لی پر دھکمن و لہ روزی قیامہ تدا خوا گھورہ نایاندو یتیت و خاوینیان ناکاتھوہ (لہ چلک و چھپہلی گوناھیان) و ھر سزای بھئیشیان بو ھیہ... **أُولَئِكَ الَّذِينَ أَشْرَرُوا الظَّلَلَةَ بِالْهُدَى وَالْعَذَابَ بِالْمَغْفِرَةِ فَمَا أَصْبَرَهُمْ عَلَى الْثَّارِ** ۚ ﴿١٦٥﴾ ئا ئہوانہ کھساتیکن کہ گومرایان وہر گرتووہ لہ باقی ھیدا یہت و سزايان کریوہ لہ باقی چا پیوشی و لیبوردن، ئا چھندہ خوگرن لہ سہر ئاگری دوزخ! **ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ نَزَّلَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ وَإِنَّ الَّذِينَ أَخْتَلُفُوا فِي الْكِتَابِ لَفِي شِقَاقٍ بَعِيدٍ** ۚ ﴿١٦٦﴾ (ئہو ھر ہشہ یہ) لہ بھر ئہو یہ بھ راستی خوا کتیبہ پیروزہ کانی بھ حق و راستی دابہ زاندووہ، بیکومان ئہوانہش کہ ناکوکیان لہ سہری ھیہو ھر رايان جیاوازہ لہ بھ رامبھر

كثييئه ئاسهانىيەكانه وە، ئەوانە ھەر لە كىشىمە كىش و بەرىبەرە كانىيەكى دوور لە راستىدان. **وَلَيْسَ الْبِرُّ أَنْ تُولُوا
وُجُوهَكُمْ قِبَلَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ وَلَكِنَّ الْبِرَّ مَنْ ءَامَنَ بِاللَّهِ وَأَتَيَوْمَ الْآخِرِ وَالْمَلِئِكَةَ وَالْكِتَابِ
وَالنَّبِيِّنَ وَعَاتَى الْمَالَ عَلَى حُبِّهِ ذُرِيَ الْقُرْبَى وَالْيَتَامَى وَالْمَسَاكِينَ وَأَبْنَى السَّبِيلَ وَالسَّاَلِيلَنَ وَفِي
الرِّقَابِ وَأَقامَ الصَّلَاةَ وَعَاتَى الْزَّكَوَةَ وَالْمُؤْمِنُونَ بِعَهْدِهِمْ إِذَا عَاهَدُوا وَالصَّابِرِينَ فِي الْبَأْسَاءِ وَالضَّرَاءِ
وَحِينَ الْبَأْسِ أُولَئِكَ الَّذِينَ صَدَقُوا وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ** ^(١٧٧) كىدارى چاك و كارى باش تەنەا بىريتى نىھ
لە رووکىدىتان بەرە روژھەلات و روژئاوا (چونكە جولەكە زۆر لە سەر گۈرانى قىيلە دووان و پرو پاگەندەي
زۇريان كرد)، بەلكو كىدارى چاك و كارى باش بىريتى له وەي كە ئادەمىزاد باومەرى هيئىناپىت بە خواو بە روژى
دوايى و بە فريشته كان و بە كتىبەكان و بە پىغەمبەران، ھەروەها مال و سامانى بە خشى بىت - لە كەمل
خۆشە ويستىدا بۆى - بە خزمان و ھەتیوان و ھەزاران و رېيواران و داواكاران و لە پىنناوى ئازادىكى بەندە كاندا؛
ھەروەها نويزى بە چاكى ئەنجام دايىت و زەكتىشى لە مال و سامانى دەركىدىت و ئەوانەي وەفادارىن
بە پەيانە كانىيان كاتىكى پەيانىيان دايىت، ئەوانەش كە لە كاتى نەدارى و ھەزارى و نەخۆشى و ناخۆشى و كاتى
جهنگ و شەرۇ شۆردا ئارامگەن، ئا ئەوانە كە سانىكىن راستىيان كە دووھ و ھەر ئەوانەشن پارىزكارو خواناس و
دىندارن. **يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِصَاصُ فِي الْقَتْلِ الْحُرُّ بِالْحُرِّ وَالْعَبْدُ بِالْعَبْدِ وَالْأُنْثَى
بِالْأُنْثَى فَمَنْ عَفَى لَهُ وَمِنْ أَخِيهِ شَيْءٌ فَإِيمَانُهُ بِالْمَعْرُوفِ وَإِذَاءُ إِلَيْهِ بِإِحْسَانٍ ذَلِكَ تَخْفِيفٌ مِنْ**
رَبِّكُمْ وَرَحْمَةً فَمَنْ أَعْتَدَى بَعْدَ ذَلِكَ فَلَهُ وَعْدٌ أَلِيمٌ ^(١٧٨) ئەي ئەوانەي باوهەرتان هيئىناوه، پىويست
كراوه لە سەرتان: تۆلەسەندەنەوە بۆ كۈزراوه كان، كە سىيىكى ئازاد بە كە سىيىكى ئازاد و بەندەش لە جىاتى بەندە و
ئافرەت لە جىاتى ئافرەت (واتە ھەر كە سىيىك بە تاوانى كوشتنى ناحقە هەستا دەبىت بکۈزۈرىتىھە)، جا ئە وەي
چاپۇشى شتىكى لېكىرا لە لاين براكەيەوە، با حەقدارى كۈزراوه كە چاك رەفتارىت لە كەمل بکۈزە كە داو بکۈزە كە
بە جوانى خوين بەھاى كۈزراوه كە بىدات و ئەوھە كار ئاسانكردن و سۆزو مىھەبانىيە كە لە لاين پەروردىكار تانەوە
(كە لە جىاتى كوشتنەوە خوينىيەي وەرىگىرىت) ئەوسا ئىز ئە وەي لە وە دەستدرېشى بکات و لە سنور
بى ترازيت سزاي بەئىشى بۆ ئامادە كراوه. **وَلَكُمْ فِي الْقِصَاصِ حَيَاةٌ يَأْوِي الْأَلَبِبِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ** ^(١٧٩)
ئەي هوشىمندە كان ۋىياتنان تەنەا لە تۆلەسەندەنەوە دايىھ (لەو كە سانەي خەلکى بەناھق دە كۈزەن)، بۆ ئە وەي تەقواب
لە خوا ترسان بېتىھ پىشەتان و خۆ لە دەستدرېشى و تاوان بە دوور بىگىن. **كُتِبَ عَلَيْكُمْ إِذَا حَضَرَ
أَحَدُكُمُ الْمَوْتُ إِنْ تَرَكَ خَيْرًا الْوَصِيَّةَ لِلْوَالِدَيْنِ وَالْأَقْرَبَيْنَ بِالْمَعْرُوفِ حَقًا عَلَى الْمُتَّقِينَ** ^(١٨٠)

پیویستکراوه لهسهرتان کاتیک یه کیکتانا مه رگی نزیک بوهه سامان و مال و داراییه کی به جی ده هیشت، با وہ سیهت بکات که هندیکی بدریت به دایک و باوکی و خزمانی به شیوه یه کی جوان و له با روئه مه پیویست و ئه رکه له سهر خواناس و پاریزکاران. **فَمَنْ بَدَلَهُ وَ بَعْدَ مَا سَمِعَهُ وَ فَإِنَّمَا إِثْمُهُ عَلَى الَّذِينَ يُبَدِّلُونَهُ وَ إِنَّ اللَّهَ**

سَمِيعٌ عَلِيهِمْ ۚ جا ئه وہی ئه وہی وہ سیهته ده گوریت دوای ئه وہی بیستی و به باشی وہری گرت، گوناھی تنهها له سهر ئه وانه یه که ده گورن، به راستی خوای په روهدگار بیسہرو زانا یه (به گوفتار و نیه تیان). **فَمَنْ حَافَ**

مِنْ مُوصِّصِ جَنَفًا أَوْ إِثْمًا فَأَصْلَحَ بَيْنَهُمْ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ۚ جا هر که س ده ترسا له وہ سیهت کاره که هله یان گوناھیک یان ماف خوریه کی ئهنجام برات (گیروگرفت بو و هرسه دروست بکات) ئینجا ریکی خستن، ئه وہ هیچ گوناھی له سه رنیه (به لکو به خیرخواز له قلهم ده دریت) به راستی خوا زور لیخوشبوو میره بانه. **يَا أَيُّهَا الَّذِينَ إِيمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ**

لَعَلَّكُمْ تَتَقُونَ ۚ ئهی ئه و که سانهی با وہر تان هیناوه روژروی رهمه زان له سه رتانا پیویست کراوه هر وہ کو

له سه ر گه لانی پیش ئیوه پیویست کرابوو، بو ئه وہی خواناسی و پاریزکاری بکه. **أَيَّامًا مَعْدُودَاتٍ فَمَنْ كَانَ**

مِنْكُمْ مَرِيضًا أَوْ عَلَى سَفَرٍ فَعِدَّهُ مِنْ أَيَّامٍ أُخَرَ وَعَلَى الَّذِينَ يُطِيقُونَهُ وَفِدَيْهُ طَعَامٌ مِسْكِينٌ فَمَنْ تَطَوَّعَ خَيْرًا فَهُوَ خَيْرٌ لَهُ وَمَنْ تَصُومُوا خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ۚ چهند روژیکی زمیر اوی

دیاریکراوه (که مانگی رهمه زانه) خو ئه گهر که سیک له ئیوه نه خوش بولو یان له سه فهدا بولو با به ئهندازهی ئه و روژانهی بوی نه گراوه له روژانیکی تردا بیانگیریته وہ وہ وانه ش که به زه حمهت ده توان به روژرو بن (وہ کو پیره میردو نه خوش بوده و امه کان) ئه وہ با ژمه میک خواردن بیه خشن به هه زاریک، ئه وہی زیاتر بیه خشیت ئه وہ

با شتره بوی، ییگومان ئه گهر به روژرو بن چاکتهو پاداشتی زورتره ئه گهر بزان و (بتوان). **شَهْرُ رَمَضَانَ**

الَّذِي أُنزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ هُدًى لِلنَّاسِ وَبَيِّنَاتٍ مِنَ الْهُدَى وَالْفُرْقَانِ فَمَنْ شَهَدَ مِنْكُمُ الشَّهَرَ فَلْيَصُمِّمْهُ وَمَنْ كَانَ مَرِيضًا أَوْ عَلَى سَفَرٍ فَعِدَّهُ مِنْ أَيَّامٍ أُخَرَ يُرِيدُ اللَّهُ بِكُمُ الْيُسْرَ وَلَا يُرِيدُ بِكُمُ الْعُسْرَ وَلِتُكْمِلُوا الْعِدَّةَ وَلِتُكَبِّرُوا اللَّهَ عَلَى مَا هَدَنَكُمْ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ۚ مانگی رهمه زان (ئه وہ

مانگه یه) که قورئانی تیادا هاتوته خوارده، له کاتیکدا ئه م قورئانه رینووی بخشنه به خله کی و به لکهی زوری تیادا یه، له رینووی و جیاک دنه وہ راست و ناراست و حق و ناحق، جا که سیک له ئیوه مانگی رهمه زانی بینی (یان هه والی بینینی پیدرا)، ده با ئه و مانگه به روژرو بیت، ئه وہش که نه خوش بیت یان له سه فهدا بیت با له روژانی تردا به و ئهندازه بیکریته وہ، چونکه خوا ئسانکاری بو ئیوه ده ویت و نایه ویت (په رستن و

فه رزه کاتنان) له سه ر قورس و گران بکات و بُوئه وهی ئه و ماوه دیاریکراوه ته واو بکنه و خوا به گهوره بگرن و سوپاسکوزاریشی بکنه له سه ر ئه وهی که رینووی کردوون (سرودی جهش: الله اکبر الله اکبر الله اکبر، لا اله الا الله والله اکبر، الله اکبر ولله الحمد، به جیهینانی ئهم فهرمانه خوايیه يه). **وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي**

قَرِيبٌ أَحِبُّ دَعْوَةَ الْدَّاعِ إِذَا دَعَانِ فَلِيَسْتَجِيبُوا لِي وَلِيُؤْمِنُوا بِي لَعَلَّهُمْ يَرْشُدُونَ ١٨٣ ئهی محمد (علیه السلام) ئه که ر به نده کانم پرسیارت لیکه ن دهرباره م، ئه وه من نزیکم لیيانه و، به هانا و هاواری دوغا گویانه وه ده چم هر کاتیک لیم بپارینه وه نزا بکنه، ده با ئه وانیش به ده م بانگه واژی منه وه بین و باوه ری دامه زراو به من ھینن، بُوئه وهی ریگای هوشیاری و ئاگایی بگرن بهر (بُو به ده ستهینانی سه ر به رزی و سه ر فرازی هردوو جیهان). **أَحَلَّ**

لَكُمْ لَيْلَةَ الصِّيَامِ الْرَّفَثُ إِلَى نِسَاءِكُمْ هُنَّ لِبَاسٌ لَكُمْ وَأَنْتُمْ لِبَاسُ لَهُنَّ عَلَمَ اللَّهُ أَنَّكُمْ كُنْتُمْ تَخْتَانُونَ أَنْفُسَكُمْ فَتَابَ عَلَيْكُمْ وَعَفَا عَنْكُمْ فَالآنَ بَشِّرُوهُنَّ وَبَتَغُوا مَا كَتَبَ اللَّهُ لَكُمْ وَكُلُوا وَأَشْرَبُوا حَتَّىٰ يَتَبَيَّنَ لَكُمُ الْحَيْطُ الْأَبْيَضُ مِنَ الْحَيْطِ الْأَسْوَدِ مِنَ الْفَجْرِ ثُمَّ أَتَمُوا الصِّيَامَ إِلَى الْلَّيلِ

وَلَا تُبَشِّرُوهُنَّ وَأَنْتُمْ عَلِكُفُونَ فِي الْمَسَاجِدِ تِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ فَلَا تَقْرَبُوهَا كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ ءَايَتِهِ لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ ١٨٤ له شه و گاری رمه زاندا تیکه ن بونه تان له گه ن هاو سه راتناندا حه لالکراوه، ئه وان پوشانکن بُو ئیوه و ئیوه ش پوشانکن بُو ئه وان، خواي گهوره دهیزانی که ئیوه خوتان ده خه له تاند (له نزیک بونه وه تان له هاو سه ره کاتنانه وه، چونکه دوو دل بون و نه تانده زانی حه لاله يان نا)، به لام خواي میه ره بان توبه هی لی و هرگرتن و لیتان خوشبوو، که وا بوو له ئیسته به دواوه (له شه و گاردا) نزیکیان بکنه و ئه وه داوابکه ن خوا بُوی بر پار داون (له نه وهی چاک و خواناس)، ده بخون و بخونه وه هه تا به ریونی به ره بیان و سپیده تان بُو ده رده که ویت و له ریزه هه لاته وه دیارده دات و تاریکی شه و لاده بات، له وه دوا ریزه ووه که تان ببه نه سه ر تا شه و دادیت و (خورئاوا دهیت) و نزیکی لاه گه ن هاو سه ره کاتناندا مه که ن له کاتیکدا که ئیوه بر پاری مانه وه تان (بُو خوا په رستی) له مزگه و ته کاندا داوه، جا ئه وانهی که با سکران چهند سنوریکی خوان و مهیانه زین و نزیکیان مه که ن، ئا به وشیوه يه خوا ئایه ت و رینوویه کانی خوی ریون ده کاته وه بُو خه لکی بُو ئه وهی پاریزکاری بکنه.

وَلَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَكُمْ بَيْنَكُمْ بِالْبَطِلِ وَتُدْلُوا بِهَا إِلَى الْحُكَمِ لِتَأْكُلُوا فَرِيقًا مِنْ أَمْوَالِ النَّاسِ

بِالْإِلَيْمِ وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ ١٨٥ نه که ن مال و دارایی يه کتر له تیوان تاندا به ناحه ق بخون (وه ک به رتیل و سوو، يان داگیرکدن و فرو فیل...) نه که ن هه ندیکی بدهن به کار بدهستان بُو ئه وهی هه ندیک مالی خه لکی بخون له ریگه ناحه ق و گونا هه وه، له کاتیکدا خوشتان ده زان که ئه و کاره رهوا نیه. **وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الْأَهْلَةِ قُلْ هِيَ**

مَوْقِيتُ لِلنَّاسِ وَالْحِجَّةُ وَلَيْسَ الْبِرُّ بِأَنْ تَأْتُوا الْبُيُوتَ مِنْ ظُهُورِهَا وَلَكِنَّ الْبِرَّ مَنْ أَتَقَىٰ وَأَتُوا الْبُيُوتَ مِنْ أَبْوَابِهَا وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ١٩٣ پرسیارت لیده کهن دهرباره‌ی نوی بونه‌وهی مانگه‌کان، پیان بلی ئه‌وه بُو دیاریکردنی کاته‌کانه بُو خملکی و بُو زانینی کاتی حج (خوای گهوره ریکی خستووه)، چاکه و چاکه‌کاریش ئه‌وه نیه که له پشته‌وه خوتان بکهن به مالاندا (که ئمه کاریک بwoo له سه‌ردەمی نه فامیدا ئەنجام ده‌درا دوای گه‌رانه‌وه له حج) بله‌کو چاکه ئه‌وه‌یه که ئه‌وه کسە له خواترس و پاریزکار بیت، له ده‌گای مالله‌کانه‌وه پچنه ژوره‌وه، له خوا بترسن بُو ئه‌وه‌ی سه‌رفاز بن. **وَقَاتَلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ الَّذِينَ يُقَاتِلُونَكُمْ وَلَا تَعْتَدُوا إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ** ١٩٤ بجهنگن له پیناوی ریاضی خودا دزی ئه‌وانه‌ی که دژتان ده‌جه‌نگن، نه کهن ده‌ستدریزی بکهن (دزی ژن و مناں و ملاں و ملاں و... هتد) چونکه به‌راستی خوا ئه‌وه ده‌ستدریزی‌که‌رانه‌ی خوش ناویت. **وَاقْتُلُوهُمْ حَيْثُ ثَقَفْتُمُوهُمْ وَأَخْرِجُوهُمْ مِنْ حَيْثُ أَخْرَجُوكُمْ وَالْفِتْنَةُ أَشَدُّ مِنَ الْقَتْلِ وَلَا تُقْتِلُوهُمْ عِنْدَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ حَتَّىٰ يُقْتِلُوكُمْ فِيهِ فَإِنْ قَتَلُوكُمْ فَاقْتُلُوهُمْ كَذَلِكَ جَزَاءُ الْكُفَّارِينَ** ١٩٥ (ده‌ستدریزی‌که‌ران) بکوزن له هر کویدا دهستان که‌وتن و دهستان به‌سه‌ریاندا رویشت و ده‌ریان بکهن له شوئیه‌ی که ده‌ریان کردون (که شاری مه‌که بwoo)، بیکومان هاوه‌لگه‌ری و زور کدن له ئیاندار تا پاشگه‌ز بیت‌وه له ئاینه‌که‌ی له کوشتن خراپتره، مه‌جهنگن دزی کافران له سنوری مزگوئی حرام و (که‌عبه)‌دا هه‌تا ئه‌وان شه‌رتان پی نه‌فرؤشن و نه جه‌نگن دژتان، خو ئه‌گهر شه‌ریان پی فروشتن و جه‌نگان دژتان ئیوه‌ش بجهنگن دژیان، چونکه هر ئاوایه پاداشتی ئه‌وه بیباوه‌رانه. **فَإِنْ أَنْتَهُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ** ١٩٦ خو ئه‌گهر ئه‌وانه کولیانداو شه‌ریان وهستان، ئه‌وه خوا زور لیبورده و میره‌بانه. **وَقَاتَلُوهُمْ حَتَّىٰ لَا تَكُونَ فِتْنَةٌ وَيَكُونَ الَّذِينُ لِلَّهِ فِي إِنْ أَنْتَهُوا فَلَا عُدُونَ إِلَّا عَلَى الظَّالِمِينَ** ١٩٧ (خو ئه‌گهر کافران کولیان نه‌داو هر جه‌نگان و پیلانیان گیرا) ئیوه‌ش بجهنگن دژیان تا وه‌کو هاوه‌لگه‌ری و ئاشوب و ناخوشی نه‌مینیت، هه‌روه‌ها تا دین و ئاین و بەرنامه و فەرمانه‌وایی هر بُو خوای گهوره بیت، خو ئه‌گهر کولیانداو وازیان هینا، ئه‌وا هیچ جۆره دژایه‌تیه‌کیان نامینیت ته‌نها دژ به سته‌مکاره‌کانیان نه‌بیت. **الشَّهْرُ الْحَرَامُ بِالشَّهِرِ الْحَرَامِ وَالْحُرْمَةُ قِصَاصٌ فَمَنِ اغْتَدَى عَلَيْكُمْ فَاعْتَدُوا عَلَيْهِ بِمِثْلِ مَا اغْتَدَى عَلَيْكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ مَعَ الْمُتَّقِينَ** ١٩٨ ریزی مانگی حرام په‌یوه‌سته به ریز گرتني ئه‌وان بُو مانگی حرام (واته: ئه‌گهر له و مانگانه‌دا جه‌نگان دژتان که جه‌نگ تیایدا حرامه ئیوه حق بھرگریتان هه‌یه) و ده‌ستدریزی بُو سه‌ر هر شتیکی حورمه‌تدار ده‌بیت توله‌ی بسه‌نریت به‌بی زیاده‌هوی، جا ئه‌وه‌ی که ده‌ستدریزی ده‌کاته

سهرتان، ئیوهش مافتان هه يه بهقهدهر دهست دریزیه کهی ئهو، تولهی خوتان بکنهوه و له خوا بترسن و، چاك بزانن که بهراستی خوا يارو ياهورى پاریزکارانه. **وَأَنْفَقُوا فِي سَيِّلِ اللَّهِ وَلَا تُلْقُوا بِأَيْدِيهِمْ إِلَى التَّهْلِكَةِ وَأَحْسِنُوا إِنَّ اللَّهَ يُحِبُ الْمُحْسِنِينَ** ١٩٥ له پى و پیازى خودا بۇ رەزامەندى ئهو، مال و سامانتان بېھخشن، بەدەستى خوتان، خوتان بەرەو تىاچوون مەبەن (چونكە رەزىلى و دەست نوقاوى مايەى تىاچوونە)، ھەميشە خىرو چاكە ئەنجام بدهن و چاكە خواز بن و (مال و سامانتان له پىناوى خودا بېھخشن) چونكە بهراستى خوا ئهو چاكە كارانە خوشدەويت. **وَأَتَيْمُوا الْحَجَّ وَالْعُمْرَةَ لِلَّهِ فَإِنَّ أَحَصِرْتُمْ فَمَا أَسْتَيْسَرَ مِنَ الْهَدِيِّ وَلَا تَخْلِقُوا رُءُوسَكُمْ حَتَّى يَبْلُغَ الْهَدِيُّ مَحِلَّهُ وَفَمَنْ كَانَ مِنْكُمْ مَرِيضًا أَوْ بِهِ أَذَى مِنْ رَأْسِهِ فَفِدِيَّةُ مِنْ صِيَامٍ أَوْ صَدَقَةٍ أَوْ نُسُلِّكٍ فَإِذَا أَمِنْتُمْ فَمَنْ تَمَّتَعَ بِالْعُمْرَةِ إِلَى الْحَجَّ فَمَا أَسْتَيْسَرَ مِنَ الْهَدِيِّ فَمَنْ لَمْ يَجِدْ فَصِيَامُ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ فِي الْحَجَّ وَسَبْعَةٍ إِذَا رَجَعْتُمْ تِلْكَ عَشَرَةً كَامِلَةً ذَلِكَ لِمَنْ لَمْ يَكُنْ أَهْلُهُ وَحَاضِرِي الْمَسْجِدِ الْحَرَامَ وَأَتَقُوا اللَّهَ وَأَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ** ١٩٦ حج و عەمرە بهچاكى و تەواوى بۇ بەدەستەتىنانى رەزامەندى خوا ئەنجام بدهن، جا ئەگەر رېتان لېگىراو ئەركەكتان بۇ ئەنجام نەدرا (بەھۆى نەخۆشى يان ھەر ھۆيەكى تر) ئەو دەتوانن مالاتىك بکەن بەقوربانى بەگویرەتىوانا، سەرتان مەتاشىن و (ئىحرام مەشكىنەن) تا قوربانىيەكە ئەنجام نەدرىت و بەجيى خۆى نەگات، جا ھەر كەسىكتان نەخۆش بۇو يان بىرين و ئازارىيەك لە سەريدا ھەبۇو (پىۋىست بۇو مۇوى سەرى يان ھەندىكى لابىات) با فيدييە بىدات (كە بىرىتىيە لەھەن) بەرۇزۇو بىت، يان خىرەك يان قوربانىيەك بکات، جا ھەر كاتىك كە لە ئاسوودەبى و ئاسايىدا بۇون، ئەوهى كە دەيھەويت نىوان حج و عەمرە (ئىحرام بشكىنىت و پوشاكى ئاسايى لەبەر بکات) دەبىت بە گویرەتىواناى خۆى قوربانىيەك بکات، ئەوهش كە نەبىوو قوربانى بکات، با سى رۇز لە حج بەرۇزۇو بىت و حەوت رۇزىش كە گەرەنەوە (ناو مال و حالى خۆيان) ئەو دەكتە، دە، رۇزى تەواو، جا ئەمە بۇ ئەو كەسانەيە كە خەلکى مەككەو دەورو بەرى نىن، له خوا بترسن و پاریزكارىن و بزانن کە بهراستى خوا سزاو تولهى زۆر سەختە (اھوانەيى كە سەرپىچى دەكەن). **الْحَجَّ أَشْهُرٌ مَعْلُومٌ فَمَنْ فَرَضَ فِيهِنَّ الْحَجَّ فَلَا رَفَثَ وَلَا فُسْوَقَ وَلَا جِدَالَ فِي الْحَجَّ وَمَا تَفْعَلُوا مِنْ خَيْرٍ يَعْلَمُهُ اللَّهُ وَتَزَوَّدُوا فَإِنَّ خَيْرَ الْزَادِ**

الْتَّقْوَىٰ وَأَتَقُونِ يَأْوِلِ الْأَلْبَبِ ١٩٧ حج لە چەند مانگىكى ديارىكراودا يە و (خۆى بۇ ئامادە دەكىت و نىھەنلىكى لىدەھىنلىكىت) جا ئەوهى كە لەو مانگانەدا دەستىبەكار بۇو و بېيارىدا حج بکات، ئەوه دەبىت نزىكى ھاوسەرى نەكەويت و شەرە چەپۆك و گوناھو موجادەلە و گوفتارى نادروست ئەنجام نەدات، بېگومان ھەر خىرو چاكە يەك ئەنجام بدهن خوا پىي دەزانىت و ئاگادارە لىئى، بەردەۋام ھەول بدهن كە زەخىرە توپشۇو

بجهن، بیگومان چاکتین زه خیرهش ته قواو پاریزکاریه، به رو هرامیش له من بترسن ئەی خاوهن بیرو هۆشەكان.

لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ تَبَتَّعُوا فَضْلًا مِنْ رَبِّكُمْ فَإِذَا أَفْضَلْتُمْ مِنْ عَرَفَتِ فَأَذْكُرُوا اللَّهَ عِنْدَ الْمَشْعَرِ الْحَرَامِ وَأَذْكُرُوهُ كَمَا هَدَيْتُكُمْ وَإِنْ كُنْتُمْ مِنْ قَبْلِهِ لَمَنِ الظَّالِمُونَ ۚ ١٩٨ هیچ گوناهبار ناين

ئەگەر له کاتی حەجدا له فەزلى پەروەردگارتان، خوتان بەھرەوەر بکەن (وەک بازرگانی و شت کپىن) ھەر کاتىك له عەرفات دابەزىن و گەرانەوه، يادى خوا بکەن لەلای (مشعر الحرام كە: كېويىكە له داوىنى موزدە ليفە دا) و يادىشى بکەن وەک چۈن رېنۇوبى كەدوون و هيدىايەتى داون، چونكە بەراستى ئىيە پېش ئەم ئاين و رېنۇومايمە سەرگەردان و گومرا بۇون. **ثُمَّ أَفِيضُوا مِنْ حَيْثُ أَفَاضَ النَّاسُ وَأَسْتَغْفِرُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ**

رَّحِيمٌ ١٩٩ اهەودوا (رۇو بە قورەيش و سەركىدە و دەولەمەندان دەفرەرمۇيت): خەلکى له كېيە دابەزىن و گەرانەوه ئىيەش لەۋىوه دابەزن و بگەرىنەوه (خوتان جيامەكەنهوه) و داواى ليخۇشبوون لە خوا بکەن، چونكە بەراستى پەروەردگارتان زۆر ليخۇشبوو مېھرەبانە. **فَإِذَا قَضَيْتُمْ مَنِسِكَكُمْ فَأَذْكُرُوا اللَّهَ كَذِكْرِكُمْ**

ءَابَاءَكُمْ أَوْ أَشَدَّ ذِكْرًا فَمِنَ الْتَّائِسِ مَنْ يَقُولُ رَبَّنَا إِنَّا فِي الدُّنْيَا وَمَا لَهُ فِي الْآخِرَةِ مِنْ خَلَقٍ ٢٠٠ جا ھەر كاتىك ئەرك و مەناسىكە كاتتان بەجى هىنا، ئەوكاتە يادى خوا بکەن ھەرودو چۈن يادى باو و باپيرانتان دەكەن (كاتى خۆى عەرب زۆر خۆيان ھەلکىشاوه بە باوو باپيريانەوه باسيان كەدوون) ياخود زۆر زياتريش لهوان، جا ھەندىك لە خەلکى ھەيءە كە دەلىت: پەروەردگارا ھەرچىمان پى دەبەخشىت لە دىنادا پېمان بېھخشە، بیگومان ئەو جۆرە كەسە لە قيامەتدا بى بەھرەو بى بەش و بى رېزە. **وَمِنْهُمْ مَنْ يَقُولُ رَبَّنَا إِنَّا فِي الدُّنْيَا**

حَسَنَةٌ وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةٌ وَقَنَا عَذَابَ الْنَّارِ ٢٠١ ھەشيانە كە دەلىت: پەروەردگارا لە دىنادا خىرو چاكە و نازو نىعمەتقان پى بېھخشەو، لە قيامەتىشدا لە نازو نىعمەتكانى بەھەشت بەھرەمەندمان بکەو، لە سزاى ئاگرى دۆزەخ بىانپارىزە. **أُولَئِكَ لَهُمْ نَصِيبٌ مِمَّا كَسِبُوا وَاللَّهُ سَرِيعُ الْحِسَابِ** ٢٠٢ ئەوانە لە ھەندىك لەو كارو كەدەوانەى كە ئەنجامىانداوھ بەھرەوەر دەبن لە دىناؤ قيامەتدا و خوا زۆر بە خىرايى لېپرسىنەوه ئەنجام دەدات (ھەركەسە بەو شويىنە دەگەيەنىت كە لە دىنادا دەست پېشخەرى بۇ كەدووھ). **وَأَذْكُرُوا اللَّهَ فِي أَيَّامٍ**

مَعْدُودَاتٍ فَمَنْ تَعَجَّلَ فِي يَوْمَيْنِ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ وَمَنْ تَأَخَّرَ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ لِمَنِ اتَّقَىٰ وَاتَّقُوا اللَّهُ وَأَعْلَمُوا أَنَّكُمْ إِلَيْهِ تُحَشَّرُونَ ٢٠٣ لە رۆژاتىكى ديارىكراودا (كە رۆژانى جەزىنى قوربانە) يادى خوا بکەن ئەوهى كە پەله بکات و لە دوو رۆژدا شەيتان رەجم بکات ئەوه هېچ گوناھى لەسەرنىيە، ئەوهش دواى بختات و (بە سى رۆز ئەنجامى بدت) ھەرگوناھى لەسەر نىيە، بەتايمەت بۇ ئەوانەى كە خۆيان لە نافەرمانى خوا

دھ پاریز، جا له خوا بترسن و بزانن سه رئے نجام ئیوہ بُو لای ئه و دھ گرینہ وہ، (له بردہم دادگائی ئہ مودا) کو دھ کرینہ وہ۔ **وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يُعْجِبُكَ قَوْلُهُ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَيُشَهِّدُ اللَّهَ عَلَى مَا فِي قَلْبِهِ وَهُوَ أَلَّا**

الْخَصَام ٤٠ ههندی کھس هن قسہ و گوفتارو دھم پاراویان له بارہی زیانی ئهم دنیا یہوہ سہ رسامت دھکات، خواish به شایہت دھ گریت و دھلیت: دل و زمانم یہ کسانن، له کاتیکدا ئه و سہ رسہ ختنین کھسہ له هه مموو جورہ دوز منایہ تیہ کدا۔ **وَإِذَا تَوَلَّ سَعَى فِي الْأَرْضِ لِيُفْسِدَ فِيهَا وَيُهْلِكَ الْحَرْثَ وَالنَّسْلَ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ**

الْفَسَاد ٤١ هه رکاتیک ئه و جورہ کھسہ پشتی هلکردو دھسہ لاتی په یدا کرد؛ هه ول و کوشش دھدات له زھویدا تا ئاشوب بھرپا بکات و خراپہ بروئیت و کشتوكاں له ناو بیات و پاکتاو کردنی رہ گھری ئه نجام برات، یئکومان خوا فھسادو خراپہ و تاوانی ناویت۔ **وَإِذَا قِيلَ لَهُ أَتَقِ اللَّهُ أَخْذَتْهُ الْعِزَّةُ بِالْإِلَاثِمِ فَحَسِبَهُ وَجَهَّمُ**

وَلِبِئْسَ الْمَهَادُ ٤٢ خو ئه گھر پیتی بو تریت: له خوا بترسه، (ھه رووا بوت نالویت)، غہرایی دھ گریت و شانازی بھ گوناھو تاوانہ و دھکات و سور دھبیت لھ سہری، تو لہ له ئیمانداره دلسوزہ کھ دھ سینیت و تاوانباریشی دھکات، جا ئه و خوانہ ناسه دوزھخی بھسہ، سوئند بھ خوا ئه و دوزھخه شوین و جیگھو لانکھی یہ کی ناله بارہ۔ **وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَشْرِي نَفْسَهُ أَبْتِغَاءَ مَرْضَاتِ اللَّهِ وَاللَّهُ رَعُوفٌ بِالْعِبَادِ** ٤٣ ههندی خلکیش هن (پیچھو وانہی ئه وانہی باسکران) خو یان دھ فروشن بُو بھ دھ سینیانی رہ زامنہندی بھ خوا، خوای گھورہ ش بھ سوژو میہرہ بانه بھرامبھر ئه و جورہ بھندانہی۔ **يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءامَنُوا ادْخُلُوا فِي الْسَّلِيمِ كَافَةً وَلَا تَتَبَعُوا**

خُطُوطِ الشَّيْطَانِ إِنَّهُوَ لَكُمْ عَدُوٌّ مُّبِينٌ ٤٤ ئهی ئه وانہی ئیمان و باواریتان هیناوه هه رہ مووتان خو تان بخنه نه ژیر سایہی ئیسلام و بھ تھواوی پھرپھوی بکھن و شوئی ہن گاوه کانی شہیتان مہ کھون، چونکه بھ راستی ئه و دوزمنی ئاشکرا تانه (ھه میشہ دھیہ ویت شہرو جھنگ لہ نیوان خلکیدا بھرپا بکات و لہ ئیسلام دووریان بختا وہ). **فَإِنْ زَلَّتُمْ مِّنْ بَعْدِ مَا جَاءَتُكُمُ الْبَيِّنَاتُ فَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ** ٤٥ خو ئه گھر لاتانداو هه لہ و گوناھتانا کرد دوای ئه وہی کھ دھ موو شتیکتان بُو روون کرا بُو، ئه وہ چاک بزانن کھ خوا بھ دھ سہ لاتھ (تو لہ تان لی بسینیت) و دانایہ (پھلے ناکات بھلکو بگھرینہ وہ بُو سہر راستہ شہقام)۔ **هُلْ**

يَنْظُرُونَ إِلَّا أَنْ يَأْتِيَهُمُ اللَّهُ فِي ظُلْلٍ مِّنَ الْغَمَامِ وَالْمَلَئِكَةُ وَقُضَى الْأَمْرُ وَإِلَى اللَّهِ تُرْجَعُ الْأُمُورُ ٤٦ ئایا ئه وانہی کھ ریاضی ئیسلامیان ناویت چا وھرپی چی دھ کھن؟ جگھ لہ هاتنی خوای گھورہ بُو لایان له نیو سیئہ ری پھلے هه وری سپی لہ گھل فریشته کاندا، ئه وکاتھ هه مموو شتیک کوتایی پی ھینزا (دھرگائی تھو وہ داخراو کوتایی بھ دنیا هات)، ئه وسا هه مموو کارو فرمانیک هر بُو لای خوای پھروہ ردگار دھ گھرینہ وہ۔ **سَلْ**

بَنِي إِسْرَائِيلَ كَمْ مَا تَيْنَاهُمْ مِنْ إِعْيَاءٍ بَيْنَهُ وَمَنْ يُبَدِّلُ نِعْمَةَ اللَّهِ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَتْهُ فَإِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٢١﴾ (ئەی محمد ﷺ لە نەوهى ئىسرائىل بېرسە: چەندە بەلگەی رۇون و ئاشكرامان پى به خشيوون؟ جا ئەوهى نىعمەتى خوا بگۈرىت، (لە يەكخواناسى لابدات) دواى ئەوهى بۆى هاتووه، ئەوه بەراسى خوا تۆلەز زۆر سەخت و بە ئازارە (لەو جۆرە كىسانە). **رُّبِّنَ لِلَّذِينَ كَفَرُوا أَلْحَيَةُ الدُّنْيَا وَيَسْخُرُونَ مِنَ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَالَّذِينَ اتَّقُوا فَوَقُهُمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ وَالَّلَّهُ يَرْزُقُ مَنْ يَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ** ﴿٢٢﴾ ژيانى دىنيا پازىزراوه تەوه بۆى باوهەزان (بەلام لەباتى سوپاسكۈزارى) گالتە دەكەن بە باوهەداران (لەبەر هەزارى و نەدارى و كەم دەسەلاتى)، يىگومان ئەوانەمى كە خاوهنى تەقاوا له خوا ترسان بۇون لە رۆزى قىامەتدا له سەرويانەوەن (لە بەھەشتى بەرزو بەريندا، ئەوانىش لە ناخى دۆزەخدان) و خوا (لە دىنادا) رِزق و رِوزى دەبەخشىت بە ھەموو كەس بى ئەوهى گۈى باداته بىرۇ باوهەيان. **كَانَ النَّاسُ أُمَّةً وَاحِدَةً فَبَعَثَ اللَّهُ النَّبِيًّينَ مُبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ وَأَنَّرَلَ مَعْهُمُ الْكِتَابَ إِلَى الْحَقِّ لِيَحُكُمَ بَيْنَ النَّاسِ فِيمَا أَخْتَلَفُوا فِيهِ وَمَا أَخْتَلَفَ فِيهِ إِلَّا الَّذِينَ أُوتُوهُ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَتْهُمُ الْبِيِّنَاتُ بَغِيًا بَيْنَهُمْ فَهَدَى اللَّهُ الَّذِينَ ءَامَنُوا لِمَا أَخْتَلَفُوا فِيهِ مِنَ الْحَقِّ بِإِذْنِهِ وَالَّلَّهُ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ إِلَى صِرَاطِ مُسْتَقِيمٍ** ﴿٢٣﴾ (لە سەرتاي پەيدابونى خەلکىدا، پىش تۆفانە كەنە نوح) خەلکى يەك ئۆمەت بۇون و خاوهنى تەنەها بىرۇ باوهەرى يەكتناسىن بون، (بەلام بەرەبەرە لاياندا) خوايش وىلى نەكەن و پىغەمبەرانى رەوانەكەد، تا مژدهدەر و ترسىنەرين ھاورى لەگەل كىتىي ئاسمانىدا، بۆ رۇون كەنەوهى حەق و راستى، تا لەئىوان خەلکىدا فەرمانپەوايى و دادوھرى ئەنجام بىدات لەسەر ئەو شتانەمى كە بۆتە كىشەيان و راپ بۆچۈونىان لەسەرە جىاوازە، كەسىش جىاوازى و كىشەى لەسەر بەرپا نەكەد جىڭە لەوانەمى كە ئەو كىتىيانەيان پى به خىراوه (كە گاورو جولەكەن) دواى ئەوهى بەلگەو نىشانەى رۇون و ئاشكرايان بۆ ھات (كە قورئانە، ئىنجا كىشە و دووبەرەكىان تىدا دروست بۇو)، ئەمەش بەھۆى حەсадەت و سەتمە كەنەوهى (بۆيە پەيرەھى حەق و راستىان نەكەد)، ئەوسا خوا ھىدايەت و رېنمۇوي ئىماندارانى كەد بۆ دۆزىنەوهى حەق و پەيرەھى كەنە لە ئىوان ئەو مەسەلانەمى كە ئەوان كىشەيان لە سەرە ھەبوو و خوا رېنمۇوي ھەركەسىك دەكات كە بىھەۋىت و (شايسىتە بىت) بۆ رېگە و رېيازى راست و دروست. **أَمْ حَسِبْتُمْ أَنْ تَدْخُلُوا الْجَنَّةَ وَلَمَّا يَأْتِكُمْ مَثُلُ الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلِكُمْ مَسَّتُهُمُ الْبَأْسَاءُ وَالضَّرَاءُ وَرُزِّلُوا حَقًّا يَقُولُ الرَّسُولُ وَالَّذِينَ ءَامَنُوا مَعَهُ وَمَتَى نَصْرُ اللَّهِ أَلَا إِنَّ نَصْرَ اللَّهِ قَرِيبٌ** ﴿٢٤﴾ ئايلا لاتان وايە ھەروا بە ئاسانى دەچنە بەھەشتەوه (بى تەنگانە و ناخوشى)! مەگەر نۇونەمى ئىماندارانى پىشىوتان بۆ

باس نه کراوه، که تووشی شهرو ناخوشتی و ته نگانه و گرانی و نه داری بعون و ته کایان خواردوه و زوریان بو هاتووه بهزادایهک، ههتا پیغمبره کهیان و ئهوانهی باوهربان هیناوه له گهیلدا، دهیانوت: کهی پهروه ردگار سه رکه و تن ده به خشیت؟! ئیتر کهی خوا یارمهتی ده نیریت؟! ئاگادارین و دلنيابن به راستی یارمهتی خواي زور نزیكه. **يَسْأَلُونَكَ مَاذَا يُنِفِّقُونَ قُلْ مَا أَنْفَقْتُمْ مِنْ خَيْرٍ فَلِلَّهِ الْدِيْنُ وَالْأَقْرَبُينَ وَالْيَتَامَى وَالْمَسِكِينَ وَأَبْنَى**

السَّبِيلُ وَمَا تَفْعَلُوا مِنْ خَيْرٍ فِإِنَّ اللَّهَ بِهِ عَلِيمٌ ١٥ له تو ده پرسن (ئهی پیغمبر ﷺ) کهچی بيه خشن و به کیی بيه خشن؟ پییان بلی: هه ر خیریک ده کمن سه رهتا دایک و باوکتان فه راموش مه کمن، هه رو ها خzman و هه تیوان و هه زاران و ریوارانی نه داریش، هه ر خیرو چاکه یه کیش ئه نجام ددهن، دلنيابن که خوا زانا و ئاگاداره لیی. . **كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِتَالُ وَهُوَ كُرْهٌ لَكُمْ وَعَسَى أَن تَكُرُّهُوا شَيْئًا وَهُوَ خَيْرٌ لَكُمْ وَعَسَى أَن تُحِبُّوا شَيْئًا وَهُوَ شَرٌّ لَكُمْ وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ** ١٦ جه نگ له سه ره تان بر پار دراوه که شتیکی گرانه لاتان (ئیماندار به جهسته لای گرانه به لام روحی پیی ئاسو و دهیه بو به رگری له ئیسلام و لابدنی کوسپه کان) به لام له وانه یه شتیکتان لا ناخوش بیت کهچی خیر له ودها بیت، هه رو ها له وانه یه شتیکتان پیی خوش بیت کهچی شهر له ودها بیت، بیگومان هه ر خوا خوی ده زانیت (خیر له چیدایه)، ئیوه نایزان. (جه نگ له ئیسلامدا بو به رهله لستی کردنی دوز منافی داگیرکه رو دوز منافی دینه و بو لابدنی ئه و کوسپانه یه که نایه لن خه لک ئازادانه بژین و ئازادانه ئه و ریازاه هه لبزیرن که خویان قهناعه تیان پییه تی، هه رگیز بو ئه وه نیه که به زور خه لک موسولمان بیت و میژووی ئیسلام شایه تی حاله و ئه گهر کاریکی وا پروی دایت ئه وه ئاینی ئیسلام لیی به ریه). **سَلَوْنَكَ عَنِ الْشَّهْرِ الْحَرَامِ قِتَالٌ فِيهِ قُلْ قِتَالٌ فِيهِ كَبِيرٌ وَصَدٌّ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ وَكُفْرٌ بِهِ وَالْمَسِجِيدُ الْحَرَامُ وَإِخْرَاجُ أَهْلِهِ مِنْهُ أَكْبَرُ عِنْدَ اللَّهِ وَالْفِتْنَهُ أَكْبَرُ مِنَ الْقَتْلِ وَلَا يَرَالُونَ يُقْتَلُونَ كُمْ حَتَّى يَرُدُّو كُمْ عَنِ دِينِكُمْ إِنْ أُسْتَطَاعُوا وَمَنْ يَرْتَدِدْ مِنْكُمْ عَنِ دِينِهِ فَيَمْتُ وَهُوَ كَافِرٌ فَأَوْلَئِكَ حَبَطَتْ أَعْمَلُهُمْ فِي الدُّنْيَا وَالآخِرَهُ وَأَوْلَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ** ١٧

پرسیارت لیده کهن دهربارهی جه نگ له مانگی حه راما (که بریتین له - ذوالعقدة - ذوالحجۃ - محرم - رجب)، بلی: جه نگ له و جو ره مانگانه دا کاره سات و هه له یه کی گهوره یه، به رهله لستی ریازی خواو بی باوهربی پیی، جه نگ له مزگه و تی حه راما و ده رهه دهه کردنی خه لکه کهی زور گهوره تره لای خوا (له کوشتنی که سیک یان چهند که سیک له مانگی حه راما) هه رو ها ئازار دانی ئیماندار تا هاوه لگه ر بیت پاشگه ز بیته وه تا واتیکه له کوشتن گهوره تره، (بیگومان بی باوهربان) به رده وام دژ تان ده جه نگن هه تا واتان لیکه ن له دین و ئاین تان پاشگه ز بینه وه، ئه گهر بؤیان بکریت، جا هه ر که س له ئیوه پاشگه ز بیته وه له ئاین کهی و به کافریش بریت، ئا ئه و

جوره که سانه کاره کانیان پو و چهل ده بیت له دنیاو قیامه تدا و ئه وانه جینشینی ناو ئاگری دوزه خن و ژیانی هه میشه بی تیایدا ده بهنه سه ر. **إِنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَالَّذِينَ هَاجَرُوا وَجَهَدُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أُولَئِكَ يَرْجُونَ رَحْمَتَ اللَّهِ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ** ۱۸

به راستی ئه وانه که با وریان هیناوه و ئه وانه کوچ و جیهادو تیکوشانیان کدووه له پیناو ریازی خودا، ئا ئه وانه به هیوا و به ته مای ره مهت و میهربانی خوای په روهدگارن، به راستی خوایش زور لیخوشبو و دلو قانه. **وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الْحُمْرِ وَالْمَيْسِرِ قُلْ فِيهِمَا إِنَّمَا كَبِيرٌ وَمَنَافِعٌ لِلنَّاسِ وَإِثْمُهُمَا أَكْبَرُ مِنْ نَفْعِهِمَا وَيَسْأَلُونَكَ مَاذَا يُنِيقُونَ قُلْ الْعَفْوُ كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمُ الْآيَاتِ لَعَلَّكُمْ تَفَكَّرُونَ** ۱۹ پرسیارت لی ده کهن ده بارهی عه رهق و قومار، پییان بلی: له و

دو وانه دا تاوان و گوناهی کی که وره هه يه، هر چهند سو و دیکیشان تیدایه بۆ خەلکانیک، بیکومان گوناهه که يان گهوره تره له کەلک و سو و دیان، پرسیارت لیده کهن که چی بې خشن؟ پییان بلی: هەرچیتان لی زیاده ده توان بې بې خشن، ئا بەو شیوه يه خوای گهوره ئەم بەلگەو فەرمانا نەتان بۆ روون و ئاشکرا ده کات بۆ ئەوهی بیر بکەن و هو (واز له و شتانه بېین که زیانیان زور تره له سو و دیان، وەچى بۆ هەر دوو جیهانشان چاکه ئەوه بکەن)... **فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الْيَتَمَّ قُلْ إِصْلَاحٌ لَهُمْ خَيْرٌ وَإِنْ تُخَالِطُوهُمْ فَإِخْوَنُكُمْ وَاللَّهُ يَعْلَمُ الْمُفْسِدَ مِنَ الْمُصْلِحِ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَأَعْنَتَكُمْ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ** ۲۰

(ئەوهی بەرژوهندی ئیوهی تیدایه) له دنیاو قیامه تدا (خوا روونی کرد و ته وه)، هەروهها پرسیارت لیده کهن ده بارهی هەتیوان (که چون بن بۆیان) پییان بلی: چاکسازی و په روهردە کردنیان له هەمووشت چاکترو پەسەند ترە، خۆ ئەگەر تیکەلا ویان بکەن و بیانیتىنە مالتان ئەوانه براتان (ده بیت بەچاکی چاودىرى خۆیان و مالیان بکەن) خوایش کەسانى خراپساز (ئەوانه تۇرى خراپە دەچىن) و چاکساز تان دەزانى و جيائى دەكتەوه، ئەگەر خوا بیویستا يه بارى گران دەکردن و مەرجى سەختى دادهنا (ده بارهی چاودىرى هەتیوان)، چونکە به راستی خوا بالاده ست و دان او كار بە جى يه. **وَلَا تَنِكِحُوا الْمُشْرِكَاتِ حَتَّى يُؤْمِنَ وَلَآمَةٌ مُؤْمِنَةٌ خَيْرٌ مِنْ مُشْرِكَةٍ وَلَا أَعْجَبَتُكُمْ وَلَا تُنِكِحُوا الْمُشْرِكِينَ حَتَّى يُؤْمِنُوا وَلَعَبْدٌ مُؤْمِنٌ خَيْرٌ مِنْ مُشْرِكٍ وَلَا أَعْجَبَكُمْ أُولَئِكَ يَدْعُونَ إِلَى النَّارِ وَاللَّهُ يَدْعُوا إِلَى الْجَنَّةِ وَالْمَغْفِرَةِ بِإِذْنِهِ وَيُبَيِّنُ ءَايَاتِهِ لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ** ۲۱ ئافرەتاني مو شريک و خوانه ناس ماره مەکەن هەتا ئىمان و با ور دەھىن، بیکومان كەنیزە کىنکى ئىماندار چاکترە له ئافرەتىكى مو شريک و خوانه ناس، هەرچەندە (جوانييە كەنى، يان سامانه كەنى، يان پله و پايە كەنى) سەرسامى كردن و زن ماره مەبرۇن له پیاوانى مو شريک و خوانه ناس هەتا ئىمان

و باوه ده هین و به راستی به ندیه کی ئیماندار چاکتره له مو شریک و خوانه ناسیک، هه رچه نده سه رسامی کرد بن (قدو قیافه و پله و پایه و سامانه کهی)، ئائه و خوانه ناسانه بانگه وازی مه ردم ده کمن به رهه دوزه خ، خواشش بانگه هیشتی مه ردمان ده کات به رهه به هشت و لیخوشبوون به فهرمان و ئیزني خوی (که گوئیرا یه لی ریازه کهی تی) و خوا ئایه ته کانی (قورئانه کهی) به رونی ده خانه به رجاو بو خه لکی، بو ئه وهی ياده و هری

و هر بگرن و تیگن. **وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الْمَحِيضِ قُلْ هُوَ أَذَى فَاعْتَزِلُوا النِّسَاءَ فِي الْمَحِيضِ وَلَا تَقْرَبُوهُنَّ حَتَّىٰ يَطْهَرْنَ فَإِذَا تَطَهَّرْنَ فَأُتُوهُنَّ مِنْ حَيْثُ أَمْرَكُمُ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ التَّوَبَّينَ وَيُحِبُّ**

الْمُتَطَهِّرِينَ ٣٣٣ (ئهی پیغمه بهر ﷺ پرسیارت لیده کمن ده بارهی (سوری مانگانهی ئافرهت) پییان بلی: ئه وه ئازارو زرهه، که وابو خوتان به دوور بگرن له هاو سه ره کانتان که له و حالته دا بن و نزیکیان مه کهون تا پاک ده بنه وه، جا کاتیک پاک و خاوین بونه وه خویان شت بچنه لایان، به و شیوه یهی که خوا فهرمانی داوه، به راستی خوا ته و بکاران و پاکانی خوشده ویت (ئه وانهی رو الهت و ناوه ره کان پاکه). **نِسَاؤُكُمْ حَرْثُ لَكُمْ فَأُنُوا حَرَثَكُمْ أَذْنَ شِئْتُمْ وَقَدِمُوا لِأَنفُسِكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَاعْلَمُوا أَنَّكُمْ مُلْقُوهُ وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ** ٣٣٤

ژنانی هاو سه ره تان کیلگهن بوتان و شوئنی چاندنی و هچن، جا به هه شیوه یه ک ده تانه ویت توو بوه شینه ناو کیلگه که تانه وه (به هیوای برهه م) و بو خوتان دهست پیشکه ری بکمن (سه ره تا هاو سه ره خوانس و چاک هه لبزیرن، له و دواش دعوا و نزاو خوا په رستی برد هرامش مه کمن) و له خواب تسن و خوتان له خرا په پاریز ن و چاک بزانن و دل نیابن که به دیداری خوا شاد ده بن و ئهم مژده یه ش بدھ به ئیمانداران. **وَلَا تَجْعَلُوا**

اللَّهُ عُرْضَةً لَا يَمْنِكُمْ أَنْ تَبْرُوْ وَتَتَّقُوا وَتُصْلِحُوا بَيْنَ النَّاسِ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ٣٣٥ نه کمن سویند خواردن به خوا بکنه کوسپ له برام بهر چاکه کاری و ئائنداری و ریک خستنی خه لکیدا (واته که فاره تی سویند کانتان بدهن و له چاکو چاکه کاری دریغی مه کمن) چونکه خوا زور بیسەرو زانایه. **لَا يُؤَاخِذُكُمْ**

اللَّهُ بِاللَّغْوِ فِي أَيْمَنِكُمْ وَلَكِنْ يُؤَاخِذُكُمْ بِمَا كَسَبْتُ قُلُوبُكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ حَلِيمٌ ٣٣٦ خواي کهوره ئه و سویندانه تان لیناگریت که له ده متن ده رده چیت و له سه ری راهاتوون، به لکو له سه رئه وه لیتان ده گریت و مو حاسه به تان ده کات که نیه تی دلتانی له سه ره و خوا لیخوشبوو (له گوناھه که تان) و ئارامگرو خور اگره (زوو توله له ياخى و سویند خوران ناسینیت). **لِلَّذِينَ يُؤْلُونَ مِنْ ذِسَابِهِمْ تَرْبُصُ أَرْبَعَةٍ أَشْهُرٍ**

فَإِنْ فَآءُو فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ٣٣٧ بو ئه وانهی که سویند ده خون نزیکی هاو سه ریان نه کهون، بویان هه یه تا چوار مانگ چاوه روانی بکمن (ده بیت له و ماوه یهدا بریاری يه کجاري بدهن)، خو ئه گه رئاشت بونه و

ریککه وتن، ئەوه خوا لیخوشبۇو و مېھرەبانە. **وَإِنْ عَزَمُوا الظَّلَقَ فَإِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلَيْهِ** ٢٦٧ خۆ ئەگەر سورى بۇون لهسەر تەلاق دانىان، ئەوه بەراستى خوا بىسەرى (بىياريانە) و زانايە (بە نىھەتىان). **وَالْمَظْلَقُتُ يَتَرَبَّصُ بِأَنفُسِهِنَّ شَكَّةً فُرُوعٌ وَلَا يَحْلُّ لَهُنَّ أَنْ يَكْتُمُنَ مَا خَلَقَ اللَّهُ فِي أَرْحَامِهِنَّ إِنْ كُنَّ يُؤْمِنُنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَبَعْلَوْتَهُنَّ أَحَقُّ بِرَدَدِهِنَّ فِي ذَلِكَ إِنْ أَرَادُوا إِصْلَاحًا وَلَهُنَّ مِثْلُ الَّذِي عَلَيْهِنَ بِالْمَعْرُوفِ وَلِلرِّجَالِ عَلَيْهِنَّ دَرَجَةٌ وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ** ٢٦٨ ثانى تەلاقىداو، دەبىت تا سى جار سورى مانگانە چاوهرى بىكەن و (شۇونەكەنەوە) و حەلال نىھ بۆيان ئەوهى خوا له مندالدىنىاندا دروستى كەدووه (مندال يان حەيز) بىشارنەوە، ئەگەر باوهەيان به خواو بەرۋىزى دوايى دامەزراوه، (لەو ماوهەيدا) ھاوسمەرەكانىان شايسىتەن بەگىرانەوەيان له ماوهى چاوهروانى و عىدەدا، ئەگەر ويستيان چاكسازى له ژيانى خۆيانىدا بىكەن (ئەمەش بۇ تەلاق رەجىعى يە)، ثنان مافيان ھەيە بەسەر پىاوانەوە بەۋىنەي ئەو مافانەي كە بۇ پىاوانە لهسەر ژنان بەگۈزىرە باو و نەرىتىك كە پەسەندە له ئىسلامدا و پىاوان بەسەر ئافرەتانەوە يەك پەليان ھەيە (ئەويش دەسەلەتى كىغانەوەي ژنەكانىانە له کاتى تەلاقى رەجىعىدا) و خوا بالادەست و دانايە (بالادەستە بەسەر ھەموواندا و دانايە له دابەشكىرىنى ماف و ئەركەكاندا). **الظَّلَقُ مَرَّتَانٌ فَإِمْسَاكٌ بِمَعْرُوفٍ أَوْ تَسْرِيحٍ يٰ حُسْنٌ وَلَا يَحْلُّ لَكُمْ أَنْ تَأْخُذُوا مِمَّا عَاتَيْتُمُوهُنَّ شَيْئًا إِلَّا أَنْ يَخَافَا إِلَّا يُقِيمَا حُدُودَ اللَّهِ فَإِنْ خِفْتُمْ إِلَّا يُقِيمَا حُدُودَ اللَّهِ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا فِيمَا أَفْتَدَتُ بِهِ تِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ فَلَا تَعْتَدُوهَا وَمَنْ يَتَعَدَّ حُدُودَ اللَّهِ فَأُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ** ٢٦٩ تەلاقىك (كە پىاو بتوانىت ھاوسمەرەكەن تىدا بىگىپىتەوە) دووجارە، دووكەرەتە (پىاو بۇي ھەيە تەلاقى ھاوسمەرەكەن بىدات و چاكتىن شىۋاپىزى ئەوهى كە لە سوننەتى پىغەمبەردا (رسول ﷺ) رۇون كراوهەتەوە، لەوهودوا واتە بۇ سېيھەم جار ئىتر ئەگەر دەيەوېت ژيانى ھاوسمەريي بىاتە سەر (نايىت تەلاق يېت بەدەميداو ئەگەر ھات) دەبىت بەچاكي و بەرىك و پېككى دەست بەردارى بىت و بۇتان حەلال نىھ ھىچ شىتىكىيان لى بسىنەوە لە مارەبى و ئەو شستانەي پىتىان بەخشىوون، مەگەر بىرسن لەوهى كە نەتوانى سنورەكانى خوا چاودىرى بىكەن و (ستەم لە يەك بىكەن)، خۆ ئەگەر (ئەى قازىيەكان، ئەى خىرخوازان) ترسان لەوهى كە ژن و مىرددەكە سنورى خوا راناكىن و (خۆيان گوناھبار دەكەن) ئەوه ئىيە ھىچ گوناھبار نابن كاتىك كە دلىيان ئافرەتكە دەيەوېت (بە ھەندىك سامان، يان دەست ھەلگرتەن لە ھەندىك مارەبى) خۆى پزگار بىات، دلىيان ئەو شستانەي كە باسکران سنورەكانى خوابى پەروەردگارن، لىيى مەتزاين و سنورشىكىنى مەكەن، ئەوهى دەستدرېزى بىاتە سەر سنورەكانى خوا، ئا ئەو جۆرە كەسانە ستەمكارن.

فَإِنْ طَلَقَهَا فَلَا تَحْلُّ لَهُ وَمِنْ بَعْدُ حَتَّىٰ تَنكِحَ زَوْجًا غَيْرَهُ فَإِنْ طَلَقَهَا فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا أَنْ يَتَرَاجِعَا إِنْ ظَنَّا أَنْ يُقِيمَا حُدُودَ اللَّهِ وَتِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ يُبَيِّنُهَا لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ٢٣٠ خَوْئَهْ كَهْر (بُوْ جَارِي سَيِّهِمْ، بِيَاوْ رَهْ كَهْرِيْ خَوْيِ) تَهْلَقْدَا، ئَهْ وَهْ ئَيْتَرْ جَارِيْكِيْ تَرْ بَوْيِ حَلَّلْ نَايْتَ مَهْ كَهْر دَوَاهِيْ ئَهْ وَهِيْ شَوَوِيْهِ كَهْر تَرْ بَكَاتْ وَ (هَاوَسَهِرِيْ دَوَوهِهِمِيْ بَهْ شَيْوِهِيْهِ كَهْر ئَاسَايِيْ تَهْلَقِيْ بَدَاتْ، يَانْ بَرِيْتْ)، ئَهْ وَهْ بَوْيَانْ هَهِيْ بَكَهِرِيْهِوْ بَوْ لَاهِ يَهْ كَتْرُو (زَيَانِيْ زَنْ وَ مِيرَدَايِهِتِيْ دَهْسَتْ بَيِّكَهِهِوْ)، ئَهْ كَهْر كَومَانْ وَ رَاهِيَانْ وَابَوْ دَهْتَوَانْ سَنَوَورِهِكَانِيْ خَوا رَاهِكَنْ وَ (زَيَانِيْكِيْ ئَاسَوَدَهِيْ بَيِّهِنَهِ سَهَرِ)، جَاهَهِهِيْ كَهْ بَاسَكَرا سَنَوَورِهِكَانِيْ خَوايِيْ كَهْرَوَهِنْ، رَوْنَيَانْ دَهْكَاتَهِهِوْ بَوْ كَهْلِيْكِ كَهْ بَزَانْ وَ تَيِّيْكَهِنْ. وَإِذَا طَلَقْتُمُ النِّسَاءَ فَبَلَغْنَ أَجَلَهُنَّ فَأَمْسِكُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ أَوْ سَرِحُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ وَلَا تُمْسِكُوهُنَّ ضِرَارًا لِتَعْتَدُوا وَمَنْ يَفْعُلْ ذَلِكَ فَقَدْ ظَلَمَ نَفْسَهُ وَلَا تَتَخِذُوا إِيَّاهُنَّ أَهْلَهُنَّ هُزُرَوَا وَأَذْكُرُوْا نِعَمَتَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَمَا أَنَّرَلَ عَلَيْكُمْ مِنَ الْكِتَبِ وَالْحِكْمَةِ يَعْظُمُكُمْ بِهِ وَأَتَقْوَهُنَّ اللَّهَ وَأَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيهِ ٢٣١ كَاتِيْكِ زَنَانِيْ هَاوَسَهِرَتَانْ تَهْلَقَدَاوِهِ وَانِيْشِ كَهْ بَيِّشَتَهِ كَوتَاهِيْ (عِيدَدَهِيَانِ) ئَهْ وَسَا يَانْ بَيَانِهِلَّهِوْ لَاهِ خَوْتَانْ بَهْ چَاكِهِ وَ رِيزَهِوْ، يَانْ دَهْسَتْ بَهْ دَارِيَانْ بَنْ بَهْ چَاكِهِ وَ رِيزَهِوْ، مَهْيَانْ هِيلَّهِوْ بَهْ ئَيِّشِ وَ ئَازَارِهِوْ بَوْ ئَهْ وَهِيْ دَهْسَتْ دَرِيزِيِّ وَ سَتَهِيَانْ لَيِّكَهِنْ، هَهِرَكَهِسْ ئَهْ وَهْ بَكَاتْ ئَهْ وَهِيْ سَتَهِيَهِيْ لَهْ خَوْيِيْ كَرْدَوَهِ، نَهْ كَهْنِ ئَايِهِتْ وَ رِينَوَهِيْهِكَانِيْ خَوا بَهْ كَالْتَهِ بَكْرُنْ، يَادِيْ نَازُو نِيعَمَهِيْ خَوا بَكَهِهِوْ لَهْ سَهِرَتَانْ، هَهِرَوَهِهَا يَادِيْ ئَهْ وَ شَتَانَهِ بَكَهِهِوْ كَهْ قَوْرَئَانَدا بَوْتَانْ رَهَوانَهِ كَرَاوَهِ كَهْ پَرِهِ لَهْ دَانَاهِيْ، لَهْ كَاتِيْكَدا ئَامَوْرَگَارِيَتَانْ دَهْكَاتَ بَهْوَانَهِ وَ هَهْوَلْ بَدَهِنْ خَوَانَاسِ وَ ئَائِنِ پَهْرَوَهِ بَنْ وَ چَاكِ بَزَانْ كَهْ: بَهْ رَاستِيِّ، خَوا بَهْ هَهِمُو شَتِيْكِ زَانِيَهِ. وَإِذَا طَلَقْتُمُ النِّسَاءَ فَبَلَغْنَ أَجَلَهُنَّ فَلَا تَعْضُلُوهُنَّ أَنْ يَنْكِحْنَ أَرْوَاجَهُنَّ إِذَا تَرَضَوْا بَيْنَهُمْ بِالْمَعْرُوفِ ذَلِكَ يُوعَظُ بِهِ مَنْ كَانَ مِنْكُمْ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ذَلِكُمْ أَرْجَى لَكُمْ وَأَطْهَرُ وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ٢٣٢ هَهِرَوَهِهَا ئَهْ كَهْر زَنَانَتَانْ تَهْلَقَدَاوِهِ كَهْ بَيِّشَتَهِ كَوتَاهِيْ عَادَهِيْ مَانِگَانِهِيَانِ، ئَيِّوهِ (ئَهِيْ كَهْ سَوكَارِيْ زَنِ) مَهْ بَنَهِ كَوْسَپْ لَهْ رِيْكَهِيَانَدا ئَهْ كَهْر وَيِسْتِيَانْ شَوَوْ بَكَهِهِوْ بَهْ هَاوَسَهِرِهِكَانِيَانِ، (يَاخُودِ وَيِسْتِيَانْ شَوَوِيْهِ كَهْر بَكَهِهِنِ)، كَاتِيْكِ ئَهْ وَهَانِ لَهْ ئَيِّوهِ خَوْيَانَدا رَهْ زَامَهِنَدِيَانِ نَوَانَدِ بَهْ شَيْوِهِيْهِ كَهْر جَوانِ، ئَهِمِ (فَهَرَمَانْ وَ رِينَوَهِيَانِهِ) ئَامَوْرَگَارِيِّ ئَهِيْ كَهْ سَانَهِيِّ پَيِّ دَهْ كَرِيْتِ لَهْ ئَيِّوهِ كَهْ باوَهِرِيِّ بَهْ خَواوِ رَوْزِيِّ قِيَامَهِتِ هَهِبَيْتِ، ئَهِيْ جَوْرَهِ رَهْ فَتَارِ وَ كَرْدَهِوَانَهِتَانِ جَوَانَتَرَوِهِ پَهْسَهِنَدَتَرَوِهِ خَاوِيَنَتَرَهِ، خَوايِيْ پَهْرَوَهِرِدَگَارِيَشِ چَاكِ دَهْ زَانِيَتِ (چَيِّ خَيِّرِهِ بَوْتَانِ) وَ ئَيِّوهِ نَايِزانِنِ وَ درَكِيِّ پَيِّ نَاكَهِنِ وَالْوَلِدَاتُ يُرِضِعْنَ أَوْلَادَهُنَّ حَوْلَيْنِ كَامِلَيْنِ لِمَنْ أَرَادَ أَنْ يُتِمَ الرَّضَاعَةَ وَعَلَى الْمَوْلُودِ لَهُ رِزْقُهُنَّ وَكِسْوَتُهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ لَا

تُكَلِّفُ نَفْسٌ إِلَّا وُسْعَهَا لَا تُضَارَّ وَلِدَةٌ بِوَلَدِهَا وَلَا مَوْلُودٌ لَهُ بِوَلَدِهِ وَعَلَى الْوَارِثِ مِثْلُ ذَلِكَ فَإِنْ أَرَادَ اِفْصَالًا عَنْ تَرَاضٍ مِنْهُمَا وَتَشَاءُرٍ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا وَإِنْ أَرَدْتُمْ أَنْ تَسْتَرْضِعُوا أُولَدَكُمْ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ إِذَا سَلَمْتُمْ مَا ءَاتَيْتُمْ بِالْمَعْرُوفِ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ

(٢٣) دایکان (ته‌ل‌اقدراو بن یان نهء) دوو سائی ته‌واو با شیر به مندالله کانیان بدنه بُو هر که‌س که ده‌یه‌ویت شیری ته‌واو برات و پیویسته له‌سهر ئه و که‌سه‌ی خاوهنی مندالله که‌یه (واته باوکی یان به‌خیوکه‌ری) رزق و روزی و پوشاك به شیوه‌یه کی جوان و په‌سه‌ندی ئایین ئاماده بکات، ئه‌رک له‌سهر هیچ که‌س دانانزیت جگه له توانای خوی، ناییت هیچ دایکیک زیانی پئی بگه‌یه‌نریت به‌هه‌وی مندالله که‌یه‌و، هروهه باوکیشی ناییت زیانی پئی بگه‌یه‌نریت به‌هه‌مندالله که‌یه‌و و له‌سهر میراتگری مندالله که‌شه وئیه‌ی ئه و ماфанه‌ی که باسکران، خو ئه‌گه‌ر دایک و باوک هر کاتیک به ره‌زامه‌ندی و پرس و رای هردولوایان ویستیان مندالله که‌یان له شیر ببرنه‌و، ئه‌و، قه‌یناکات و هیچ گوناهیان له‌سهر نی يه له و باره‌یه‌و، خو ئه‌گه‌ر ویستان دایهن بُو شیر پیدانی مندالله کانتان بگرن، ئه‌وهش قه‌یناکات و هیچ گوناهه‌تان له‌سهر نی يه، به‌مه‌رجیک ماف و کریان به‌جوانی و شایسته پئی بدنه، له خوا بترسن و پاریزکاربن و چاک بزان به‌راستی خوا زور بینایه به و کارو کرده‌وانه‌ی که ئه‌نجامی دهدنه. **وَالَّذِينَ يُتَوَفَّوْنَ مِنْكُمْ وَيَذَرُونَ أَزْوَاجًا يَرَبَّصُنَ إِنْفِسِهِنَ أَرْبَعَةً أَشْهُرٍ وَعَشْرًا فَإِذَا بَلَغُنَ أَجَلَهُنَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيمَا فَعَلْنَ فِي أَنْفُسِهِنَ بِالْمَعْرُوفِ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَيْرٌ** (٢٤) ئه و پیاوانه‌تان که ده‌من و هاوسران به‌جی ده‌هیلن، پیویسته ئه و هاوسرانه چوارمانگ و ده شه و خویان بگرن و چاوه‌ری بکه‌ن (شوو نه‌کنه‌و)، جا که گهیشتنه کوتایی ماوهی عیدده‌که‌یان، ئه وئیتر هیچ گوناهه‌تان له‌سهر نی يه ئه‌ی که‌س و کاری ژن که ری بدنه ئه و ئافره‌تانه پچنه‌و دوختی جارانیان له‌وهی که شرع حه‌لائی کدووه بؤیان پیش عیدده، خوای په‌روه‌رگاریش زور ئاگاداره به و کارو کرده‌وانه‌ی ئه‌نجامی دهدنه. **وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيمَا عَرَضْتُمْ بِهِ مِنْ خِطْبَةِ النِّسَاءِ أَوْ أَكْنَنْتُمْ فِي أَنْفُسِكُمْ عَلِمَ اللَّهُ أَنَّكُمْ سَتَذُكُرُونَهُنَّ وَلَا كُنْ لَا تُوَاعِدُوهُنَّ سِرًا إِلَّا أَنْ تَقُولُوا قَوْلًا مَعْرُوفًا وَلَا تَعْزِمُوا عُقْدَةَ الْبَيْكَاجَ حَتَّى يَبْلُغَ الْكِتَابُ أَجَلَهُ وَأَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي أَنْفُسِكُمْ فَأَحْذِرُوهُ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ غَفُورٌ حَلِيمٌ**

(٢٥) هیچ گوناهیکیستان له‌سهر نی يه له‌وهی به ناراسته و خوازیبینی زنانی میرد مردوو بکه‌ن (که هیشتا ماوهی دیاریکراویان ته‌واو نه‌بووه و دروست نیه شوو بکنه‌و)، یاخود له دلی خوتاندا بریاری خوازیبینیتان داییت، خوای گهوره به‌راستی زانیویه‌تی که ئیوه له‌مه‌ودوا ناویان ده‌بهن و باسیان ده‌که‌ن، به‌لام نه‌که‌ن به نهیتی به‌لینیان لئی وه ریگرن، مه‌گه‌ر به‌شیواری گوفتاریکی چاک و دروست و با نه‌بیت، نه‌که‌ن بریاری

تهواوى ماره برينيان بدهن ههتا ماوهى ديارى كراو تهواو نهېيت و چاكىش بزانن به راستى خوا دهزانىت به وھى كە له دل و دھرو وتاندايە، كەواته خوتان پارىزىن (له قىدەغە كراوه كانى خوا)، دلىيان و چاك بزانن كە خوا زور لىخۇشبوو و خوراگرو له سەرخويە. **لَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ إِنْ طَلَقْتُمُ الْتِسَاءَ مَا لَمْ تَمْسُوهُنَّ أَوْ تَفِرِضُوا لَهُنَّ فَرِيضَةً وَمَتَعْوِهُنَّ عَلَى الْمُوسعِ قَدْرُهُ وَعَلَى الْمُقْتَرِ قَدْرُهُ وَمَتَعَا بِالْمَعْرُوفِ حَقًا عَلَى**

الْمُحْسِنِينَ ٣٦ هىچ گوناھتان له سەرنى يە ئەگەر ژناتىك تەلاق بدهن كە هيىشتا نەچووبىنە لايان، ياخود ماره يitan بۆ ديارى نەكىد بۇون، پىيوىسته له سەرتان نەندىك سامانيان بدهنى، جا ئەوهى دەولەمەندەو زۇرى ھەيە و ئەوهى كە ھەزارو كەم دەسته (ھەركەس) بەپىي تواناي خۆى، ئەم ديارى و يارمەتىيانە بەشىيە يەك بىيىت كە باوو پەسەندى شەرع بىت، ئەمەش ئەركىتكى پىيوىسته له سەر چاكەكاران. **وَإِنْ طَلَقْتُمُوهُنَّ مِنْ قَبْلِ**

أَنْ تَمْسُوهُنَّ وَقَدْ فَرَضْتُمْ لَهُنَّ فَرِيضَةً فَنِصْفُ مَا فَرَضْتُمْ إِلَّا أَنْ يَعْفُونَ أَوْ يَعْفُوا لِذِي بِيَدِهِ عُقْدَةُ التِّكَاجَ وَأَنْ تَعْفُوا أَقْرَبُ لِلتَّقْوَىٰ وَلَا تَنْسَوْا الْفَضْلَ بَيْنَكُمْ إِنَّ اللَّهَ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ٣٧ خۇ ئەگەر ژناتنان تەلاقدا پىش ئەوهى بچنه لايان، لە ھەمان كاتىشدا ماره يitan بۆ ديارى كەدبوون، ئەوه دەبىت نیوهى ماره يە ديارى كراوه كەيان بدهنى، مەگەر خۆيان نەيانه وىت و چاوپوشى لېيکەن، يان ئەو كەسە چاوپوشى بکات كە ماره برينىكەي بە دەسته، چاوپوشى و لېبۈوردىنان لە مافى خوتان لە پارىزكارىيەو نزىكتەر چاكەو پياوهتى نیوان يە كەتر فەراموش مەكەن، بە راستى خوا بىنایە بەو كارو كەدەوانەي كە ئەنجامى دەدەن. **حَفِظُوا**

عَلَى الْصَّلَوةِ وَالصَّلَوةُ الْوُسْطَىٰ وَقُومُوا لِلَّهِ قَنِتِينَ ٣٨ كەمەرخەمى مەكەن و پارىزگارى لە ئەنجامدانى نویزىھەكەندا بکەن بە تايىەتى نویزى ناوهند (كە نویزى عەسرە) ھەميشەو بەردەوامىش ھەستن بە ئەنجامدانى فەرمانەكان بۆ خوا بە گەردن كەچىھەو. **فَإِنْ خِفْتُمُ فَرِجَالًا أَوْ رُكْبَانًا فَإِذَا أَمِنْتُمْ فَادْكُرُوا اللَّهَ كَمَا**

عَلَمْكُمْ مَا لَمْ تَكُنُوا تَعْلَمُونَ ٣٩ ئىنجا ئەگەر ترسان (كە نویزىھەكان وەك پىيوىست ئەنجام نەدەن بەھۆى جەنگ يان مەترسىيە كەوھ) دەتوانن بە دەم روپىشتنەو يان بە سوارى ئەنجامى بدهن، ھەركاتىك ئەمەن بۇونەوھ و ھەستنان بە ھېمىنى كەد، ئىنجا يادى خوا بکەن و (نویزىھەكاننان بەچاكى ئەنجام بدهن) بەو شىيە يەك فىرى كەدوون بىيىشتەر نەتاندەزانى. **وَالَّذِينَ يُتَوَفَّونَ مِنْكُمْ وَيَدْرُونَ أَزْوَاجًا وَصِيَّةً لِأَزْوَاجِهِمْ مَتَعًا إِلَى الْحُولِ غَيْرِ إِخْرَاجٍ فَإِنْ حَرَجَنَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِي مَا فَعَلْنَ فِي أَنْفُسِهِنَّ مِنْ مَعْرُوفٍ وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ** ٤٠ ئەو پياوانەتان كە دەمن و ھاوسەران بە جى دەھىلەن، (دەبىت بە فەرمانى خوا) وەسييەت بکەن بۆ ھاوسەرانيان كە تا سائىك لە مالى ھاوسەر ياندا رېزيان لېيگىرىت و بە خىو بکرىن و دەرنەكىن، خۇ

ئەگەر بە ويستى خۆيان دەرچوون ئەوه ئىتەر ھىچ گوناھتان لە سەرنى يە ئەى كەس و كارى ژن كە رى بەن ئەو ئافەتانە پەجەنە و دۆخى جارانىان لە وەى كە شەرع حەللى كىدووه بۇيان پىش عىدە، دلىاش بن كە خوا بالادەسته (ئەگەر سىتەميان لېيىكەن) و دانايىه (لە رېنۋوپى و دانانى سنورە كائىدا). **وَلِلْمُظْلَقَتِ مَتَّعٌ**

بِالْمَعْرُوفِ حَقًا عَلَى الْمُتَّقِينَ ٤٥ بۇ زنانى تەلاقدراو بېرىك سامان و پارە پىويستە لە سەر پىاوانى لە خواترس و پارىزكار. **كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ ءَايَتِهِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ** ٤٦ ئا بەو شىۋىدە خوا فەرمانە كانى خۆيتان بۇ رۇون دەكتەوه (دەربارە مافى زنان) بۇ ئەوهى زېرىن و بىرو ھۆشتان بىخەنە كار. **أَلَمْ تَرِإِ الَّذِينَ**

خَرَجُوا مِن دِيَرِهِمْ وَهُمْ أُلُوفٌ حَذَرَ الْمَوْتِ فَقَالَ لَهُمُ اللَّهُ مُوْتُوا ثُمَّ أَحْيِهِمْ إِنَّ اللَّهَ لَذُو فَضْلٍ عَلَى

النَّاسِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَشْكُرُونَ ٤٧ ئايى نەتبىيستووه و نەترپوانىوەتە ئەوانەى لە ترسى مردن لە

مال و شوينەواريان دەرچوون، لە كاتىكدا كە هەزارەها كەسىش بۇون، (ترسان لە بەرەنگار بۇونە وە دوزمن)، خوايش فەرمۇپى بىيان: بىرن! (دواى ئەوهى مردن) پاشان زىندۇوی كىدەنە (تا بىزان راڭىدەن و خۆشاردىنە وە جىهادو بەرەنگار بۇونە وە دوزمن ماناى رېزگار بۇون لە مردن نىيە)، بەراسى خوا خاوهنى چاكەو بەخشش و فەزلى زۆرە بەسەر خەلکىيە و (چاپىۋىشى لە كەم تەرخەميان دەكت و مۆلەتىان دەدات)، هەرچەندە زۆرەيى خەلکى سوپاسى خوا ناكەن و سېلەن. **وَقَاتَلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَأَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ** ٤٨ كەواتە ئىتە مەترىن و) لە رېكەي خودا بىخەنگن، چاك بىزانن و دلىابن بەراسى خوا بىسەر زانايىه (بە هەموو گفتۈگۈ و ھەول و كۆشش و چالاکى و جىهادو خەباتتىن). **مَنْ ذَا الَّذِي يُقْرِضُ اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا فَيُضَعِّفُهُ اللَّهُ**

أَضْعَافًا كَثِيرًا وَاللَّهُ يَقْبِضُ وَيَبْصُطُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ٤٩ كىيىھ ئەو كەسە قەرز دەدات بە خواى پەروردىگار

بە قەرزىكى چاك (بە خىراوە كە لە مالى حەلآل و بى منەت و نازدار بىت)، خوايش بەو ھۆيە و بۇي چەند بەرامبەر دەكت و پاداشتى بى سنورى پى دەبەخشىت، (بەراسى خوايەكى بەرپىزو دلۇقاڭان ھەيە، جىنگەي سەرسورىمان و سەرنجە ئەو شىۋاوازى كە ھانى ئىماندارانى پى دەدات، بۇ بەخشىن بە يەكترو بۇ بەخشىن بۇ رېزگارى گرۇي ئادەمیزاد)، خوايش رېزق و رۇزىي و دەرامەت دەگىرىتە و فراوانى دەكت (بە حىكمەت و ويستى خۆى) ھەر بۇ لاي ئەو زاتەش دەگەپىنە و. **أَلَمْ تَرِإِ الْمَلِإِ مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ مِنْ بَعْدِ مُوسَى إِذْ**

قَالُوا لَنَّا لَهُمْ أَبْعَثْ لَنَا مَلِكًا نُقْتَلُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ قَالَ هَلْ عَسَيْتُمْ إِنْ كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِتَالُ أَلَا

تُقْتَلُوا قَالُوا وَمَا لَنَا أَلَا نُقْتَلُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَقَدْ أُخْرِجْنَا مِنْ دِيَرِنَا وَأَبْنَائِنَا فَلَمَّا كُتِبَ عَلَيْهِمُ

الْقِتَالُ تَوَلَّوا إِلَّا قَلِيلًا مِنْهُمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِالظَّالِمِينَ ٥٠ ئايى نەتبىيستووه و نەترپوانىوەتە بە سەرهاتى

دەستەيەك لە گەورە پیاوانى نەوهى ئىسرائىل لە دواى موسا لە كاتىكدا بە پىغەمبەرە كەن خۆيانىان وەت: پاشايەك، سەركىدەيە كەن بۇ ديارى بکە و بىتىرە تا لە پىناوى خودا بجهنگىن، پىغەمبەرە كەن وەتى: باشە؛ ئەمە ئەگەر جەنگتان لەسەر بېياردارو خەرىك بۇو يەختان بگرىت و پەشىمان بۇونەوە و نەجەنگان؟ (لە وەلامدا) وەتىان: چىمانە كە لە پىناوى خودا نەجەنگىن، لە كاتىكىشدا ئەوهەتە دەرىبەدەركاراپىن و لە مال و مندال و ولاتان بۇوين، كەچى كاتىك جەنگيان لەسەر بېياردا، تەنها كەمەنگىان نەبىت ئەوانى تر هەموويان پشتىيان ھەلكردو پەشىمان بۇونەوە، خوايش زاناو بەئاكا يە به سەتكاران. **وَقَالَ لَهُمْ نَبِيُّهُمْ إِنَّ اللَّهَ قَدْ بَعَثَ لَكُمْ طَالُوتَ مَلِكًا قَالُوا أَنَّى يَكُونُ لَهُ الْمُلْكُ عَلَيْنَا وَنَحْنُ أَحَقُّ بِالْمُلْكِ مِنْهُ وَلَمْ يُؤْتَ سَعَةً مِنَ الْمَالِ قَالَ إِنَّ اللَّهَ أَصْطَفَهُ عَلَيْكُمْ وَرَزَادَهُ بَسْطَةً فِي الْعِلْمِ وَالْجِسْمِ وَاللَّهُ يُؤْتِي مُلْكَهُ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ** ٤٧

ئىنجا پىغەمبەرە كەيان (بەوانەي كە ئامادەي جەنگ بۇون) وەتى: ئەوه ئىتىر خوا بە راستى بېيارى داوهە طالوطى رەوانە كەدووە كە پاشا و سەركىدەتان بىت، كەچى (ھەندىكىان) وەتىان: چۆن ئەو بىتىنە سەركىدە بەسەرمانەو، ئىمە شايىستەتىن بە سەركىدەي لەو، ئەو مال و سامانىكى زورى نىھ! (جوولە كە ھەمىشە مال و سامان دەكەنە پىوھەر لە ھەموو شتىكدا)، (پىغەمبەرە كە لە وەلامىاندا) وەتى: بە راستى خوا (طالوطى) ھەلبىزاردەوە و پەسەندى كەدووە بەسەرتانداو زانست و زانىارى زۆرۇ لاشەيەكى بەھىزۇ گەورەشى داوهقى، خواى گەورەش پاشايەتى دەبەخىشىت بە ھەر كەس كە بىھەۋىت و (شايىستە بىت) و خوا فراوانگىرو زانىاھ. **وَقَالَ لَهُمْ نَبِيُّهُمْ إِنَّ عَائِدَةَ مُلِكِهِ أَنْ يَأْتِيَكُمْ الْثَّابُوتُ فِيهِ سَكِينَةٌ مِنْ رَبِّكُمْ وَبَقِيَّةٌ مِمَّا تَرَكَ ءَالُّ مُوسَى وَءَالُّ هَرُونَ تَحْمِلُهُ الْمَلَكِيَّةُ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ** ٤٨ ئەو موسا پىغەمبەرە كەيان پىيى وەتن: بە راستى نىشانەي پاشايەتى طالوط ئەوهەيە: سىندوقە كەتان بۇ دىتەوەو، ئاسوودەيى و ئارامى تىدايە لە لاپەن پەروردگار تانەوەيە، ھەروەها ھەندىك پاشماوهى بەنرخ و كەلپورى تىدايە لەوهى كە بىنەمالەي موسا و بىنەمالەي ھاروون بە جىيان ھېشتووھە لە كاتىكدا كە فرىشته ھەلىدەگىن و دەھىئىنەو بۇتان، بە راستى ھەر لەوهدا بەلگەو نىشانەي تەواو ھە يە بۇتان ئەگەر باوەردارن. **فَلَمَّا فَصَلَ طَالُوتُ بِالْجُنُودِ قَالَ إِنَّ اللَّهَ مُبْتَلِيَّكُمْ بِنَهْرٍ فَمَنْ شَرَبَ مِنْهُ فَلَيَسْ مِنِّي وَمَنْ لَمْ يَطْعَمْهُ فَإِنَّهُ مِنِّي إِلَّا مَنِ اغْتَرَفَ غُرْفَةً بِيَدِهِ فَشَرِبُوا مِنْهُ إِلَّا قَلِيلًا مِنْهُمْ فَلَمَّا جَاءَوْزَهُ هُوَ وَالَّذِينَ ءَامَنُوا مَعَهُ قَالُوا لَا طَاقَةَ لَنَا الْيَوْمَ بِجَالُوتَ وَجُنُودِهِ قَالَ الَّذِينَ يَظْلَمُونَ أَنَّهُمْ مُلْقُوا اللَّهِ كَمْ مِنْ فِتْنَةٍ قَلِيلَةٌ غَلَبَتْ فِتْنَةً كَثِيرَةً بِإِذْنِ اللَّهِ وَاللَّهُ مَعَ الصَّابِرِينَ** ٤٩ ئىنجا لە كاتىكدا طالوط سەربازنى جىاڭدەوەو پىيى وەتن (وا ئىمە دەرۋىن)، بىڭومان خوا (لە رى گوزەرماندا) تاقىitan دەكتەوە بە رووبارىك (دواى ماندوو بۇون و تىنۇوەيەتى)، جا ئەوهى لىئى بخواتەوە (ئەوه سەربازى) من نىھ و

(بگهربیته و) ئه وهی ئېچىزىت يان تەنها لوېچىك بەدەستى خۆى بخواتەوە ئەو بەراستى سەربازى منه و (دەپېرىتەوە دەرۋىن، جا لەگەل ئەو رۇون كىدنه وەيەشدا) زۆرىيەيان (لە ئاوى رۇوبارەكەيان) خواردەوە، كەمىدىكىيان نەبىت، جا كاتىك لېيى پەرينىھە خۆى و ئەوانەي باوھەيان ھىنابۇو لەگەلىدا (ھەندىكىيان) و تىيان: ئەمپۇز (زەجمەتە بەم ژمارە كەمەوە) دەرەقەتى جالوط و سەربازانى يىتىن، (بەلام) ئەوانەي دلىنا بۇون بە خزمەتى پەروەردگاريان دەگەن و تىيان: (مەترىن) چونكە چەندەھا جار دەستەي كەم، زال بۇون بەسەر دەستەي زۆردا بەفەرمانى خواو خواو يارو يارو ياوھى خۆگرو ئارامگارانە.

وَلَمَّا بَرَزُوا لِجَالُوتَ وَجْنُودِهِ قَالُوا رَبَّنَا أَفْرِغْ عَلَيْنَا صَبَرًا وَثِبْتَ أَقْدَامَنَا وَأَنْصَرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ

كەتىك لە بەرامبەر جالوط و سەربازانىھە وەستان (نزايان كدو) و تىيان: پەروەردگارا خۆگرى و ئارامگاريان پىن بەخشە، (دل و دەرۇون و) پىكانان دامەزراو بکە و سەرمان بىخە بەسەر قەوم و ھۆزى بىياوهرايىدا.

فَهَزَمُوهُمْ بِإِذْنِ اللَّهِ وَقَتَلَ دَاؤُرُدْ جَالُوتَ وَءَاتَاهُ اللَّهُ الْمُلْكَ وَالْحِكْمَةَ وَعَلَمَهُ وَمِمَّا يَشَاءُ وَلَوْلَا دَفْعُ اللَّهِ النَّاسَ بَعْضَهُمْ بِعَيْنِ لَفَسَدَتِ الْأَرْضُ وَلَكِنَّ اللَّهَ ذُو فَضْلٍ عَلَى الْعَالَمِينَ

ئەوسا ئىتىر بە فەرمانى خوا لەشكىرى جالوطىيان بەزاند و داود (كە يەكىك بۇو لە سەربازانى طالوط) جالوطى كوشت، لەھەنەدە خوايى كەورە پاشايىتى و دانايى بىيەخشى و ھەرچى ويستى بۇو فيرى كرد، خۆ ئەگەر خوا ھەندىكى لە خەلکانى بە ھەندىكى ترى لەناو نەبات، ھەر ھەمۇو سەر زەۋى پىر دەبىت لە تاوان و خراپە، بەلام خوا فەزىل و رىزى زۆرە بۇ ھەمۇو گرۇي ئادامىزاد (بەشىۋەيەكى گىشتى).

تِلْكَ ءَايَتُ اللَّهِ نَتَلُوهَا عَلَيْكَ بِالْحَقِّ وَإِنَّكَ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ

ئەوانەي كە باسکران ئايات و بهلگە و موعىزە خوايى كەورەن بەراستى و دروس بەسەر تۆدا دەيخۈننەوە و بەراستى تو ئەي محمد (صلی الله علیه وسلم) يەكىكىت لە بىغەمبەرانى خاوهەن پەيام.

﴿ج ۳ تِلْكَ الرَّسُولُ فَضَّلَنَا بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ مِّنْهُمْ مَنْ كَلَمَ اللَّهُ مَا وَرَفَعَ بَعْضَهُمْ دَرَجَتٍ وَءَاتَيْنَا عِيسَى ابْنَ مَرِيمَ الْبَيِّنَاتِ وَأَيَّدَنَاهُ بِرُوحِ الْقُدُسِ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا أَقْتَلَ الَّذِينَ مِنْ بَعْدِهِمْ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَتْهُمُ الْبَيِّنَاتُ وَلَكِنَّ أَخْتَلَفُوا فَمِنْهُمْ مَنْ ءَامَنَ وَمِنْهُمْ مَنْ كَفَرَ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا أَقْتَلُوا وَلَكِنَّ اللَّهَ يَفْعُلُ مَا يُرِيدُ

ئەو بىغەمبەرانەي (باسکران) رىزى ھەندىكىمان داوه بەسەر ھەندىكى ترىياندا، ھەيانە خوا گفتوكۇي (يەكسەرى) لەگەلدا كەدووھ (وھك موسا) و پلهوپايهى ھەندىكىانى بەرز كەدوتەوە بە چەندەھا پله وھك محمد (صلی الله علیه وسلم) و چەندەھا بهلگەي رۇون و ئاشكارامان بەخشىۋە بەعيسى كۆرى مەريەم، (وھك زىنندوو كىدنه وەي مردوو، چاڭدنه وەي نەخۆشى زىماك،.. هەندىكىانى كەدووھ بە فېشىتەي سرووش كە (جوبرەئيل)ھ، خۆ ئەگەر خوا ويستى لەسەر

بوايه (ئه و خەلکە ھەمۇرى باوهەدار دەبۈن)، دواى ھاتنى پىغەمبەرە کانىان جەنگىان دېزىيەك نەدەركە، پاش ئەوھى چەندەھا بەلگەي ئاشكرايان (لەسەردەستى پىغەمبەران) بۇ ھاتبۇو، بەلام دووبەرەكى كەوتە تىوانىانەوە، ھەندىكىان ئىمان و باوهەيان ھىنار، ھەندىكىشىان بى باوهە بۇون، ئەگەر خوا ويستى لەسەر بوايه جەنگىان دېز بەيەك نەدەركدو يەكتريان نەدەكۆشت، بەلام خوا ھەرجىيەكى بويىت ھەر ئەوھە ئەنجام دەدات ھەر ئەوھە پىش دەھىنېت. **يَا أَيُّهَا الَّذِينَ عَامَنُواْ أَنْفَقُواْ مِمَّا رَزَقْنَاكُمْ مِّنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَ يَوْمٌ لَاْ بَيْعٌ فِيهِ وَلَاْ خُلْةٌ وَلَاْ شَفَعَةٌ وَلَاْ كَفِرُونَ هُمُ الظَّالِمُونَ** ^(٥٤) ئەي ئەوانەي باوهەتان ھىنار ھەومال و سامان و دارايى و (عيلم و زانست و توانايىيە) كە پىيان بەخشىوون؛ بېھىشنى، پىش ئەوھى رۇژىك بىت كە كېپىن و فروشتن و دۇستايىتى و تکاكارى تىادانىيە، (ئه و رۇژە) بى باوهەران ھەر خۆيان له رېزى سەتكاراندا. **اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَقُّ الْقَيُّومُ لَا تَأْخُذُهُ سِنَةٌ وَلَا نُومٌ لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ وَلَا يَإِذْنِهِ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا يُحِيطُونَ بِشَيْءٍ مِّنْ عِلْمِهِ إِلَّا بِمَا شَاءَ وَسَعَ كُرْسِيُّهُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَلَا يَئُودُهُ حِفْظُهُمَا وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ** ^(٥٥) خوا زاتىكە جىڭە ئەوھىچى خوايەكى تىزىيە كە شايىھى پەرسىن بىت و ئەو ھەمېشە زىندىووه و راڭرو سەرپەرشتىيارى (ھەمۇ دروست كراوهەكانىيەتى)، نە وەنەوز دەيگىرىت و نە خەو (چونكە راڭرو سەرپەرشتىيارى بۇونەوەرە، ھەرجى لە ئاسماňەكان و ھەرجى لە زەۋىدا ھەيە ھەر ئەۋازاتە خاۋەنیانە، كىي يە ئەوھى (دەتونىتىت) تاكا بىكەت لە لای ئەو، بېن مۇلەتى خۆى، دەشىزلىتىت چى لە ئىستاۋ داھاتىوو و راپورددودا رۇۋىداووه روودەدات، ھىچ كام لە دروستكراوانى زانست و زانىارى تەواويان نىيە دەربارە زانىارى و زانستەكانى ئەو، مەگەر بەوھى كە خۆى بېھەۋىت فىرىيان بىكەت (ئەم پىشىكەوتىن و زانستە سەرددەم بەشىكى كەمن لە بەخشىشەكانى خوا)، فەرمانىزەوايى و دەسەلات و زانىنى ئەۋازاتە ھەمۇ ئاسماňەكان و زەۋى گرتۇتەوە و پارىزگاريان بەلاي خواوه ھىچ گران نىيە و ماندووى ناکات و ھەر ئەو خوايەكى بەرزو بلند و گەورەيە. **لَا إِكْرَاهٌ فِي الدِّينِ قَدْ تَبَيَّنَ الرُّشُدُ مِنَ الْغَيْرِ فَمَنْ يَكْفُرُ بِالظَّاغُوتِ وَرَيْوَمِنْ بِاللَّهِ فَقَدِ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرُوْةِ الْوُثُقَى لَا أَنْفِصَامَ لَهَا وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ**

^(٥٦) بەھىچ جۆرىك زۆر كەن نىيە لە وەرگەرنى بېرۇ باوهە ئىسلامدا (دىندارى بەزۆر نايىت بىكىرىت و دين بەزۆر نادرىت بەسەر كەسدا)، چونكە بەراسىتى رېيازى چاڭ و دروست؛ رۇون و ئاشكرا بۇوه و جىابۇتەوە لە گومرایى و سەرگەشى، جا ئەوھى باوهە نەيىت بە - طاغوت - (كە بىتىيە لە: ھەمۇ رېيگە و رېيازو ھىنزو بەرnamەو لادان و بىتىك) و باوهە دامەزراو بەھىنېت بەخوا، جا بىيگومان ئەوكەسە دەستى گرتۇوە بە بەھىزىزىن ھۆكارى رېزگارىيەوە، شوين دامەزراوترىن بېرۇ باوهە كەوتۇوە، كە ھىچ پسان و ھەلۋەشاندەوەيەكى بۇنى يە و

هه میشه پته و دامه زراوه، خوای گهورهش بیسه رو زانایه. **اللَّهُ وَلِيُّ الدِّينَ عَامِنُوا يُخْرِجُهُمْ مِنَ الظُّلْمَتِ إِلَى النُّورِ وَالَّذِينَ كَفَرُوا أُولَئِكُمُ الظَّاغُوتُ يُخْرِجُونَهُمْ مِنَ النُّورِ إِلَى الظُّلْمَتِ أُولَئِكَ أَصْحَابُ التَّارِطِ هُمْ فِيهَا خَلِدُونَ** ٥٧ خوا پشت و پهنا و خاوهنی ئهو که سانه یه باوریان هیناوه، له تاریکاییه کانی (گومان و ستم) ده ریان ده هینیت و ده یانبات به رو نورو رووناکی، ئه وانه ش که ریازی کوفریان گرتوته بهر، یارمه تی ده ره کانیان تنهها - تاغوت کانه، له نورو رووناکی ده ریان ده هینین و به رو تاریکاییه کان ده یانبه، ئا ئه وانه نیشته جیی ناو ئاگری دوزه خن و بو هه میشه تیايدا ده میننه وه. **أَلَمْ تَرِ إِلَى الَّذِي حَاجَ إِبْرَاهِيمَ فِي رَبِّهِ أَنْ عَانَهُ اللَّهُ الْمُلْكَ إِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ رَبِّي الَّذِي يُحِبُّ وَيُمِيزُ قَالَ أَنَا أُحِبُّ وَأُمِيزُ قَالَ إِبْرَاهِيمُ فَإِنَّ اللَّهَ يَأْتِي بِالشَّمْسِ مِنَ الْمَشْرِقِ فَأَتَ بِهَا مِنَ الْمَغْرِبِ فَبِهِتَ الَّذِي كَفَرَ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ**

٥٨ ئایا نه تبیستو و نه تروانیوته ئهو که سهی ده مه قالهی ده کرد له گه لئیرا هیدا له بارهی په رو هر دگاریه وه له بھر ئه وھی خوا پاشایقی پییه خشی بوبو، (له جیاتی باوره ھینان و سوپاسکوزاری که چی ده مه ده کرد له گه لئیرا هیدا)، (ئهم لووت به رزیه شی کاتیک بوبو به هه واو فیزه و پرسیوویه تی له لئیرا هیدا که په رو هر دگاری تو کییه؟ ئه ویش له ولامدا وقی: په رو هر دگاری من ئه وزاته یه که زیان ده بھ خشیت و مردیشی به دسته، (نه مروود له ولامیدا) وقی: جا منیش زیان ده بھ خشم و مردیشیم به دسته، (ئینجا فهرمانیدا ههندیک له نه یارانی بکوژن گوایه ئه وھ ده یانمرینیت، ههندیکیشی نه کوشت گوایه ئه وھ زیانی پییه خشین!!)، ئه وسا لئیرا هیدا وقی: به پاسی خوا خور له رۆزه لاتھو ده هینیت جا (ئه گه ر تو ده توانیت) له رۆزئا اووه یېھنیه، ئینجا ئه وھ بی باوره رەنگی په ری و ده مکوت کراو ولامی ناما، بیتگومان خوا هیدایه تی قهومی زالم و ستمکار نادات. **أَوْ كَالَّذِي مَرَّ عَلَى قَرِيَةٍ وَهِيَ خَاوِيَةٌ عَلَى عُرُوشَهَا قَالَ أَنَّى يُحِبُّ هَذِهِ اللَّهُ بَعْدَ مَوْتَهَا فَأَمَاتُهُ اللَّهُ مِائَةً عَامِ ثُمَّ بَعَثَهُ وَقَالَ كَمْ لَبِثْتُ يَوْمًا أَوْ بَعْضَ يَوْمٍ قَالَ بَلْ لَبِثْتَ مِائَةً عَامٍ فَانْظُرْ إِلَى طَعَامِكَ وَشَرَابِكَ لَمْ يَتَسَمَّهُ وَانْظُرْ إِلَى حِمَارِكَ وَلِنَجْعَلَكَ ءَايَةً لِلنَّاسِ وَانْظُرْ إِلَى الْعِظَامِ كَيْفَ نُنْشِرُهَا ثُمَّ نَكْسُوُهَا لَحْمًا فَلَمَّا تَبَيَّنَ لَهُو قَالَ أَعْلَمُ أَنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ** ٥٩ ياخود وھ که ئهو که سهی تیپه ری بەلای شارۆچکه یه کدا که هه موو خانووه کانی بە سەر سەقە کانیدا تەپی بون، له بھر خۆیه وھ وقی: ئاخو خوای گهوره چون خەلکی ئەم شارۆچکه یه دوای مردیان زیندوو ده کاتھو؟! ئه وھ که سه عوزهیر پیغەمبەر بوبو صلوات الله عليه وسلم يەکسەر خوای گهوره سەد سال مراندى و پاشان زیندووی کردەوە و پیی فەرمۇو: چەند مايتەوە؟ (عوزهیر) وقی: رۆزىک يان کەمتر له رۆزىک ماومە تەوە، (خوا) فەرمۇوی: نه خىر ئەو سەد سالت

پیچووه، جا ته ماشای خواردن و خواردنه کهت بکه (له او ماوه دریزه دا) نه گوراوه و تیک نه چووه، ته ماشای گویند ریزه کهشت بکه، (بؤیه ئەمە مانکرد) تا بەم بەسەرھاتە بتکەينه موجیزه بۇ خەلکى، جا سەیرى ئىسکە کانى (گویند ریزه کەت بکه) چۆن بەرزیان دەکەينەوە و بەيە كە وەيان دەبەستىن و پاشان بەگوشت دايىندەپوشىن، كاتىك يىنى و بۇي دەركەوت وقى: چاك دەزانم و دلىيام بەراسى خوا دەسەلاتى بەسەر ھەموو شتىكدا ھەيە.

وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمَ رَبِّ أَرْنِي كَيْفَ تُحِيِ الْمَوْتَىٰ قَالَ أَرَأَ لَمْ تُؤْمِنْ قَالَ بَلَ وَلَكِنْ لَيَطْمِئِنَ قَلْبِي قَالَ فَخُذْ أَرْبَعَةً مِّنَ الظَّيْرِ فَصُرْهُنَ إِلَيَّكَ ثُمَّ اجْعَلْ عَلَىٰ كُلِّ جَبَلٍ مِّنْهُنَ جُزْءًا ثُمَّ ادْعُهُنَ يَا تَيْنَكَ سَعِيًّا

وَأَعْلَمُ أَنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ٦٦٠ به ياد ھېينە، كاتىك ئىبراھىم وقى: پەروەردگارا نىشام بده چۆن مردوو زىندىو دەكەته وە؟ خوا فەرمۇسى: ئايى باوەرت نەھېيناوە؟ ئىبراھىم وقى: بەلى (باوەرم ھەيە) بەلام حەزدە كەم (بەچاوى خۆم بىيىنم) تا دلەن ئارام بگرىت، خوا فەرمۇسى: جا كەواتە چوار بالىنە ھېينە و جوان سەرنجيان بدهو دوايى ھەر چواريان سەربە گوشت و پەر و خويىيان تىكەل بکە، ئەوسا لەسەر لوتكەسى ھەر شاخىك ھەندىك لەو تىكەلەيە دابىنى، پاشان بانگىان بکە، بەگورجى و بەپەلە ھەمۈويان دىئنەوە بۇلات و چاك بزانە و دلىيابە بەراسى خوا بالادە ست و كار بەجى يە. **مَثُلُ الَّذِينَ يُنَفِّقُونَ أَمْوَالَهُمْ فِي سَيِّلِ اللَّهِ كَمَثِلِ حَبَّةٍ أَنْبَتَتْ سَبْعَ سَنَابِلَ فِي كُلِّ سُنْبُلَةٍ مِائَةُ حَبَّةٍ وَاللَّهُ يُضَعِّفُ لِمَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيهِ**

نمۇنەي ئەوانەيى كە مال و سامانيان دەبەخشىن لە پىنناوى خودا، وە كۆ تووپىك وايە كە بروېت و حەوت گولى گرتىت، لە ھەر گولىكدا سەد دانەيى تىادا بىت، خوايش بۇ ھەر كەس كە بىھوېت (بە گویىرى نىھىتى و جىڭىرتنى خىرە كەي) پاداشت چەند بەرامبەر دەكات و خوا فراوانگىر و زانايە. **الَّذِينَ يُنَفِّقُونَ أَمْوَالَهُمْ فِي سَيِّلِ اللَّهِ ثُمَّ لَا يُتَبِّعُونَ مَا أَنْفَقُوا مَنَا وَلَا أَذَى لَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ** ٦٦١ ئەوانەيى مال و داراييان دەبەخشىن لە رېكەي خودا، بەدواى ئەوهى بەخشىوويانە ھېچ جۆرە منهتىك نانىن و ھېچ جۆرە ئازارىك ناگەيەن، (ئەوانە) تەنها پاداشتىان لاي پەروەردگاريانە، ھېچ ترس و بېيان لەسەرنىيە (لە كەم و كورپىي پاداشت و تەنگانەي قيامەت)، غەم و پەزارەش رووپيان تى ناكات. **قَوْلٌ مَعْرُوفٌ وَمَغْفِرَةٌ**

خَيْرٌ مِنْ صَدَقَةٍ يَتَبَعُهَا أَذَى وَاللَّهُ غَنِيٌّ حَلِيمٌ ٦٦٢ قىسەو گوفتارى جوان و چاپۇشىك (لە ھەلە)، چاكتەرە لە بەخشىنىك كە ئازارى بەدوادا بىت و منهت بگرىت، خوايش دەولەمەندو بى نيازە (لە بەخشىنى بەمنەت) و خوراگرو لەسەرخويە (زوو تۆلە ناسىنیت لە سەركەش و ياخىيەكان). **يَا أَيُّهَا الَّذِينَ عَامَنُوا لَا تُبْطِلُوا صَدَقَاتِكُمْ بِالْمَنِ وَالْأَذَى كَالَّذِي يُنْفِقُ مَالَهُ وَرِثَاءَ الْتَّابِسِ وَلَا يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ**

فَمَثُلُهُ وَكَمَثِيلٍ صَفْوَانٍ عَلَيْهِ تُرَابٌ فَأَصَابَهُ وَأَبْلُ فَتَرَكَهُ وَصَلَدًا لَا يَقْدِرُونَ عَلَى شَيْءٍ مِمَّا كَسَبُوا
وَاللَّهُ لَا يَهِدِي الْقَوْمَ الْكُفَّارِينَ ٣٦٤ ئَهْيَ ئَهْوانِهِ بَاوَهِرِتَانِ هِيَنِاوِهِ، نَهْكَهِنِ خِيَرِوْ پَادَاشِتِي چَاكَهِ کَاتَانِ پَوْوِچِ
 بَكَهِنِهِ وَهِ بَهْ مَنَهْتِ نَانِ وَ دَلِلِ ئَازَارِدَانِ (هَهْزَارَانِ)، وَهَكُو ئَهْ وَكَهْسَهِي مَالِ وَ سَامَانِي خَوْيِي لَهْبَهِرِ چَاوِي خَلَكِي
 بَهْخَشِيتِ بَوْ رِيَاكَارِي وَ خَوْنَانِدَنِ وَ ئَيْمَانِ وَ باوَهِرِي بَهْخَواوِ رِوْزَرِي دَوَايِي نَهْبِيتِ، جَا نَمُونَهِي ئَهْ وَ جَوْرِهِ
 كَهْسَانِهِ وَهَكِ بَهْرِدِيَكِي سَافِ وَايِهِ كَهْ خَوْلِيَكِي بَهْ سَهْرَمَوْهِ بَيْتِ، لَهْوَوَدَا بَارَانِيَكِي لِيَزَمَهِ بَيَارِيَتِ بَهْسَهِرِيدَادِو
 هِيَچِي بَهْسَهِرِهِوْ نَهْهِيلِيتِ وَ بَهْرِقِ وَ تَهْقِي بَهْجِيَيِتِ وَ حَهْقِيقَهِتِي دَهْرِيَكِهِوِيتِ، (ئَيْنِجا ئَهْ وَ جَوْرِهِ رِيَا بازِو
 بَيْ بَاوَهِرِ مَنَهْتَنَهِرَانِهِ) هِيَچِ جَوْرِهِ بَهْهِرِيَهِكِ لَهْ وَ بَهْخَشِينِهِيَانِ بَهْدَهْسَتِ نَاهِيَنِ، بِيَكُومَانِ خَوَيِي گَهْوَرِهِ رِيَنُووِيِي
 قَهْوَمِي بَيْ بَاوَهِرِوْ كَافَرَانِ نَاكَاتِ. **وَمَثَلُ الَّذِينَ يُنِيقُونَ أَمْوَالَهُمْ أُبْتَغَاءَ مَرْضَاتِ اللَّهِ وَتَنْتَيْتَا مِنْ أَنْفُسِهِمْ**
كَمَثِيلَ جَنَّةٍ بِرَبْوَةٍ أَصَابَهَا وَأَبْلُ فَئَاتُ أَكْلَهَا ضِعْفَيْنِ فَإِنْ لَمْ يُصِبَهَا وَأَبْلُ فَطَلُّ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ
بَصِيرٌ ٣٦٥ نَمُونَهِي ئَهْوانِهِي مَالِ وَ سَامَانِيَانِ دَهْبَهْخَشِنِ لَهِ بَيَانِيَهِي رِهْزَامِهِنَدِي خَوَادِا وَ بَوْ
 دَامَهِزَرَانِدَنِ وَ رَاهِيَنِانِي خَوَيَانِ لَهِسَهِرِ چَاكَهِکَارِي، وَهَكُو باخْچَهِيَهِكِ وايِهِ: لَهِ بَهْرِزَاهِيَهِكِدا بَيْتِ وَ بَارَانِيَكِي دَلْوَپِ
 گَهْوَرِهِ بِيَكِرِيَتِهِوْ وَ بَيْتِهِهِوْ هَوْيِ ئَهْوَهِي كَهْ دَوَوِ بَهْرَمَبَهِرِ بَهْرَهِمِي هَهِبَيْتِ، خَوْ ئَهْگَهِرِ بَارَانِي دَلْوَپِ گَهْوَرِهِشِ
 نَهِيَگَرِيَتِهِوْ، ئَهْوَهِ نَهِ بَارَانِ پَارَاوِي دَهَكَاتِ، خَوَيِي گَهْوَرِهِشِ بَيَانِيَهِ بَهْوَ كَارَوِ كَرَدَهِوانِهِي دَهِيَكَهِنِ. **أَيَوْدُ أَحَدُكُمْ**
أَنْ تَكُونَ لَهُ وَجَنَّةٌ مِنْ نَخِيلٍ وَأَعْنَابٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا أَلْأَنَهْرُ لَهُ وَفِيهَا مِنْ كُلِّ الشَّمَرَاتِ وَأَصَابَهُ
الْكِبَرُ وَلَهُ وَذُرِّيَّةٌ ضُعْفَاءُ فَأَصَابَهَا إِعْصَارٌ فِيهِ نَارٌ فَاحْتَرَقَتْ كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ أَلَا يَتِ
لَعَلَّكُمْ تَتَفَكَّرُونَ ٣٦٦ ئَايَا هِيَچِ كَهْسِ لَهِ ئَيْوَهِ حَهْزِ دَهَكَاتِ باخِيَكِي هَهِبَيْتِ لَهِ دَارَخُورِماوِ چَهَنَدَهِهَا جَوْرِ رِهْزِهِ
 تَرِيِ پَيِّنِكِ هَاتِبِيَتِ وَ چَهَنَدِ جَوْگَهِ وَ روْوَبَارِيَكِ بَهْزِيرِ درَهِخَتَهِ کَانِيدَا بِرَوَاتِ وَ هَهِمُو وَ جَوْرِهِ بَهْرَوْبَوْمِيَكِي تَيِدا
 بَيْتِ بَوْ خَاوَهِنَهِکَهِي وَ خَوْيِي دَوَوْچَارِي پَيِّرِي بَوْوِيَتِ وَ چَهَنَدِ نَهِوَهِوْ مَنَدَالِيَكِي لَوَازِي هَهِبَيْتِ، كَهْچِي لَهَنَاكَاوِ
 گَهِرَدَهِلَوِيَكِ گَرُوكَهِرمِيَهِكِي بَهْهِيزِي تَيِدايِتِ وَ هَلَكَاتِهِسَهِرِي وَ يَهِكَسِهِرسِووَتِيَتِ؟! (ئَهْمَهِ زَوْرِ جِيَيِي دَاخِ وَ
 نِيَگَهِرَانِيَهِ چَونَكِهِ نَهْخَوَيِي لَهِبَهِرِ پَيِّرِي، نَهْمَنَدَالِيِي، لَهِبَهِرِ بَيِّهِيزِي، نَاتَوَانِنِ باخِهِكِهِ ئَأَوَهَدَانِ بَكَهِنَهِوْ)، ئَا بَهْوَ
 شِيَوَهِيَهِ خَوَا ئَايِهِتِ وَ بَهْلَكَهِوْ نِيشَانِهِكَانِ دَهَخَاتِهِ بَهْرَچَاوَتَانِ بَوْ ئَهْوَهِي تِيَفَكَرِنِ وَ بِيَرِكَهِنَهِوْ (خَوْتَانِ ماِيَهِپَوْوِچِ وَ
 رِهْنِجِ بَهْخَهِسَارِ نَهِكَهِنِ). **يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا أَنْفِقُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا كَسَبْتُمْ وَمِمَّا أَخْرَجْنَا لَكُمْ مِنَ**
الْأَرْضِ وَلَا تَيَمَّمُوا أَلْحَبِيَّتِ مِنْهُ تُنْفِقُونَ وَلَسْتُمْ بِتَأْخِذِي إِلَّا أَنْ تُعْمِضُوا فِيهِ وَأَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ
حَمِيدٌ ٣٦٧ ئَهْيَ ئَهْوانِهِي بَاوَهِرِتَانِ هِيَنِاوِهِ: بَهْخَشِنِ لَهِ باشْتِرِينِ بَهْرَوْبَوْمِ وَ بَهْرَهِمِيَكِ كَهِ بَهْدَهْسَتَانِ هِيَنِاوِهِ وَ

لهو بهروب ومانه که له زهودا بومان دهرهیناون و رواندو ومانه، نه کهن نیازی به خشینی شتی ناپوخت و بی کدک بکهن و لهو بخشن، له کاتیکدا خوتان ئهو جوره شتاته و هرناگرن و پیشی رازی نابن (ئه کمر بتاندریتی) مه کمر چاوی لی بنوقین و بزانن که خوا دهولمهندو بی نیازه و شایسته سوپاسه (پیویستی به به خشینی بی نرخ نیه). **الشَّيْطَانُ يَعِدُكُمُ الْفَقَرَ وَيَأْمُرُكُمْ بِالْفَحْشَاءِ وَاللَّهُ يَعِدُكُمْ مَغْفِرَةً مِنْهُ وَفَضْلًا وَاللَّهُ أَكْبَرُ**

وَاسِعُ عَلِيمٌ ٦٣٨ (کاتی ئیوه له مال و داراییتان ده به خشن) شهیتان به لینی ههزاری و نه داریتان پی ده دات (ده تانترسیتیت به ههزاری) و فرمانتان پی ده دات به گوناهو تاوان و خراپه و نه به خشین، خوای گهوره ش به لینی لیخوشبو ونیکی تاییه تی خوتان پیده دات له گهله زوری روزی و به هر هی فراوانداو خوا فراوانگیرو زانایه.

يُؤْتِي الْحِكْمَةَ مَنِ يَشَاءُ وَمَنْ يُؤْتَ الْحِكْمَةَ فَقَدْ أُرْتَ حَيْرًا كَثِيرًا وَمَا يَذَّكَرُ إِلَّا أُولُوا الْأَلْبَابِ ٦٣٩
ئه وزاته به هر کهس بیه ویت و (شايسته بیت) حیکمهت و دانایی پی ده به خشیت و هر کهس حیکمهتی پی به خشیریت، ئه وه بیگومان خیریکی زوری پیدراوه، جا بیجگه له زیر و هوشمەند کان که سانی تر له و به هر ھی تیناگهن و پهند و هرناگرن. **وَمَا آنفَقْتُمْ مِنْ نَفَقَةٍ أَوْ نَذْرٌ تُمْ مِنْ نَذْرٍ فَإِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُهُ وَمَا لِظَالِمِينَ مِنْ**

أَنْصَارٍ ٦٤٠ هر شتیکتان به خشی بیت یان هه ره نهزو بپاریکتان داییت، ئه وه خوا پی ده زانیت و بو سته مکاران هیچ جوره پشتیوانیه ک نیه (که بیانپاریزی له تولهی خوا). **إِنْ تُبْدُوا الصَّدَقَاتِ فَنِعِمًا هِيَ وَإِنْ تُخْفُوهَا وَتُؤْتُوهَا الْفُقَرَاءَ فَهُوَ حَيْرٌ لَكُمْ وَيُكَفِّرُ عَنْكُمْ مِنْ سَيِّئَاتِكُمْ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ حَبِيرٌ**

٦٤١ ئه کمر خیرو چاکه و به خشینه کانتان به ئاشکرا ئه نجام بدهن ئه وه شتیکی چاکه، خو ئه کمر بیشارنه وه و بیده ن به ههزاران به نهینی ئه وه چاکتره بوتان، جا (بهو به خشینه) خوا هندیک له گوناهه کانتان ده سریته وه و خوا ئاگایه بهو کارو کرده وانه که ئه نجامی دهدن. **لَيْسَ عَلَيْكَ هُدًى لَهُمْ وَلَكِنَّ اللَّهَ يَهْدِي مَنِ يَشَاءُ وَمَا تُنِفِقُوا مِنْ خَيْرٍ فَلَا نُنْسِكُمْ وَمَا تُنِفِقُونَ إِلَّا أَبْتِغَاءَ وَجْهَ اللَّهِ وَمَا تُنِفِقُوا مِنْ خَيْرٍ يُوَفَّ إِلَيْكُمْ وَأَنْتُمْ لَا تُظْلَمُونَ** ٦٤٢

ئهی بیغه مبهر ھیدایهت و ریمیوی و موسولمان کردنی ئه و خملکه له سه ره تو نیه (چونکه تو تنهها گهیاندنی پهیامه کهت له سه ره) بهلام خوا ھیدایهت و ریمیوی هر که سیکی بویت ده کات، (به مه رجیک ئه و که سه ش روی دلی بکاته ئیان) هر خیریکیش ئه نجام بدهن، ئه وه قازانجه کهی بو خوتانه، ئیوه (ئهی بروادران) هیچ شتیک نابه خشن مه کمر بو ره زامه ندی خوا نه بیت و هر خیرو چاکه یه کیش ئه نجام بدهن پاداشته که یتان ده که ویته وه، ئه وسا ئیوه به هیچ شیوه یه ک سته متنان لیناکریت. **لِلْفُقَرَاءِ الَّذِينَ**

أُحْصِرُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ لَا يَسْتَطِيعُونَ ضَرْبًا فِي الْأَرْضِ يَحْسَبُهُمُ الْجَاهِلُ أَغْنِيَاءَ مِنَ الظَّعَفِ تَعْرِفُهُمْ

بِسْمِهِمْ لَا يَسْأَلُونَ النَّاسَ إِلَحَافًا وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ خَيْرٍ فَإِنَّ اللَّهَ بِهِ عَلِيمٌ ﴿٢٧٣﴾ (ئەو جۆرە بەخشىنانە پېشىكەش بکەن) بەو ھەزارانە لە پىتىاۋى خودا لىپراون و ناتوان بگەرىن بە زەویدا و بازىرىگانى و كاسىبى بکەن (بەھۆى خەرىك بۇونىان بەگەياندى پەيامى خوا)، ئەوهى نەيانناسىت، (ئەو ھەزارانە ئەوهندە كەسايەتى خۇيان را دەگەرن و نەفس بەرزن)، وادەزانىت دەولەمەندن، تو ئەى پېغەمبەر ﷺ (يا ئەى ئىماندار) بەرەنگ و رو خسارو سىياياندا دەيانناسىت، داوانا كەن لە خەلکى بەزۆر شتى لىپسىن و رووگىريان بکەن، ھەر خىرىيەك ئەنجام بدهن ئەوه بىكۈمان خوا زانايە پىي. **الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ سِرَّاً وَعَلَانِيَةً فَلَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ** ﴿٢٧٤﴾ ئەوانە مال و سامانىان دەبەخشن، بەشەو و بە رۆژ، بە نەيىنى و بە ئاشكرا، ئەوانە ھەر پاداشتىان لاي پەروەردگاريانە، ترس و بىيان لەسەر نىيە و ئەوان خەفتىبار نابن (لە رۆزى قيامەت و لىپرسىنە وەدا). **الَّذِينَ يَأْكُلُونَ الْرِّبَوْا لَا يَقُولُونَ إِلَّا كَمَا يَقُولُ الَّذِي يَتَخَبَّطُهُ الشَّيْطَانُ مِنَ الْمَسِّ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَالُوا إِنَّمَا الْتَّبِيعُ مِثْلُ الْرِّبَوْا وَأَحَلَّ اللَّهُ الْتَّبِيعَ وَحَرَّمَ الْرِّبَوْا فَمَنْ جَاءَهُ مَوْعِظَةٌ مِنْ رَبِّهِ فَأَنْتَهَى فَلَهُ وَمَا سَلَفَ وَأَمْرُهُ إِلَى اللَّهِ وَمَنْ عَادَ فَأُولَئِكَ أَصْحَابُ الْتَّارِهِمْ فِيهَا حَلَلُونَ** ﴿٢٧٥﴾ ئەوانە سوو دەخۇن، ھەلسوكەوت ناكەن و راست نابنەوە (لە گورۇدا) مەگەر وەك ئەو كەسەى كە شەيتان دەستى لىپوهشاندىت (ھەر لە دىندا سروشتى نىن، لە قيامەتىشدا وەك شىيت دەبن) چونكە ئەوانە دەلىن: كېپىن و فرۇشتىن وەك سوو وايد (لە حالىكدا): خوا كېپىن و فرۇشتىنى حەلال كەدوھو سووی حەرام كەدوھو، جا ئەوهى ئامۇرۇڭارى پەروەردگارى پېتىگەيىشت و وازى هيئا، ئەوهى دەستى كەوتتووھ، بۇ خۆى، كارى (لە لى پرسىنە وەشى) دەكەويتەلائى خوا، بەلام ئەوهى دەست بىكانە و بە سوو خۆري، ئەوانە جىئىشىنى ناو ئاگرى دۆزەخن و ژيانى ھەمېشەيى تىادا دەبەنەسەر. **يَمْحُقُ اللَّهُ الْرِّبَوْا وَيُرِبِّي الصَّدَقَاتِ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ كُلَّ كُفَّارٍ أَثِيمٍ** ﴿٢٧٦﴾ خوا، سوو، تەفروتونا دەكەت و بەرە كەتى لى ھەلدەگىت، بەلام پاداشتى خىر و سامان بەخشىن بىرە پى دەدات و بەرە كەتى تى دەخات بىكۈمان خوا ھىچ كافرييکى تاوانبارى خۆشناويت. **إِنَّ الَّذِينَ ءامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّلِحَاتِ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَءَاتُوا الْزَكَوَةَ لَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ** ﴿٢٧٧﴾ بەراسىتى ئەوانە كە باوەريان هيئاواھ و كەدوھ چاكە كانيان ئەنجامداوه و نويزە كانيان بەچاكى بەجيئىناوه و زەكتيان داوه، تەنها پاداشتىيان لاي پەروەردگاريانە، ئەوسا نە ترس و بىيان لەسەرە، نەغەم و پەزارە دەيان گەرىتەوە. **يَأَيُّهَا الَّذِينَ ءامَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَذَرُوا مَا بَقِيَ مِنَ الْرِّبَوْا إِنْ كُنْتُمْ مُّؤْمِنِينَ** ﴿٢٧٨﴾ ئەى ئەوانە باوەرتان هيئاواھ، پارىزكارو خواناس بن و

واز له پاشماوهی سوو ہیین نئه گهر ئیاندارن. **فَإِنْ لَمْ تَفْعَلُوا فَأَذْنُوا بِحَرَبٍ مِّنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَإِنْ تُبْتُمْ فَلَكُمْ رُءُوسُ أَمْوَالِكُمْ لَا تَظْلِمُونَ وَلَا تُظْلَمُونَ** ۚ خو ئه گهر وانه کهن، ئه و جهنج لکه گه خواو پیغامبره که یدا را بکه یه ن (که سه رئه نجامه که زور سامنا که)، خو ئه گهر ته و به بکهن و (له سوو خوری واز ہیین) ئه و ته نہ سه رمایه کانتان بو هه یه و هری بگرنو و، نه ستم ده کهن (له قه رزاره کان) نه ستمان لی ده کریت. **وَإِنْ كَانَ ذُو عُسْرَةٍ فَنَظِرَةٌ إِلَى مَيْسَرَةٍ وَأَنْ تَصَدَّقُوا خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ** ۚ خو ئه گهر قه رزاره که نه دار بوو، ئه و موله تی بدری تا ده رووی لی ده کریته و ده بیت، خیر کدتان به قه رزاره که و ئازاد کدن و به خشینی، چاکتره بو تان ئه گهر ئیوه بزان (چه نده پاداشتی خوابی بن سنوره). **وَاتَّقُوا يَوْمًا تُرْجَعُونَ فِيهِ إِلَى اللَّهِ ثُمَّ تُوَفَّ كُلُّ نَفْسٍ مَا كَسَبَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ** ۚ (خه لکینه) له سزاو تو لهی روزیک بترسن که تیايدا بو لای خوا ده گه رینه و، له و هودوا هه موو که س پاداشتی کارو کده و خوی و هر ده گریت و ستمیان لی ناکریت. **يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا تَدَاءَنْتُمْ إِذَنِينَ إِلَى أَجَلٍ مُّسَمٍ فَأَكْتُبُوهُ وَلَيُكْتُبُ بَيْنَكُمْ كَاتِبٌ بِالْعَدْلِ وَلَا يَأْبَ كَاتِبٌ أَنْ يَكْتُبَ كَمَا عَلِمَهُ اللَّهُ فَلَيُكْتُبَ وَلَيُمْلِلِ الَّذِي عَلَيْهِ الْحُقْقُ وَلَيُتَقِّيَ اللَّهَ رَبَّهُ وَلَا يَبْخَسْ مِنْهُ شَيْئًا فَإِنْ كَانَ الَّذِي عَلَيْهِ الْحُقْقُ سَفِيهًا أَوْ ضَعِيفًا أَوْ لَا يَسْتَطِيعُ أَنْ يُمْلِلَ هُوَ فَلَيُمْلِلْ وَلَيُهُ وَبِالْعَدْلِ وَأَسْتَشْهِدُوا شَهِيدَيْنِ مِنْ رِجَالِكُمْ فَإِنْ لَمْ يَكُونَا رَجُلَيْنِ فَرَجُلٌ وَأَمْرَأَتَانِ مِمَّنْ تَرْضَوْنَ مِنَ الشُّهَدَاءِ أَنْ تَضِلَّ إِحْدَاهُمَا فَتُذَكِّرَ إِحْدَاهُمَا أُلَّا خَرَى وَلَا يَأْبَ الشُّهَدَاءُ إِذَا مَا دُعُوا وَلَا تَسْمُوا أَنْ تَكْتُبُوهُ صَغِيرًا أَوْ كَبِيرًا إِلَى أَجَلِهِ ذَلِكُمْ أَقْسَطُ عِنْدَ اللَّهِ وَأَقْوَمُ لِلشَّهَدَةِ وَأَدْنَى أَلَا تَرْتَابُوا إِلَّا أَنْ تَكُونَ تِجْرِيَةً حَاضِرَةً تُدِيرُونَهَا بَيْنَكُمْ فَلَيَسْ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَلَا تَكْتُبُوهَا وَأَشْهِدُوا إِذَا تَبَأَيْتُمْ وَلَا يُضَارَّ كَاتِبٌ وَلَا شَهِيدٌ وَإِنْ تَفْعَلُوا فَإِنَّهُ وَفُسُوقٌ بِكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَيُعَلِّمُكُمُ اللَّهُ وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ** ۚ ئه وانه با و هر تان هیناوه گهر قه رزیکتان کرد له یه کتر تا ماوهیه کی دیاری کراو، ئه و بینو سن و با نووسه ریک که داد په روه بیت به راستی و دروستی له نیوان تاندا بینو سیت، با هیچ نووسه ریک سه ریچی نه کات له نو سین، هر وک چون خوا فیری کدو وه با بنو سیت، (خو ئه گهر کم سیک خویندہ وار نه بیت) ئه و هی که حه قه کهی به سه روهیه و قه رزه کهی لایه با به ده می خوی (ئه ندازه قه رزه کهی) به کاتبه که بیت و له خوابی په روهدگاری بترسیت و چا پیوشی له هیچی نه کات و لیکی که م نه کاته و، خو ئه گهر ئه و هی قه رزه کهی له سه ره هله شه بوو، یا لاواز بوو (مندال یان به سالاچوو بوو) یا نه یده تواني دان به حه قه کهدا بنیت (که رو لال بوو) با به خیو کهر، یا

سه په رشتیاره کهی دادگه رانه حه قیقهت و راستی قه رزه کهی بلیت و با دوو پیاو له خوتان شایه تی له سه رزه (قهرزو مامه له) بگرن، ئه گهر دوو پیاو دهستنه که وتن بو شایه تی، با پیاویک و دوو ئافرهت شایه تی به که بدنه له و که سانه که رازین به شایه تیدانیان، نه وه کو یه کیک له (ئافره ته کان) بیری چیت، با ئه وی تریان بیری بھیتیه و شایه ته کان نایت که کاتیک دوا اکران خو ویل بکه ن و ئاما ده نه بن، بیزار مه بن له وه که (قهرز) بنو وسن، کهم بیت یان زور و تا ماوه دیاری کراوی، به روونی با یاداشت بکریت، ئه نجامدانی مه سه لهی قه رزانه به و شیوه داد په روه رانه يه و په سه ندتره لای خوا (له نه نووسین)، ئه وسا چاکتر ده تو ان شایه تی راگرن و نزیکترن له وهی گومان و دوودلی به یه کتر نه بهن (ما فی که س تیا نه چیت)، مه گهر بازر گانیه ک بیت له بھر دهستانداو له نیو خوتاندا بیگن و کرپن و فروشتن ئه نجام بدنه، ئه وه گوناه تان ناگات که ناینو وسن، (چونکه ئاسان نیه و مامه له دوا ده خات، هه تا بو تان ده کریت) شایه ت بگرن کاتیک کرپن و فروشتن تان ئه نجامدا و نایت نووسه رو شایه ت ئازار بدرین و بیزار بکرین، خو ئه گهر شتی وابکه ن ئه وه به راستی مانای وا یه نیو له چهندہ ها فه مانبه رداری ده رچوون، جا له خوا بترسن و خو پاریزین و خوا فیری ئه و شتانه تان ده کات (که

خیزی تیا يه بو دنیا و پاداشتی قیامه تی له دوا يه) و خوا به هه مو و شتیک زانیه.

**وَإِنْ كُثُّمْ عَلَى سَفَرٍ وَلَمْ
تَجِدُوا كَاتِبًا فَرِهَنْ مَقْبُوضَةً فَإِنْ أَمِنَ بَعْضُكُمْ بَعْضًا فَلِيُؤَدِّ الَّذِي أُوْتِمَ أَمْنَتَهُ وَلَيَتَّقِ
اللَّهَ رَبَّهُ وَلَا تَكُنُّمُوا الشَّهَدَةَ وَمَنْ يَكْتُمْهَا فَإِنَّهُ وَإِثْمٌ قَلْبُهُ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ**

ئه گهر له سه فه ردا بوون و نووسه ریکتان دهست نه که وت، ئه وه بارمه ته کان و هر ده گیرین (له با تی قه باله و سه نه ده که)، خو ئه گهر له یه کتری دل نیا بوون با ئه وهی به ئه مین و ده ستیا ک داده نریت ئه مانه ته که (قهرزه که) بدانه وه و با له خوا په روه دگاری بت رسیت، نه کهن شایه ت بشارنه وه، ئه وهی شایه ت بشاریت وه

ئه وه به راستی دلی ژنگاوی و نا پوخت گوناه باره، خوايش به هه مو و ئه و کرده وانه که ده یکه ن زانیه.

**لِلَّهِ مَا
فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَإِنْ تُبْدِوا مَا فِي أَنفُسِكُمْ أَوْ تُخْفُوهُ يُحَاسِبُكُمْ بِهِ اللَّهُ فَيَغْفِرُ لِمَنْ يَشَاءُ**

و یع دب من یشآه و الله علی کل شئ قدیر

هه رچی له ئاسمانه کان و هه رچی له زه ویدا هه يه هه خوا خاوه نیانه و ئه گهر ئه وهی له دل و ده روتاندا جیگیر بووه، ده ری بخه ن، یان بیشارنه و خوا ده رباره لیتان ده پرسیت وه، ئه وسا له هه رکه س بیه ویت خوش ده بیت و هه رکه س بیه ویت سزای ده دات و خوايش به سه ره مو و شتیکدا ده سه لاتی هه يه (ئه وهی چرپهی ده رونیه دیت و ده روات و جیگیر نایت لی پرسینه وهی له سه ر نیه). ئامن الرسول بیما انزیل إلیه من ربیه و الْمُؤْمِنُونَ كُلَّ ئامن بِاللَّهِ وَمَلَكِتِهِ وَكُنْبِهِ

وَرَسُلِهِ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْ رُسُلِهِ وَقَالُوا سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا عُفْرَانَكَ رَبَّنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ

پېغەمبەر ئىمانداران باوھەریان ھەي بەھەي لە لا يەن پەروەردگاريانەوە ھاتوتە خوارەوە، ھەموو بان باوھەریان ھەي بە خواو فريشته کانى و كىتىبەتكانى و پېغەمبەرەكانى (دەلىن) ھىچ جۆرە جىاوازىيەك ناكەين لە تىوان ھىچ پېغەمبەرئى لە پېغەمبەرەكانى خودا (لە باوھەردا)، ھەروھە و تىيان: گوئىرايەل و ملکەچىن (بۇ بەدىيەنەرمان)

پەروەردگارا لىخۇش بۇنى تۇمان دەۋىت و سەرئەنجام ھەر بۇ لاي توپىھە كەرەنەوە. **لَا يُكَلِّفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا**

وُسْعَهَا لَهَا مَا كَسَبَتْ وَعَلَيْهَا مَا أَكْتَسَبَتْ رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَا إِنْ نَسِينَا أَوْ أَخْطَأْنَا رَبَّنَا وَلَا تَحْمِلْ

عَلَيْنَا إِصْرًا كَمَا حَمَلْتَهُ وَعَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِنَا رَبَّنَا وَلَا تُحَمِّلْنَا مَا لَا طَاقَةَ لَنَا بِهِ وَاعْفُ عَنَّا وَاغْفِرْ

لَنَا وَارْحَمْنَا أَنْتَ مَوْلَانَا فَانْصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ ﴿٢٨١﴾ خواى گەورە ئەرك ناخاتە سەر ھىچ

كەسىك مەگەر بە قەدەر توانابى خۆى نەبىت، ھەر كارىكى چاڭ ئەنجام بىدات قازانجى تەنها بۇ خۆيەتى و

ھەر خراپەيەكى كەرىپەت تەنها يەخەى خۆى دەگرىت و لەسەر خۆيەتى (ھەر بۇيە ئىمانداران دەلىن):

پەروەردگارا؛ لىيان مەگەر ئەگەر فەراموشىجان بەسەردا ھات يان گوناھو ھەلەيەكەن لە دەست قەوما،

پەروەردگارا؛ ئەركى سەخت و كارى گران مەدە بەسەرماندا وەك ئەوهە داوتە بەسەر ئەوانەي پىش ئىمەدا،

پەروەردگارا؛ ئەركىك مەدە بەسەرماندا لە تواناماندا نەبىت، تۈوشى بەلاو ناخوشىيەكەن مەكە تواناو ھىزىو

ھەناومان لى بېرىت، گوناھمان بىرەوە و چاپىوشى بىكە لە ھەلەو تاوانەكەمان و داي پۇشە، (داواكارىن)

بەزەبىت بىتەوھە پىاماندا، رەحمان بى بىكە، ھەر تۆ پشت و پەناو يارىدە دەرى ئىمەيت، جا بۇيە داوا دەكەين

سەرمان بىخەيت بەسەر قەومى كافرو خوانەناساندا، (ئا بەو شىۋەيە پەروەردگارى مەزن فيرى نزايى رېك و

پىكەن دەكت، ئومىدە كە لىشمان وەرگرىت..) كاتىك ئايەتى (٢٤) دابەزىووه ھاۋەلاني پېغەمبەر ﴿٢٨٢﴾

سەغلىت بۇون و چوون بۇ خزمەتى.. ئەويش فەرمۇيەتى: بلىن گوئىرايەل و ملکەچىن.. ئىنجا خواى گەورە

ئايەتى (٢٨٥، ٢٨٦) دابەزاند بۇ دىلداھەيان. خواى گەورە ئەرك ناخاتە سەر ھىچ كەسىك مەگەر بە

قەدەر توانابى خۆى نەبىت، ھەر كارىكى چاڭ ئەنجام بىدات قازانجى تەنها بۇ خۆيەتى و ھەر خراپەيەكى كەرىپەت

تەنها يەخەى خۆى دەگرىت و لەسەر خۆيەتى (ھەر بۇيە ئىمانداران دەلىن): پەروەردگارا؛ لىيان مەگەر ئەگەر

فەراموشىجان بەسەردا ھات يان گوناھو ھەلەيەكەن لە دەست قەوما، پەروەردگارا؛ ئەركى سەخت و كارى

گران مەدە بەسەرماندا وەك ئەوهە داوتە بەسەر ئەوانەي پىش ئىمەدا، پەروەردگارا؛ ئەركىك مەدە بەسەرماندا

لە تواناماندا نەبىت، تۈوشى بەلاو ناخوشىيەكەن مەكە تواناو ھىزىو ھەناومان لى بېرىت، گوناھمان بىرەوە و

چاپىوشى بىكە لە ھەلەو تاوانەكەمان و داي پۇشە، (داواكارىن) بەزەبىت بىتەوھە پىاماندا، رەحمان بى بىكە، ھەر

تۆ پشت و پەناو يارىدەرى ئىمەيت، جا بۇيە داوا دەكەين سەرمان بىخەيت بەسەر قەومى كافرو

خوانەناساندا، (ئا بەو شىۋەيە پەروەردگارى مەزن فيرى نزايى رېك و پىكەن دەكت، ئومىدە كە لىشمان

وهریگریت..) کاتیک ئایه‌تی (۲۸۴) دابه‌زیووه هاوەلاني پىيغەمبەر (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) سەغلەت بۇون و چۈون بۇ خزمەتى.. ئەویش فەرمۇویەتى: بلىن گوپرايەل و ملکەچىن.. ئىنجا خواى گەورە ئایه‌تى (۲۸۵، ۲۸۶) دابەزاند بۇ دىدانەوەيان).